EYLÜL AYI BARIŞ AYI

ŞALOM Dergi

EYLÜL 2012 SAYI:15 5TL.

IRVIN YALOM'a sorduk... İlginç yanıtlarıyla bu ay sizlerle!

SURVIVOR HAYİM'İN GERÇEK DÜNYASI

TİYATRO MU, MÜZİK Mİ? YOKSA MUTLU BİR BERABERLİK Mİ?

ROZET&SELİM HUBEŞ

DÜNYA BARIŞI İMKÂNSIZ DEĞİL...

ISSN 2146-7005
9 772146 700007

SANAT YASAK TANIMAZ MI?

CARTOONING FOR PEACE

Herşey size özel...

Exclusively for you...

aLIMOUSINE | Premium Service

444 7 030 www.alimousine.com.tr

içindekiler

ETKİNLİK

34-42 SANAT YASAK TANIMAZ MI?
CARTOONING FOR PEACE

Tarih Vakfı'nın Cartooning for Peace ile gerçekleştirdiği işbirliği sonucunda, Eylül'ün ikinci yarısından itibaren Beyoğlu'nda kapsamlı bir sergi ile bir dizi panel düzenleniyor.

ARAŞTIRMA

44-50 DÜNYA BARIŞI
İMKÂNSIZ DEĞİL, DEĞİL, DEĞİL...

KİM, NEREDE?...

6-14 AMY WINEHOUSE
DİNİ GELENEKLERE UYGUN ANILDI

PORTMAN, "BÜTÜN HESAPLAR BENDEN"

GELENEK

26-27 DOĞUMGÜNÜN KUTLU OLSUN İNSANOĞLU

MÜZİK

76-80 REMBETİKO VE SMYRNEİKO'NUN DİVASI
ROZA ESKENAZİ

Yoksul bir Sefarad ailede doğan Roza'nın Rembetiko Kraliçesine dönüşümü...

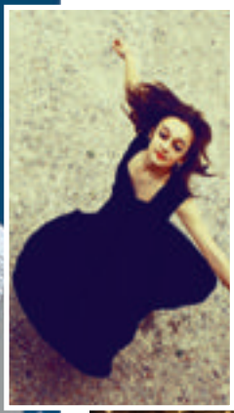

YAŞAMDAN

82-83
MANEVİ PLAN

SÖYLEŞİ

52-55 IRVIN YALOM İLE 'SPINOZA PROBLEMİ' ÜZERİNE...

Yalom sayfalarında, Spinoza'ya kurulan tuzağı, aforoz edilişini ve buna dair hislerini, geliştirdiği dostluğu, duygusal dünyasını, yalnızlığını irdeliyor.

16-24 SURVIVOR HAYİM'in GERÇEK DÜNYASI

GEZİ

28-32 "Antikite"de adım adım AFRODİSİAS LAODİKEİA HİERAPOLİS...

NOSTALJİ

68-74 "BİZ KÜÇÜKKEN YÜRÜYEREK GİDİLEN KIRLAR VARDI"

Bizim neslin "sıkılıyorum, beni eğlendir" demek gibi bir lüksü yoktu. Evde, hatta bir kır kahvesinde, kendimizi oyalamak için yaratıcı olmak zorundaydık.

SÖYLEŞİ

56-64 Tiyatro mu, müzik mi? Yoksa mutlu bir birliktelik mi? ROZET & SELİM HUBEŞ

NİTELİK

66 "THAT'S THE PLACE..!"

SİNEMA

86-92 ROMANYA SİNEMASI

Romanya'da sinema, savaşın ardından çoğu Demir Perde ülkesinde olduğu gibi öncelikle bir propaganda aracı olarak görüldü.

SAĞLIK

94-96 KOLESTROL NE KADAR MASUM?

MODA

98-103 TEKNOLOJİ MODANIN HİZMETİNDE

SANAT AJANDASI

104-106

ŞALOM Dergi

Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. adına sahibi
Av. Yakup Barokas

Genel Yayın Yönetmeni
İvo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Işık Sivil Karakoç

Yan Yayınlar Koordinatörü ve Editör
Nelly Barokas

Reklam Planlama Koordinatörü
İsak Behar

Sayfa Tasarımı
Semra Öner
Bella Parlakşimşek

Kapak Tasarımı
Bella Parlakşimşek

Kapak Karikatürü
İzel Rozental

Yazı Kurulu
Nelly Barokas, Gila Erbeş, Tilda Levi, Tuna Saylağ

Yönetim Yeri
Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul
T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44
F: (0212) 231 92 83
www.salom.com.tr

Basıldığı Yer
Dünya Yayıncılık A.Ş.
"Globus" Dünya Basınevi
100. Yıl Mh. 34440 Bağcılar – İST.
Tel.: 0212 629 08 08

Yayın Türü:
Yaygın - Süreli

ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR. ABONELERE ÜCRETSİZDİR.

Editörden...

Şalom DERGİ, Eylül sayısı ile yeniden karşınızda. 1 Eylül 'Dünya Barış Günü', *Eylül ayı da 'Barış Ayı'...* Dolayısı ile bu sayımızın teması 'Barış' oluyor.
Cartooning for Peace (Barış İçin Karikatür) adlı uluslararası kuruluşu ve etkinliklerini tanıtan bir yazıyı bu kuruluşun bir üyesi olan İzel Rozental kaleme aldı. *Cartooning for Peace*'in Eylül ayı içinde İstanbul'da düzenleyeceği sergi ve panellere ünlü çizerler de katılacak.
'Dünya Barışı imkânsız değil' başlığı altındaki araştırmasında Süzet Sidi, 'Projekt Welthetos'u (Evrensel Ahlak Projesi) tanıtıyor. Bu projeyi hayata geçiren Hans Küng; dinlerarası barış, dinlerarası diyalog olmadan, dinlerin ortak ahlak ve değer yargıları tespit edilmeden barışın sağlanmayacağını düşünüyor.
Rav Mendy Chitrik, Eylül ayında kutlayacağımız Yahudi yeni yılı Roş Aşana'nın evrensel boyutunu irdelediği bir yazıyı Şalom DERGİ için kaleme aldı.
Bu ayki söyleşilerimizin çok ünlü bir konuğu var: ABD'li psikiyatr/yazar Irvin Yalom... *"Nazi Subayının Paradoksu- Spinoza Problemi"* adlı son kitabı oldukça ilgi toplayan Irvin Yalom, Hakkâri'de vatani görevini bugünlerde tamamlayan gazetemiz yazarı Dr. David Ojalvo'nun sorularını özel olarak Şalom DERGİ için yanıtladı.
Ünlü çiftlerle yaptığımız söyleşi dizisine Rozet&Selim Hubeş ile devam ediyoruz. Bu söyleşide, müzik ve tiyatro alanında isim yapmış Hubeş'leri daha yakından tanıma olasılığını bulacağız.
"Survivor", TV'nin en çok seyredilen programlarından... Özellikle gençlerin ilgisini çeken bu programın katılımcılarından Hayim, "Survivor" macerasının ayrıntılarını Şalom DERGİ'ye verdiği söyleşide anlattı.
Bu sayımızda Nostalji, Gezi, Müzik, Sağlık, Sinema, Sanat Ajandası, Yaşamdan ve Nitelik sayfa başlıkları altında yine ilginç yazılar bulabileceksiniz.
Bu ayki dergimizde 'Barış' temasını seçtiğimize göre kapak görselinde de bu yönde bir tercih yapmamız uygun düşerdi. Gazetemiz Şalom'un editoryal çizeri İzel Rozental'in bu konuyu yansıtan bir karikatürünü Eylül dergimizin kapağına taşıdık.
Sevgili Şalom DERGİ okurları, Ortadoğu'da savaş çıkabileceği, dünya barışının tehlikeye girebileceği endişelerinin yaşandığı bugünlerde barışa olan inancımızı daha da güçlendirelim. Yahudi yeni yılı Roş Aşana'yı kutlarken barış ve huzur dolu bir yıl diliyorum.

nellybarokas@gmail.com

Nelly BAROKAS

İRVİN'in kaleminden

İRVİN MANDEL

 Nelly BAROKAS

'Huberman' orkestrası

Polonya'da bir orkestraya İsrail Filarmoni Orkestrası'nın kurucusu Bronislaw Huberman'ın adı veriliyor. Kemancı Bronislaw Huberman 1936'da İsrail Devleti henuz kurulmadan Filistin Orkestrası'nı kurmuş 75 Yahudi müzisyenin Avrupa'dan kaçmasını sağlayarak Nazilerden kurtarmıştı. Czestochowa kent belediyesi konseyi yaptığı açıklamada filarmoni orkestrasına bu kentte doğan ünlü kemancının adının verileceğini açıkladı. Orkestra adını, 3 Ekim'de vereceği bir konser ile alacak. 1947'de yaşama veda eden Bronislaw Huberman, 75 Yahudi müzisyene göçmen belgeleri ve Filistin topraklarına yolculuk masrafını karşılayacak kadar para temin etmek suretiyle onları Nazilerden kurtarmıştı.

Amy Winehouse dini geleneklere uygun anıldı

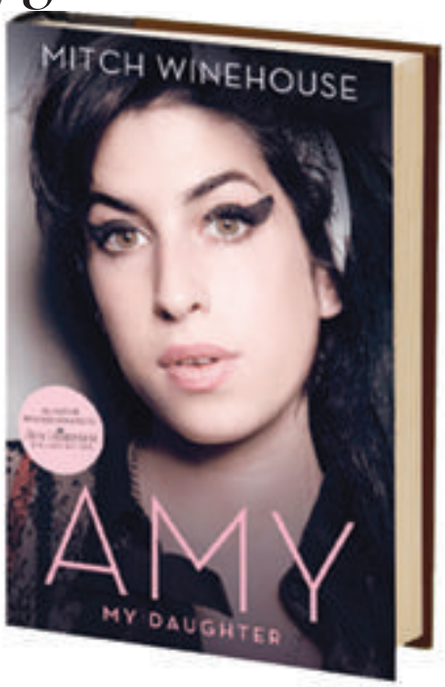

Amy Winehouse'un ailesi, birinci ölüm yıldönümünde ünlü şarkıcıyı Yahudi geleneklerine uygun olarak andı. Amy'nin annesi Janis Winehouse, İngiltere'de yayımlanan Hello dergisine verdiği söyleşide kızının ölüm yıldönümünde anı mumu yakıldığını, dualar okunduğunu söyledi. Geçtiğimiz yıl 23 Temmuz'da yaşamını yitiren Amy Winehouse'un, yapılan otopsi sonucunda fazla alkolden zehirlendiği gerçeği ortaya çıktı. Beş kez Grammy ödülünü kazanan, müzik kritikleri ve hayranları tarafından çok sevilen 27 yaşındaki Winehouse ne yazık ki, bir uyuşturucu ve alkol bağımlısıydı. Anne Janis'in, kızının çocukken taktığı Davud'un Yıldızı kolyesini takmakta olduğu belirtildi. 26 Haziran'da Winehouse'ın babası Mitch Winehouse kızının hayatını anlatan 'Kızım Amy' kitabını Amerika'da yayınladı. Kitabın İngiltere baskısı da bir süre sonra raflarda yerini aldı. Son zamanlarda Winehouse'ın hayat hikâyesinin filme alınacağı ve Winehouse'ı Lady Gaga'nın canlandıracağı söylentileri dolaşıyor.

Jesse Eisenberg'in Holokost temalı oyunu

Aktör Jesse Eisenberg, Holokost ile ilgili 'The Revisionist' adlı bir tiyatro oyunu kaleme aldı. Eisenberg'in oyununun önümüzdeki yılın başından itibaren Broadway'de Cherry Lane Theatre'da sahneleneceği söyleniyor. "The Social Network" filminde Mark Zuckerberg'i canlandıran, son olarak da Woody Allen'in "To Rome With Love," filminde rol alan Eisenberg'in bu piyesin oyuncu kadrosunda yer alıp almayacağı henüz bilinmiyor. Eisenberg, daha önce yazdığı ve geçtiğimiz yıl Broadway'de oynanan "Asuncion," adlı oyunda rol almıştı. Sanatçının "The Revisionist" adlı oyunu bir bilim kurgu yazarının ziyaret ettiği Polonya'da Holokost'tan kurtulan bir akrabası ile karşılaşmasını konu ediniyor.

Turkcell Platinum dünyasında özelsiniz...

Size özel bir dünya yaratmak istedik. Düşündük, taşındık, her şeye baştan başladık; Turkcell Platinum dünyasını ince ince işledik. ayrıcalıkları sizin için tasarladık.

Çünkü bizim için özelsiniz...

Turkcell Platinum müşterisi olmak veya bilgi almak için PLATINUM yazıp 2222'ye gönderin, biz sizi arayalım.
Detaylı bilgi için: www.turkcell.com.tr/platinum ve 0532 757 1 532

TURKCELL Platinum

Bütün hesaplar Natalie'den

Her taze anne için bebeği ile birlikte restorana gidip rahat bir yemek yemek oldukça zordur. Oysa ünlü oyuncu Natalie Portman, salondaki bir dolu kişinin homurdanmasına rağmen bu konuda oldukça becerikli olduğunu kanıtladı.
Anlaşılan Los Angeles'teki vejetaryen restoranın menüsünden annesi kadar hoşnut olmayan Natalie'nin yaklaşık bir yaşındaki oğlu Alef, ağlayıp bağırmaktan vazgeçmedi. 'Siyah Kuğu' filminin güzel oyuncusu Portman, restoranda yemek yiyenleri sakinleştirmek için oradaki herkesin hesabını ödeme yolunu seçti. Böylece, geçtiğimiz günlerde 31. doğumgününü kutlayan Oscar ödüllü yıldız, restoranda rahatça yemeğini yemeğe devam etti.

Soutine'in eseri Yahudi Müzesi'nde

20. yüzyılın en önemli Yahudi ressamlarından Chaim Soutine'in bir tablosu, Londra'daki Ben Uri Yahudi Sanat Müzesi tarafından satın alındı. Soutine'in 1933'te yaptığı La Soubrette eserine bir milyon Sterlinin üstünde değer biçildi. Bu tablo ile müzeninin elinde bulunan Soutine eserlerinin sayısı altıya ulaşmış oluyor. 1943'te yaşama veda eden Soutine, 1893'te Minsk'te doğmuş, Nazi işgalinin ardından göç ettiği Paris'ten kaçmıştı.

Yazar Nathan Englander'e ödül

ABD'li Yahudi yazar Nathan Englander, 2012 Frank O'Connor Uluslararası Kısa Öykü Yarışması ödülüne layık görüldü. "What We Talk About When We Talk About Anne Frank" başlığı altındaki öyküleri Englander'e 30 bin Dolar karşılığındaki ödülü kazandırdı. Bu ödülün adayları arasında Etgar Keret, Sarah Hall ve Kevin Barry de bulunuyordu. Frank O'Connor Uluslararası Yarışması'nın temeli İrlanda'nın Cork kentinde atıldı.

VOLVO

VOLVO XC70

SİZİ MACERAYA TAŞIR!

Keşfetme arzusu, insanlığın doğasında vardır. Ve ancak doğru bir yol arkadaşı ile anlam kazanır. Yaşamınıza heyecan katmak istediğiniz her ana, kusursuz konfora ve eşsiz güvenlik sistemlerine sahip lüks bir İskandinav crossover ile yol alabilirsiniz. Çünkü onun ilham kaynağı sizsiniz.

VOLVO'NUN TERCİHİ Castrol

Cep telefonunuzdan ücretsiz uygulamayı indirebilmek için: **http://gettag.mobi**

volvocars.com.tr | facebook.com/VolvoCarTurkiye | twitter.com/VolvoCarTurkiye | Volvo OtoLine 444 48 58

Volvo XC70 Ortalama yakıt tüketimi 6,4 - 6,8 lt/100 km ve ortalama CO_2 emisyonu 169 - 179 gr/km aralığındadır.

Rita'nın Farsça albümü dikkat çekiyor

İsrail'in ünlü pop şarkıcısı, İran asıllı Rita, son albümünü ana dili olan Farsça yaptı. Uluslararası müzik otoriteleri İsrailli şarkıcının Farsça yayınladığı albümün İran'da tahmin edilenden daha çok dikkat çekeceğine inanıyor.

İsrail'de şimdiden hit olan 'My joys' adlı albümün gelişen İnternet teknolojisi sayesinde İran'da gizlice gençlerin dilinde olduğu söyleniyor. Albümün Farsça olması ile ilgili bir açıklama yapan İran doğumlu Yahudi müzisyen, müziğinin politik bir mesajdan çok, çocukluğunun kültürüne geri dönen bir kızın hikâyesi olarak algılanması gerektiğini belirtiyor.

50 yaşındaki Rita, 1970 yılında İsrail'e göç etti ve çocukluğu boyunca annesinin ona söylediği Farsça şarkılarla büyüdü.

1980'li yılların ortalarında söylediği Farsça ve İbranice şarkılarla yıldızı parlayan Rita, günümüzde müzik otoriteleri tarafından İsrail'in Madonna'sı olarak kabul ediliyor. İran kökenine her zaman bağlı kalan Rita, günümüzde İsrail'de yaşayan 250 bin İran Yahudi'si arasında en ünlü kişilerden biri sayılıyor. Çok zengin bir kültürde doğduğunu her zaman vurgulayan Rita, "İnsanlar birçok olumlu ilerlemenin İran'ın zengin kültüründen kaynaklandığını bilmezler" şeklinde konuştu. Siyasetten her zaman uzak duran Rita, "Hükümetlerin tavrı ne olursa olsun, iki ülke halkı yaşamlarını barış içinde sürdürmek ister" dedi.

"Müziğim politik mesajdan çok, çocukluğunun kültürüne dönen bir kızın hikâyesi"

Kabala'ya ilgisi abartılmış

Bir zamanların ünlü aktörü Ömer Şerif, Kabala'ya olan ilgisinin abartılarak, artık Müslüman olmadığı şeklinde dedikoduların can sıkıcı olmaya başladığını söyledi. "Lawrence of Arabia" filminin unutulmaz oyuncusu Ömer Şerif'in sözcüsü, bir Mısır gazetesinde Şerif'in Yahudi mistisizmini benimsediğine ilişkin haberin asılsız olduğunu açıkladı. Bir Katolik olarak doğup büyüyen, 1955'te Mısırlı Faten Hamama adlı bir oyuncu ile evlenmesinin ardından İslam'ı seçen Şerif'in ikinci kez din değiştirmesinin söz konusu olmadığı ifade edildi. Şerif'in sözcüsü Inas Bakr; "Bu dedikoduları uzun zamandır duyuyoruz. Onun din değiştirmeye hiç niyeti yok" sözleri ile spekülasyonlara son verdi.

Düşlediğiniz Prenses olmaya ne dersiniz ?

Anadolu Yakası'nın uluslararası ilk beş yıldızlı oteli

Istanbul Marriott Hotel Asia, size konforlu balo salonlarının yanı sıra bahçe ve teras havuz başlarında deneyimli ekibinin benzersiz hizmetleriyle rüyalarınızdaki düğünü gerçekleştirme fırsatını sunuyor.

Aşk şehri Roma'da romantik bir hafta sonu konaklaması size hediye...

Detaylı bilgi ve rezervasyon için 0216 570 0028'i arayabilirsiniz.

IT'S THE MARRIOTT WAY®

Marriott ISTANBUL ASIA

Joy YOUR DREAM WEDDING

Marriott REWARDS®

Istanbul Marriott Hotel Asia
Kayışdağı Caddesi No:1/1 Ataşehir, 34750 İstanbul / Türkiye
Tel: 0216 570 00 00 Fax: 0216 469 99 99
www.marriottistanbulasia.com

11 yaşında kitap yazdı

Shira ödül töreni sırasında

Kanseri yenmeyi başaran İsrailli 11 yaşındaki Shira Peled, hayatta kalmak için verdiği mücadeleyi kaleme aldı. Kitabı çocuk öyküleri dalında ödül alan Shira Peled; "Yuvaya gittiğimde bebeklerle oynardım. Ben doktor, onlar hastalarım olurdu" demekte. Shira Peled "The Bravest Girl in Kindergarden" adlı kitabını yazmaya karar verdiğinde yaşıtları onunla alay etmişti. Oysa o, yaşıtlarının kanser hastası çocukların mücadelesini anlayamadığını düşünüyordu.

APL denen bir tür lösemi hastası olan Shira Peled kitabında, kemoterapilerin bedenini nasıl yıprattığını, ateşinin yükseldiğini, yemek yemekte ve nefes almakta nasıl güçlük çektiğini kaleme aldı.

Shira saçlarını kaybetmenin üzüntüsünü, aradan bir yıl geçtikten sonra da yeniden at kuyruğu yapmasının heyecanını yazdı. Tedaviler sonucunda Shira sağlığına kavuştu. "Bugün neredeyse 12 yaşındayım ve mutlu bir kızım. Hastalığın beni alt etmesine izin vermedim.

Geçmişte hasta olmam kusurlu olduğum anlamına gelmez, Diğerlerinden farklıyım, özelim" şeklinde konuştu. Shira Peled'in kitabı İsrail'deki tüm hastanelerin çocuk bölümünde de dağıtılacak.

Polonyalı zenginden müzeye bağış

Jan Kulczyk

Polonya'nın en zengin kişilerinden biri olan Jan Kulczyk, yeni kurulacak Polonya Yahudileri Müzesi için 6 milyon Dolar bağışta bulundu. Warsaw Business Journal'de yer alan bir haberde bu bağışın kişisel bağışlar arasında en yüksek miktarı oluşturduğu belirtildi. 96 milyon Dolara mal olacak müze önümüzdeki yıl tamamlanıp kapılarını ziyaretçilere açacak. Jan Kulczyk'in bağışı kendi kişisel şirketi Kulczyk Holdings'den yapıldı. Aynı gazeteye bir açıklamada bulunan Kulczyk; "Hayat sadece ticaret ve ekonomi değildir. Geçmişi de anımsamamız gerekir" dedi. Forbes dergisi 62 yaşındaki Jan Kulczyk'i 'en zengin Polonyalı' olarak ilan etti.

Woody Allen: "Filmlerimi sevmiyorum"

Yeni filmi "To Rome with Love" hakkında konuşan ABD'li ünlü yönetmen Woody Allen, "filmlerinden hiçbir zaman tatmin olmadığını, filmlerinin hiçbirini fazla sevmediğini" söyledi.

Yeni filminin tanıtımı için İtalya, Fransa ve Belçika'da bulunan Allen, Los Angeles'te verdiği söyleşilerde sinemacı olarak sanatından mizahi bir dille söz etti. "Bir film yapmak, bir ahçının güzel bir tabak hazırlamasına benzer. Bütün gününüzü mutfakta haşlamak, pişirmek, soslar hazırlamakla geçirirseniz, yemek yemeğe iştahınız kalmaz" dedi.

"Bir film üzerine bir yıl çalışıyorum. Yazıyorum, montajını yapıyorum, aktörlerle çalışıyorum, müziği ile ilgileniyorum, bütün bunların ardından bir daha o filmi göresim gelmiyor. Hiçbir filmimden tatmin olmadım. İlk filmimi 1968'de çevirdim, **o günden beri o filmi bir daha izlemedim."**

Woody Allen'ın ilginç benzetmesi: "Film yapmak, güzel bir yemek tabağı hazırlamaya benzer."

El Beso Restaurant & Club Muallim Naci Cad. No: 64/D Kuruçeşme - İstanbul
T: 0212 287 57 59 - 257 02 93 F: 0212 287 57 69 http://www.elbeso.com.tr - elbeso@elbeso.com.tr

Sorkin, Jobs'un hayatını senaryolaştırıyor

Walter Isaacson'ın hazırladığı Steve Jobs biyografisinin film haklarını Sony satın aldı. Bu biyografi Steve Jobs'un isteği ve onayıyla Walter Isaacson tarafından kaleme alınmıştı. Şimdi Aaron Sorkin bu biyografiye dayanarak Jobs'un hayatında önemli yer edinmiş kişilerle yapılan röportajlara da yer vereceği bir senaryo hazırlıyor.

Geçmişte çeşitli çalışmalarıyla dikkat çeken Aaron Sorkin'in, Facebook'un kuruluş hikâyesini beyazperdeye yansıtan The Social Network filmi çok ses getirdi ve ona Oscar ödülü kazandırdı. Sorkin'in Steve Jobs ile kişisel tanışıklığı vardı. Steve Jobs gibi bir teknoloji ikonunun yaşam öyküsünü filme almak söz konusu olunca Aaron Sorkin, Sony'nin teklifini büyük zevkle kabul etti.

Şimdi de Methuselah

Oscar Ödülü sahibi Anthony Hopkins, Hollywood'un yeni yapımı "Noah" (Nuh Peygamber) filminde Tevrat'ın en uzun yaşayan kişisi Methuselah rolünde oynamak üzere kontrat imzaladı. Yönetmen Darren Aronofsky'nin yaptığı açıklamaya göre, "Silence of the Lambs," filmindeki Hannibal Lecter rolü ile tanınan İngiliz aktör Anthony Hopkins, Methuselah rolünü kabul etti. Methuselah tarihte Nuh Peygamber'in büyükbabasıdır. Yine Oscar Ödüllü oyuncu Russell Crowe, Jennifer Connelly ve Harry Potter'ın oyuncularından Emma Watson bu filmde rol alacaklar. 2014'te gösterime gireceği bildirilen "Noah" filmi; "Black Swan" ve "The Wrestler" gibi filmlerin yönetmeni Aronofsky'nin ilk büyük bütçeli filmi olacak.

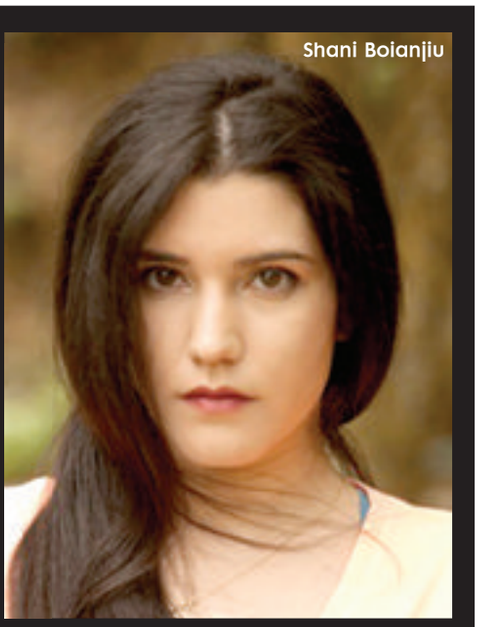

Shani Boianjiu

New Yorker genç yazarın bir öyküsünü yayınladı

25 yaşındaki İsrailli Shani Boianjiu ilk romanının telif hakını 22 ülkeye satıyor. İsrailli yazar Shani Boianjiu'nun bir öyküsü haziran ayının sonlarında The New Yorker'ın bir sayısında yayımlandı.

Yayınlanan "Means of Suppressing Demonstrations" başlıklı yazı Boianjiu'nun eylül ayında yayımlanacak ilk romanından bir bölüm. İsrail'de Kfar Vradim'de yaşayan 25 yaşındaki Boianjiu kitabını İngilizce yazdı. Askeri görevini tamamlamasının ardından Harvard'da eğitim gören genç kız orada yaratıcı yazım alanında ödül kazandı.

Geçtiğimiz yıl National Book Foundation (Uluslararası Kitap Vakfı) tarafından '35 Yaş Altı Gelecek Vaadeden Beş Yazar'dan biri seçildi. Hogarth Press tarafından yayımlanacak Boianjiu'nun kitabının telif hakkı şimdiden 22 ülkeye satıldı. Kitabın Kinneret Zmora-Bitan tarafından yayımlanacak İbranice tercümesi şubat ayında İsrail'de piyasaya çıkacak.

Gün geçtikçe
daha da büyüyoruz.

En yüksek pazar payımız ve marka bilinirliğimiz,
yeni teknolojiler ve yatırımlarla büyümeye devam ediyor.

KOROPLAST
İçim Rahat

SURVIVOR HAYİM'İN GERÇEK DÜNYASI

Hayim, çok sevdiğim bir arkadaşımın kuzeni. Aklı başında, ne istediğini bilen biri. Askerlik dönüşünde ani bir kararla Survivor yarışmasına katıldığını duyduğumda çok şaşırmıştım. Pek spor yapmayan, atletik olmayan biri neden zor koşullarda, dayanıklılık, irade ve güç isteyen bir televizyon programına katılır? Bunları konuşurken, sayesinde takip etmeye başladığım Survivor ile ilgili tüm merak ettiklerimi de sordum; kameralara yansımayan gizli bir tuvalet var mıydı, ya da yayın bitince gidilen lüks bir otel? Begüm'le arasında bir yakınlaşma oldu mu, Merve neden pişman oldu yarışmaya katıldığına? İşte Sabah Gazetesinden Yüksel Aytuğ'un teşekkür ettiği, seyircilerin filozof olarak tanımladığı Hayim ve Survivor yarışmasının bilinmeyenleri...

Survivor maceran nasıl başladı? Katılmak nereden aklına geldi?

Arkadaşlarımla uzun süredir Survivor'u takip ediyorduk. Hep katılmak istiyordum ama televizyona çıkmak beni korkutuyordu. Geçen sene iki yakın arkadaşım Dominik'e gittiler. Yarışmacıları yakından bile görememelerine rağmen inanılmaz bir ortam olduğunu anlattılar. Üç sene önce Kanaryalar-Aslanlar diye bir yarışma vardı. Galatasaray ve Fenerbahçe Survivor'ı diyebiliriz. O programa da başvurmuştum. Ama görüşme günü üniversitede sınavım olduğu için gidememiştim.

Hangi takımı tutuyorsun?

Galatasaraylıyım.

Bu seneki Survivor'a başvurmaya nasıl karar verdin?

Survivor'a katılma isteği oluşmuştu bende içten içe. Askerden döndükten birkaç hafta sonra, bir arkadaşım arayıp yeni Survivor'ın başladığını haber verdi. Başvurunun son günüydü. Hemen internete girdim ve formu doldurdum. Formda eğitim durumundan hayatta yaptığın en çılgın şeye kadar soruyorlardı; yaptığın sporlar nedir, maceracı bir insan mısın…

Maceracı mısın, gerçekten?

Değilim. İçimde hep olan ama bunu aksiyona sokamamış biriyim. Oraya sportif başarımı göstermek için gitmedim, öyle bir iddiam yok. Üniversitedeyken haftada bir futbol oynayan, son 5 senedir hiç spor yapmamış biriyim. Oraya gitme amacım tecrübe kazanmaktı. Her zaman yeni yerler tanımak isterim ve en çok gitmek istediğim yer de Güney Amerika. Yarışmaya katılarak bu hayalimi başaracaktım. Hiçbir beklentim yoktu yarışmaya katılırken. Görüşmeye gitmek bile benim için bir tecrübe. Üstelik seçilme şansımı milyonda bir olarak bile görmüyordum.

Görüşmeler nasıl geçti?

Beş görüşmeye katıldım. Her seferinde kesin beni seçmezler diyerek çıktım salondan. Görüşmelerde adaylardan biri diyor ki; "Kaptanım, 60 gün kara görmeden yaşıyorum hayatım zaten Survivor", biri milli boksör, biri hem model hem atlet, biri bankacı ama dağcılık, rafting gibi extreme spor meraklısı. Katılan herkes spor yapan, dayanıklı, güçlü insanlar. Bana sorduklarındaysa, hayatımda hiç extreme spor yapmadım, iki tavuk lokantam var diyorum.

Katılma amacını nasıl açıkladın bu görüşmelerde?

Öncelikle, hayatımda yaşayamayacağım, parayla satın alınamayacak bir tecrübe olacağı için katılmak istiyorum dedim. O kadar çok Survivor seyrettim ki, orada ne oluyor ne bitiyor biliyorum. Yarışmacılar genelde birbirinin kuyusunu kazarak bir yere gelmeye çalışıyor. Benim amacım bunları yapmadan da, adam gibi durarak bir yerlere gelinebileceğini göstermek. Bir de benim yaşadığım çevre çok güvenli bir ortam. Yediğim yemek, çıktığım mekân belli, kapalı bir çevrenin içindeyim ve buradan çıkmak, uzaklaşmak istedim.

Karel Valansi ve Hayim Kohen

Sence neye göre seçtiler seni?

Yarışma başlayalı 70 gün geçmiş ben hala aynı soruyu soruyorum. "Neden beni seçtiniz?" Söylenene göre hem bu saydıklarım hem de kamera karşısındaki rahatlığım yüzünden seçilmişim. Görüşmelerde herkes süklüm püklüm otururken ben çok rahatmışım.

Acun Ilıcalı sende biraz da kendini görmüş olabilir mi?

Çok farklı yerlerden farklı insanlar seçildi bu yarışma için. Sanırım birine söylemiş, "Hayim bizim gibi biri" diye. Finalde de söyledi, "Hayim'i seçmemizin nedeni bir mozaik var ve o da bizim çevremizi temsil ediyor."

Katılacağını söylediğinde, ailenin tepkisi ne oldu?

Son görüşmeye çağrılınca söyledim çekinerek. Babam, "Ben yıkanmadan bir gün bile duramam. Senin de duramayacağını biliyorum ama yaparım diyorsan, sana git ya da gitme diyemem; 25 yaşındasın artık" dedi. Amcam itiraz edecek derken "Kesin git" diyerek bana en büyük desteği verdi. Annem de git dedi. Tepki beklerken ailede hiç problem çıkmadı. Hatta birbirimizi Survivor ile tanımaya başladık diye şakalaşıyoruz aramızda.

Adaya giderken yanına ne aldın?

İki t-shirt, bir mayo, bir şort, iki kazak bu kadar. Terliği bize 45. günde verdiler, hep çıplak ayaktık. Ne kadar kıymık battı anlatamam. Dizimde 20. gün iki yara çıktı, 90 gün boyunca kanadı çünkü hep nüksediyordu. Bir tırnağımı tamamen kaybettim, baştan yenisi çıktı.

Adada ilk günler nasıl geçti?

Yarışmaya katılmak ütopik bir şeydi benim için. Üç gün kalsam bile adayı görürüm, ortamı tanırım, yemek var mı, tuvalet var mı gibi hep merak ettiğim şeyleri öğrenip dönerim diye düşündüm. Bir süre aç kalsam ne olur diye düşünerek gittim adaya. Tek sıkıntım kısa süre kalırsam kendimi nasıl gösteririm oldu. Nitekim ilk bölümlerde pek gözükmüyorum ekranlarda. Hatta arkadaşlarım "Hayim kameranın başına geçti o çekiyor olmalı programı" diye dalga geçmişler. Adaya ilk geldiğimde şok geçirdim. Bu sandık gerçek. Mataralar gerçek. Pirinç gerçek. Uçakta hala "Herhalde tuvalet vardır, herhalde yerde yatmayız" diyorduk. Öyle değilmiş. Tuvalet yok, toprağın üstünde yatıyorsun yengeçler, fareler etrafında.

Askerden yeni dönmüştün, zor olmadı mı?

Herkes bunu soruyor askerden sonra nasıl bu zorlu yarışmaya katıldın diye. Açıkçası askere gitmemiş olsam oraya da gidemezdim sanırım.

Kişisel ihtiyaçlarınızı nasıl gideriyordunuz?

Tuvalet ihtiyacını ormanda gideriyorduk. Adada toplamda dört kez yıkandım. Saçlarımı hiç kesmedim, tıraş olmadım. Kızlara ilk haftadan sonra jilet verdiler, 45. günde tırnak makası. Ayna yasaktı. 90 gün boyunca kendini göremiyorsun. Adada ilk yardım ekibi vardı. Yarışlarda ise ünlü bir cerrah her şeyle ilgileniyordu.

Teşekkürler Hayim

Survivor'da kulis yapmadan da, dolap çevirmeden de, çete üyesi olmadan da yarışılabileceğini gösterdiğin için...
Üç aylık açlığa, uykusuzluğa, yorgunluğa rağmen kimsenin kalbini kırmadığın, sesini bir kez bile yükseltmediğin için...
Survivor'ı şöhrete kavuşmanın, para pul sahibi olmanın yolu gibi görmeyip bir sufinin çilehanesine dönüştürdüğün için...
Yenildiğin, elendiğin anlarda bile beyefendiliğinden bir gram ödün vermediğin için...
En yakın gördüğün arkadaşların, seni ödül organizasyonuna götürmeyip adeta arkandan hançerlediğinde bile onlara duyduğun sevgi ve saygıyı muhafaza edebildiğin için...
Ve hepsinden önemlisi; kökeni, dini ne olursa olsun, insanlık adına giderek ıssızlaşan bu yarımadada; barış ve huzur içinde yaşayabilmenin mümkün olduğunu hepimize ispatladığın için...
Teşekkürler Hayim kardeşim...

Yüksel Aytuğ - Sabah Gazetesi, 13 Haziran 2012

Merhaba Yüksel Bey,

Adadan elendikten sonra, internette yazılanlara baktım. İnsanlar beni anladı mı, bu yarışmaya girerken edindiğim misyonu gerçekleştirebildim mi diye çok merak ettim. Evet, kendi adıma bu misyonu gerçekleştirmiştim, önemli olan da buydu. Ama karşında seni izleyen büyük bir kitlenin seni anlaması da önemliydi. Elendikten sonra Dominik'teyken, bir sabah annem aradı ve sizin yazınızı yolladı. Okurken dakikalarca ağladım. Yazdıklarınız için değil, beni anladığınız için teşekkür ederim. Herhalde bana kendini yaz deselerdi, bu kadar iyi betimleyemezdim. Duygularıma tercüman oldunuz. Ne kadar teşekkür etsem az.
Sevgiler,

Hayim

Nasıl alıştın bu ortama?

Aslında fare, yengeç, yağmur, çamur, ter, yıkanmamak bunlar işin binde biri. Özlem, açlığın verdiği baskı, insanların seni izleyip senin hiçbir şeyden haberinin olmaması, oradaki insanların öne çıkmak için oynadığı psikolojik oyunlar, insanların nasıl bir anda değişebileceği - Begüm beni New York'a nasıl götürmedi!- bunları yenebiliyorsan orada yaparsın.

Sizi arkadaş hatta sevgili diye düşünürken neden götürmedi gerçekten? Aranızda bir şey var mıydı?

Tabi ki bir şey yoktu. Maslow Teorisi vardır, bir ihtiyacını gidermeden bir üst ihtiyacını gideremezsin. Orada bizim için açlık ve barınma ihtiyacı vardı. Böyle bir ortamda duygusal olarak bir şey hissetmek mümkün değil. Biz aramızda "Acaba şap mı attılar" diye konuşuyorduk. Benim açlığım bitseydi belki Begüm'e karşı bir şey hissedebilirdim. Ama adada öyle bir ihtimal dahi olmadı çünkü hep açtım.

Niye seni götürmedi New York'a?

Biz söz vermiştik birbirimizi götüreceğiz diye. Götürmedikten sonra hatasını anladı buna pişman oldu. Ama söylediğine göre Hasan'ı seçti çünkü Hasan'ın oyundaki performansı çok iyiydi ve en büyük hayali müzikal görmekti. Sonraki hafta Hasan Begüm'ü yazmadı, bu jest olmasaydı Begüm'ü yazardı diye düşünüyorum. New York'a gitti, 10 bin dolar harcadı, gezip müzikal gördükten sonra Begüm'ün ismini yazamazdı tabi ki.

Stratejik bir seçim yani...

Benim için ne müzikal, ne New York, ne para harcamak önemliydi, sadece yemek yemek istiyordum. Bana yemek ver adada kalayım. Begüm'ün yerinde değilim, onu yargılayamam. Çok üzüldüm bu kararına ama küsecek halim yok. Nefret besleyen biri değilim. Onu böyle kabul ediyorum, o da beni başka türlü kabul ediyor.

Oradaki en büyük sıkıntı neydi?

Adada kaldığın süre boyunca yarışma dışında hiçbir şeyden haberin yok. Senin hakkında insanlar sürekli konuşuyor ama neyin nasıl göründüğünü, seyircilerin seni sevip sevmediğini, kendini doğru yansıtıp yansıtmadığını bilmiyorsun. Bir de neler oluyor İstanbul'da. Annem babam nasıl, ablam, anneannem nasıl? Dünya dönüyor bir de senin başka bir dünyan var. Senin dünyanı herkes izliyor ama sen onları izleyemiyorsun.

Truman Show gibi...

Truman Show'un aynısı. Ada dönüşü Facebook'uma Tru'e'man Show yazdım.

Seni en çok sevindiren ne oldu?

Anneler ödülü. Hiç ödül kazanamadım ama o ödülü kazanmak her şeye değdi. Yarışma öncesi Acun Abi bir anda "Anneleriniz şu an burada!" dedi. Heyecandan öleceğimi sandım. Hep bir aile ödülü olması lazım diyordum. Hatta böyle bir ödül olursa ve bunu kaybedersem bırakırım bu yarışmayı demiştim.

Bırakma şansın var mı?

Bırakma şansın yok. Bu çok ilginç bir psikoloji. Kendimi eleyebilecek olsam belki de ayrılabilirdim. Ama insanların seni yazacağını düşünmek seni orada tutuyor. Burada istenmiyorum duygusu yüzünden acıya rağmen kalmak istiyorsun.

Annenle karşılaşman nasıl oldu?

65. gündü annemi gördüğümde. Ağladım, sarıldım, çıldırdım sevinçten. Herkesin nasıl olduğunu sordum, kuzenimin nişanlandığını öğrendim. Üç dakika görüşebildik. İlk defa kendi hakkımda, TV'de nasıl göründüğümle ilgili bir şey duydum. Eğer yarışmayı kazanırsam annemle baş başa bir gece geçireceğim, sohbet edebileceğiz, ona sarılarak uyuyacağım, bunun değeri paha biçilemez. O haftaki yarışma denge üzerine. Ben denge konusunda aşırı sıkıntılıyım, hep düşüyorum. Ama bu ödülü kazanmayı çok istediğimden Tanrı bir güç vermiş olmalı, kazanıyorum. Beş dakika sonra annemle beraberiz ve yemek yiyoruz deli gibi. O gece balıklar, patatesler, ne bulduysam yedim. Sekiz top dondurma bitirdim.

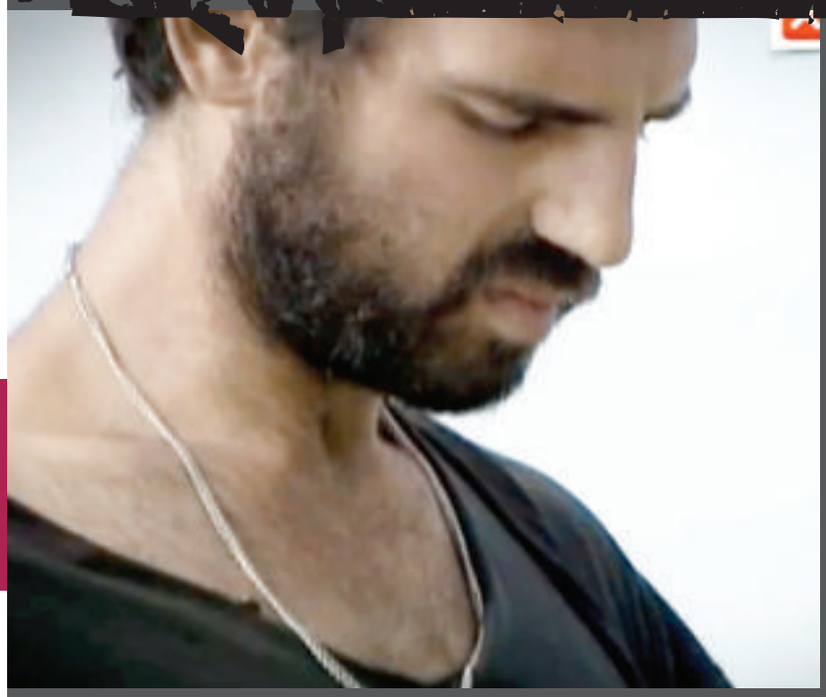

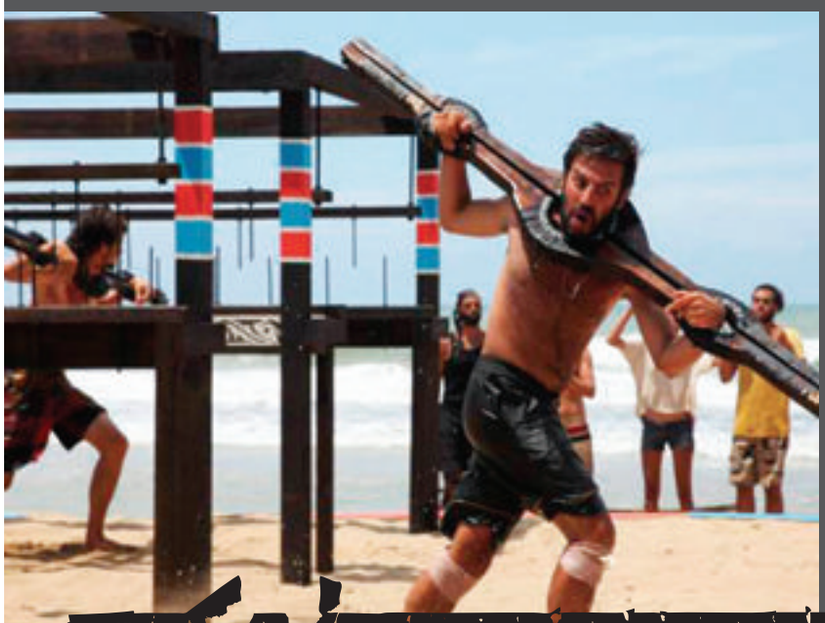

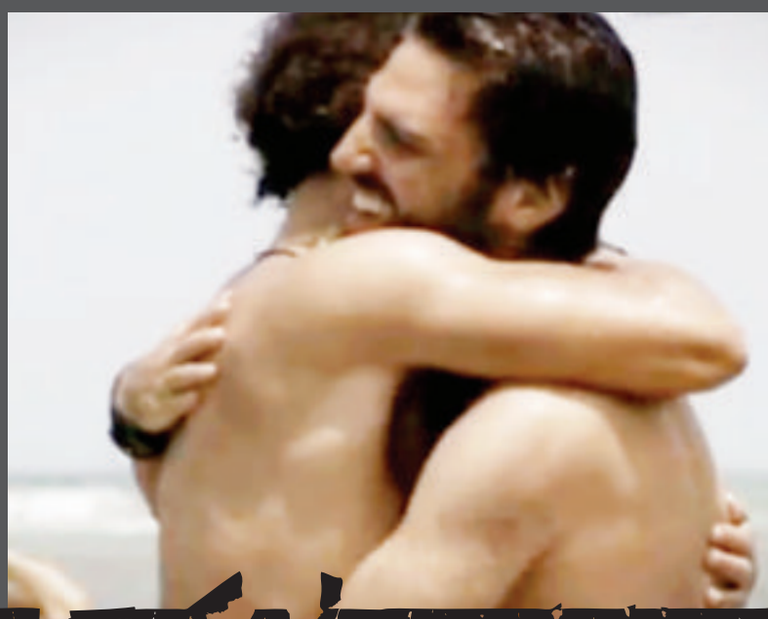

The Tru“e”man Show

13 Haziran 2012

Hayim **SURVIVOR'dan** çıktığı gün duygularını kaleme aldı

- *90 gece,*
- *İnanılmaz uçta deneyimler, duygular...*
- *85 aç gece;*
- *Her yemekten sonra yine acıkacağını bilmek,*
- *Tokken bile yarın aç olacağını bilerek yemek,*
- *Rüyanda çikolata havuzları görüp sabah açlık hissini düşünmemek için uyanmayı istememek,*
- *Ama açlıktan uyuyamamak...*
- *Özlemi en dibine kadar yaşamak;*
- *Ulaşamadığını bilmek,*
- *Daha kötüsü ulaşamayacağını bilmek...*
- *Çaresiz kalmak;*
- *Doğaya karşı gelememek,*
- *Yağmurla savaşamamak,*
- *Yani doğayla iç içe yaşayıp;*
- *Karşı geleceğine, ayak uydurmak...*
- *Yatakta sadece iki gece yatmak;*
- *Rutin hayata dair hiçbir şeyi yapmamak,*
- *Ve bunun verdiği keyfi anlamak...*
- *Her saniyenin hayatında daha önce yaşamadığın bir saniye olmasını yaşamak...*
- *Teknolojiye dair hiçbir şeye erişememek...*
- *Zaman kavramanı kaybetmek, tarihi bile bilememek,*
- *Kendini bir zaman sonra adalı hissetmek...*
- *Kendini anlatmaya çalışmak için çalışmamak;*
- *Kendin olmak...*
- *Ve ödün vermeyip gerisinin yalan olduğuna inanmak...*
- *Ve hayata şükretmek;*
- *Her saniyenin keyfini çıkarmayı bir daha öğrenmek,*
- *Aile ve dostların hayat olduğunu, gerisinin boş olduğunu daha da içten hissetmek...*
- *Daha büyük bir tecrübe olamazdı...*
- *Bekle hayat yine geliyorum...*

BUNDAN SONRA NE YAPMAYI DÜŞÜNÜYORSUN?

Yarışma sonrası Acun Abi "Kesinlikle televizyonla ilgili bir şey yapman lazım" dedi. En çok istediğim şey dünyayı gezmek. Bu konuyla ilgili bir program olabilir diye düşünüyorum. Herkesin yaşam amaçları var. Benim de en çok istediğim şey duyularımı tatmin etmek. Farklı ülkelere gidip farklı yemekler yemek, lokal müziğini dinlemek, insanlarıyla tanışıp o kültürü tanımak. Bu bir hayal şu an ama Survivor da bir hayaldi.

ACUN FİRARDA GİBİ BİR ŞEY Mİ YAPMAK İSTİYORSUN?

Daha farklı. Mesela New York'a gidince 5th Avenue'ye değil de Harlem'e gitmek, Hindistan'a gidip devenin üzerinde gezip kamp kurmak veya her hafta bir çılgınlığın olduğu bir program; uçaktan atlamak, köpek balığı beslemek, bungee jumping gibi.

Bağırsak düğümlenmesi yaşamışın orada, çok yemekten mi oldu?

Televizyona çıkmadı bu. Annelerden ayrılıp adaya dönerken kendimi iyi hissetmedim, galiba hemoroit oluyorum dedim. Bir merhem verdi doktor. Ağrım vardı ve o halde dokunulmazlık oyununa daha sonra da konseye katıldım. Konsey sonrası doktor muayene etti ve ameliyat lazım dedi. Lokal anestezi ile hemoroiti aldı.

Böyle bir sağlık sorunu yaşandığı neden hiç konuşulmadı?

Hiç düşünmedim ancak gösterilecek bir şey olmadığı içindir. Bacağım kırılsa, kramp girse gösterirler ama burada görüntü olarak kullanılacak bir şey olmadığı için sanırım.

Sanal ortamda en çok konuşulan konulardan biri de annenin adaya gelişiydi.

Hepsini okuyamadım ama 'Hayim'in annesi anneyse benimki ne', 'Bu anneden Hayim nasıl çıktı', 'Hayim gitsin annesi kalsın' gibi tweet'ler atıldı. Anneme "Gelininiz olmak istiyorum, kayınvalidem diyebilir miyim size" diyorlar. Annem de herkese cevap verdi, her şeyi takip etti. Hem çok pozitif bir kişidir hem de anne olarak korumacı. Sağ olsun, o da benim PR'ımı yaptı bu şekilde.

Kazanmak için gruplaşma gibi bir strateji şart mı?

Birçok kişi gruplaştı ben ve Begüm hariç. Herkesle anlaşabileceğimi düşündüm, böyle bir gruplaşmanın içinde olmak istemiyorum dedim. Gruplaşma stratejik bir karar ama o kişiler de hırsına yenik düşüyor. Strateji ile bir yere kadar gidiyorsun ama kısa süre sonra asıl yüzün ortaya çıkıyor ve karşındakine koz veriyorsun seni yazmaları için. Alp Kırşan mesela. Çok seviliyordu, çok hayranı vardı, yarışmalarda da başarılıydı. Ama normalde böyle bir kişi olmamasına rağmen ona laf etti, bunun arkasından konuştu, aramızda sevilmeyen kişi oldu ve elendi.

Açlık, özlem gibi zorlu durumlardan da olabilir mi?

Ben buna çok katılmıyorum. İnsan neyse odur, açlıktan insanın

karakterinin değişeceğini düşünmüyorum. Açken bunları yapıyorsan bu senin karakterinin bir parçası diye düşünürüm. Bir de sen açsın da ben tok değilim ki.

Merve'nin Acun Medya'ya açtığı dava ile ilgili ne düşünüyorsun? Gizlice yemek verdiler mi size gerçekten?

Merve'nin söyledikleri yalan. Ama nasıl yalan? Birinin tansiyonu düştüğü zaman bisküvi veriyorlar şekeri yerine gelsin diye. Eğer bu bisküviyi vermek yemek vermekse evet verdiler. Kimseye torpil geçilmedi. Hasan 15kg, Nihat 12kg, Anıl 10kg, ben 8kg vermişim, nasıl gizlice yemek vermiş olabilirler? Ayrıca adada yediklerimiz kilo aldıracak yemekler; pirinç, un, yağ. Hindistan cevizi ise sırf yağ. Bir de muz var, normalde yemeyeceğin bir şey. Bunların hepsi aşırı kalorili şeyler, buna rağmen kilo kaybettim. Bunlar da olmasa 15kg verirdim herhalde. Merve ekranlara kötü yansıdı. 'Siz beni kötü yansıttınız, siz her şeyi göstermiyorsunuz' dedi. Nasıl orayı karalarım da ben aklanırım hikâyesi.

Farklı yansıtıldı mı peki?

Hayır. Anneme şu yarışmacı hakkında ne düşünüyorsun dediğimde benle aynısını söyledi. Çıktıktan sonra da aynı şeyi gördüm. On tane olay oluyordu adada, bu olayın iki tanesi TV'ye yansıyor belki ama o iki olay neyse, yansımayan o sekiz olay da benzer; fark yok. Her şeyi gösterme ihtimalleri yok. Ben orada yedi gün yirmi dört saat yaşıyorum. Sen haftada üç gün üç saat görüyorsun. Montajla hiçbir şey değişmiyor.

“Hayim düştü” olayı insanlara sempatik geldi. Düşme hikâyesi ile dikkatleri çektim, hayat hakkında görüşlerimi duydular ve bu sayede beni sevdiler

Kendini iyi göstermek için bir yere kadar rol yapabiliyorsun yani...

Aynen. Sen neysen osun. O kadar çok şey yaşıyorsun ki orada bir yerde kendini farklı göstersen başka yerden ortaya çıkar. 5 senedir bu programı çekenler şöyle der; orada herkes en fazla on gün rol yapabilir. Özlem, açlık, psikoloji eklendikten sonra istersen en iyi tiyatrocu ol içindeki gerçek insan ortaya çıkar.

“Hayim düştü” Acun’un en çok kullandığı cümleymiş. “Hayim düştü” videosu var, bir de oyunu çıktı...

Hayatım boyunca denge üzerine hiçbir başarım olmadı. Solak insanlar dengesizdir. Sağ elimle bıçağı zor tutarım, ismimi yazamam. Adadan çıkınca adımı Google’ladım ve “Hayim düştü” oyunu çıktı karşıma, çok sevindim. Çünkü “Hayim düştü” olayı insanlara sempatik geldi. Düşme hikâyesi ile dikkatleri çektim, hayat hakkında görüşlerimi duydular ve bu sayede sevdiler. Düşmeseydim belki de silinip gidecektim.

Bundan sonra sportif olmayanlar da katılabilir bu yarışmaya...

Olabilir. Acun’un dediğine göre Musevi cemaatinden epey kişi katılmak istiyormuş, inanılmaz talep var diyor.

Şimdi spora başladın mı peki?

Valla daha hiç yapmadım.

Adın neden Hayim Kohen diye sordular mı?

Orada kendimi Musevi olarak anlattım. Bana çok sordular nereden geldin, kimsin, Musevilik nedir diye. Hiç birinin daha önce Musevi arkadaşı olmamış. Ben de onlara anlattım 1400’lü yıllarda buraya geldiğimizi, çoğu belki de Türkiye’de yokken bizim burada olduğumuzu. Bana İsrail-Türkiye maçı olsa kimi tutarsın diye sordular. Tabi ki Türkiye’yi tutarım dedim. Türküm, Türkiye kültürüyle büyüdüm. Atatürk’ün bir sözü vardır ‘Ne mutlu Türküm diyene’ diye, ‘Ne mutlu Türk olana’ değil. Ben Türküm diyorum ve Türküm. Beşyüz küsur yıldır burada yaşıyorum. Konu ister istemez İsrail - Filistinlilere de dönüyordu. Beni İsrail’in politikası ilgilendirmiyor, ben kendimi Türkiye’ye ait hissediyorum. Ben ezan çaldığında duygulanan bir insanım. Onlar cumayı kılarken su tutup abdest almalarına yardım ettim. Benim için dil, ırk fark etmiyor. Ben iyi insan kötü insan bilirim. Kötü insan olduğuna da çok fazla inanmam, kötü insan yaptırıldığına inanırım. Benim için kimliği karakteridir. Onun nerede, nasıl yaşadığı, önemli değil.

Toplam kaç gün kaldın adada?

88 gece. Türk Survivor dünyada çekilmiş en uzun Survivor programı ve son beşe kalanlar rekor kırdı. Ama bu son beş içinde elenmeme rağmen tatil ödülü kazanamayarak adada en çok zaman geçirmiş kişi benim.

Ada dönüşünde “Nutella havuzunda yüzsem keşke” diye bir tweet atmıştın. En çok Nutella’yı mı özledin?

Nutella, en çok Nutella. Orada her gün Nutella diye bağırıyordum. Bin dolar vereceğim yeter ki, bana Nutella verin diye yalvarıyordum.

Survivor, bakış açına ne kattı?

Daha önce işimi büyüteyim, daha çok para kazanayım ve daha çok tüketeyim diye düşünürdüm. Bu hepimizin yaşadığı hayat sanırım sadece bana özgü değil. Survivor’da sadece kendimdim. Ne bir şey almaya, ne de satmaya çalışıyordum. Hayatımın bir bölümünde Bodrum mu olur Hindistan mı olur bilmiyorum ama oralarda yaşamak istediğime karar verdim. Bunu yapabilmek için de para lazım. O yüzden de şimdi çalışıyorum. Başka ne kattı dersen, bu yarışmada daha sabırlı olmayı öğrendim diyemem ama sabrettim. Demek ki ben dayanma konusunda sabırlı bir insanmışım, bu ortaya çıktı. Daha cesurum da diyemem ama şimdi yağmur yağıyorsa yağsın, yerde yatacaksak yatalım diye düşünüyorum. Karakter değil ama fiziksel özelliklerimi güçlendirdi. ■

"HAYATA GÜVENLİ ELLERDE 'MERHABA' DEMEK İÇİN OR-AHAYİM..."

Normal ve Riskli Gebelik Takibi

Kısırlık Tedavisi

Üst Düzey Ultrason

Genetik İnceleme

Tarama Testleri

Amniosentez

114. yıl

or-ahayim

Balat Or-Ahayim Musevi Hastanesi

www.orahayim.com

www.facebook.com / BalatHastanesi

www.twitter.com / BalatHastanesi

0212 491 00 00

Rav Mendy CHITRIK

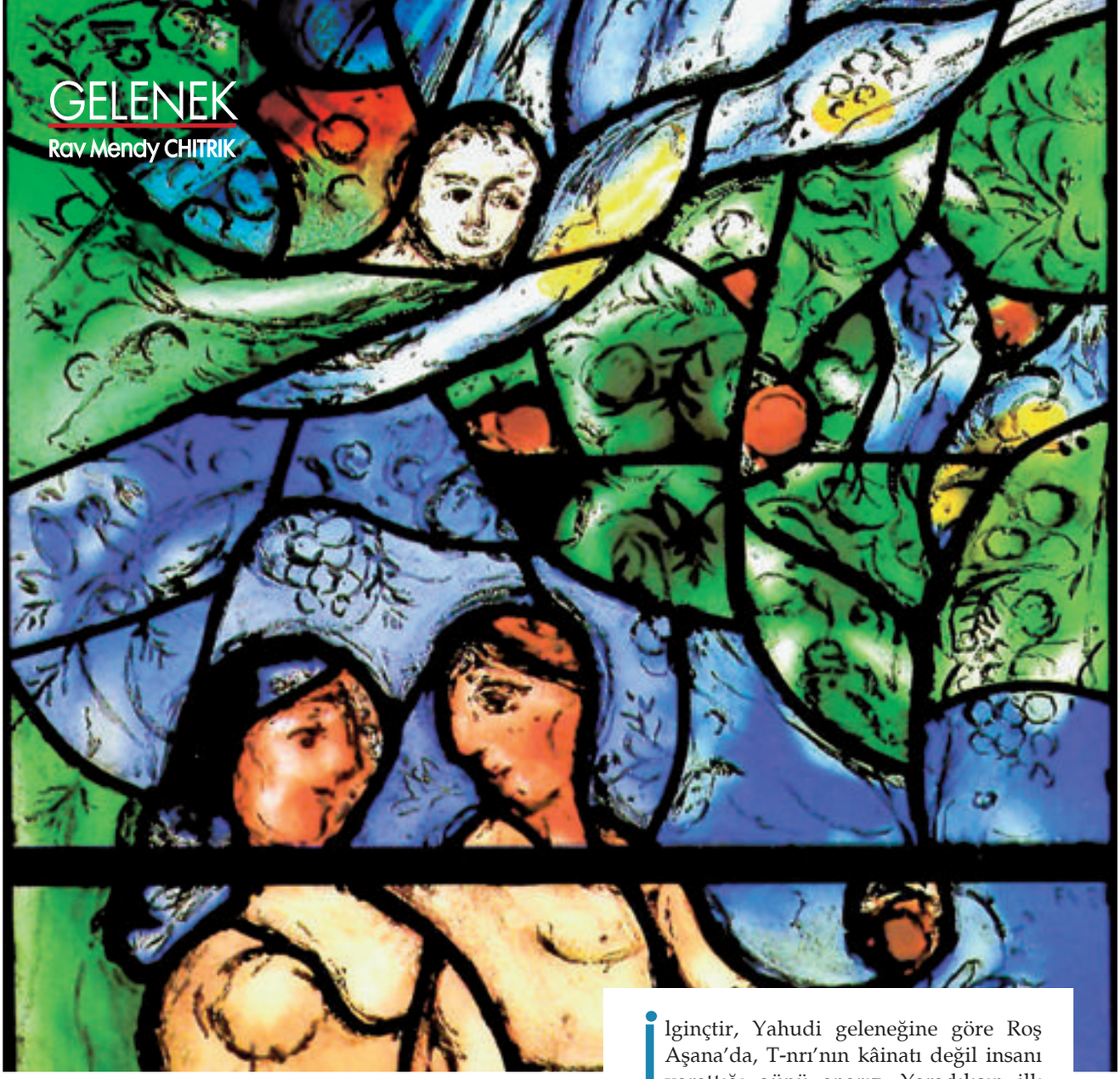

Marc Chagall - Genesis

Doğum günün kutlu olsun, *İnsanoğlu!*

"BUGÜN SENİN ÇALIŞMALARININ BAŞLADIĞI, İLK GÜNÜN YÂD EDİLDİĞİ GÜNDÜR."

***ROŞ AŞANA** MUSAF DUASINDAN ALINTI.*

İlginçtir, Yahudi geleneğine göre Roş Aşana'da, T-nrı'nın kâinatı değil insanı yarattığı günü anarız. Yaradılışın ilk günü İbrani takvimine göre 25 Elul'dur. Buna göre, Roş Aşana günü olan 1 Tişri, ilk erkek ve kadının, yani Âdem ve Havva'nın yaratıldığı Yaradılışın altıncı günüdür. Buna rağmen, Roş Aşana dualarımızda biz "Zeh hayom tehilat maaseha" - "Bugün Senin çalışmalarının başladığı gündür," diyoruz. Çünkü insan kronolojik olarak Yaradılışta altıncı sırada olmasına rağmen, amaç ve fonksiyon açısından ilk sırada gelir. Çünkü, T-nrı'nın Yaradılışına anlam ve amaç katan yalnızca insandır.

İnsanın yokluğunda, evrenin iyi çalışan bir makineden farkı yoktur. Dünyadaki her canlı varlık, içgüdüsünün kendisine hükmettiği kuralları tavizsiz şekilde uygulayarak var olur. Yalnızca insan hür iradesini kullanarak Yaradanın kendisine bahşettiği bu özelliği ortaya koyar.

Yalnızca insan kendi doğasına aykırı hareket edebilir. Yalnızca insan içinde doğduğu parametreleri aşarak olduğundan başka biri haline gelebilir. Bu yüzden, yalnızca insanın yaptığı hareketlerin gerçek bir önemi vardır. Karıncanın çalışkanlığı veya güvercininin sadakati, kedinin gaddarlığı veya yılanın sinsiliğinden daha "ahlaki" karakter özellikleri değildir. Karlarla kaplı Alp Dağları'nın zirvesinin ihtişamı, içindeki hayvan leşleriyle kötü kokular salan bir bataklıktan daha 'erdemli' değildir. Bahsi geçen canlı ve cansızların tüm özellikleri, Yaradan tarafından oluşturulmuş olup, programlanan özelliklerinin sonucudur. Ama insan, doğasındaki bencilliğin üstesinden gelerek T-nrı'ya ve diğer insanlara iyi şeyler yapmaya başladığında, veya hiçbir hayvanın aklından bile geçiremeyeceği erdemsiz ve yozlaşmış hareketler gerçekleştirdiğinde ve belki de daha sonra tüm yaptıklarından pişman olduğunda, ortaya çıkan sonuçlar iyi veya kötü anlamda da olsa yadsınamayacak bir önem taşır. İnsan, T-nrı'nın programlı evreninden kendini kurtararak, hem içgüdülerine dayanmadan hem de önceden öngörülemeyen şekillerde kendini geliştirir. Bilgelerimizin deyimiyle, insan Yaradılışa T-nrı ile ortak olur.

Yahudi geleneğine göre, insan dışındaki tüm canlı ve cansızlar insanın kendilerini bir mitzvaya dâhil etmesi ile manevi görevlerini yerine getirebilirler. Örneğin, hayır kurumlarına bağış yapan birinin bu bağışta çeşitli ortakları vardır. Para kazanmasına yardımcı olan her şey, hatta yazdığı çekin nakde çevrildiği banka şubesinin girişindeki mermerin çıkarıldığı maden yatağı bile bu ortaklardan biridir. Ahlaken 'etkisiz' birçok faktör, insanın yaratıcı eylemleriyle, varoluş amaçlarını ifa etmiş olurlar.

Böylelikle "Yılın Başı"nın, ne T-nrı'nın zamanı, uzayı ve maddeyi yarattığı ilk günle, ne yaşamı yarattığı üçüncü günle, ne içgüdü ve hisleri yarattığı dördüncü günle ilgisi olmayıp, insanı kendi suretinde yaratarak ona ilâhi bir güç bahşettiği altıncı günle ilgilidir. Bu günde, canlı ve cansız, bitki ve hayvan, kısacası T-nrı'nın yarattığı her şey ilk erkek ve kadının yaratılmasıyla varoluş amaçlarına hizmet etmeye başlamışlardır.

Roş Aşana bize, "Her insanın kendisine 'bütün dünya bana hizmet etmek için yaratıldı, ben de T-nrı'ya hizmet etmek için yaratıldım' demesi gerektiğini," öğretir.

Makro kozmik seviyede, Roş Aşana bize, "Her insanın kendisine 'bütün dünya bana hizmet etmek için yaratıldı, ben de T-nrı'ya hizmet etmek için yaratıldım' demesi gerektiğini," öğretir. Hayatımıza katkıda bulunarak robotik varoluşlarının sınırlarını aşan ve insanın maneviyatına ortak olan doğadaki kaynakları, ihtiyaçlarımız için kullanmak, böylelikle hem bir görev hem de bir sorumluluktur. Mitzvaya diğerlerini de ortak ettiğimizde, tüm evreni peşimize takarak yükseliyoruz. Kötü bir şey yaptığımızda ise, T-nrı esirgesin, varoluşumuza ortak olan tüm diğer elementleri de alçaltıyoruz.

Bu noktada size pratik bir önerim var: Roş Aşana zamanı, manevi gelişimimize katkıda bulunacak kararlar almak eski bir gelenektir. Hayırsever girişimlerimizi artıralım, kardeşlik duygularımızı yüceltelim, birlik ve devamlılığımız için adımlar atalım ki, mükemmeliyete tüm evren bizimle birlikte yaklaşsın. ■

Suzan Nana TARABLUS

Anıtsal Tören Kapısı

"Antikite"de adım adım…

AFRODİSİAS LAODİKEİA HİERAPOLİS…

Antikite sözcüğünün anlamı: Eski Yunan ve Roma dönemi… Biz de tam o dönemlerin yaşandığı coğrafyadaydık. Yine atladık bir uçağa, sonra da doluştuk midibüsümüze, 20 kadar okul arkadaşı (o okuldan 41 yıl önce mezun olmuştuk). Arkadaşımız Dilek, önderimiz; "o nereye derse – biz oraya misali"... hep ilerliyoruz işte, okullu kızlar gibi.

(altta) Afrodisias'ta yer alan tarihi tapınak
(yanda) Ara Güler'in 1958'de Geyve'de çektiği fotoğraf
(yan alt) Afrodisias'ta bir Yahudi mezar kalıntısı

Afrodisias'ta bahara 'Hoş geldin!' dedik

İzmir, Adnan Menderes Havalimanı'na varışımızdan sonra ilk durağımız Afrodisias. Grup liderimiz Dilek Gündoğan şöyle tanıtıyor orayı:

"Neolitik çağdan eski Yunan ve Roma'ya uzanan... Aşka tutkun, güzelliğe vurgun bir Tanrıça'ya, Afrodit'e adanan... Şehircilik anlayışı ile çağının çok çok ötesinde... Karya'nın başkenti. Augustos ve Sezar'ın gözdesi... Antik mimari şaheserler kenti. Yontuları ve yontucuları ölümsüzleşen... Heykelleri Roma İmparatorluğunun dört bir yanını süsleyen... Bir deha, bir yaratı, bir sanat ve estetik diyarı... Bir sevda, bir ömür, bir adanmışlık örneği Prof. Kenan Erim'in 30 yılını vererek bizlere ve gelecek nesillere armağan ettiği çok önemli bir antik kent ve bir müze."

Afrodisiaslılara görkemli bir tapınak kompleksi olan Sebastion'u – bu benzersiz ve görkemli yapıtı yapmaya iten neden neydi acaba? Bunun yanıtını almak için çok uzaklara Troya savaşına gitmek gerekir. Öykünün ismi Aeneas Efsanesi'dir. Şöyle anlatılıyor bu destan[1]:

"Aeneas, Tanrıça Afrodit ile Troyalı Prens Ankhises'in oğludur. Ankhises ile Troya Kralı Priamos amcaoğullarıdır. Hektor ile de aynı kuşaktandır. Bir tanrıça-oğlu olması ona bir üstünlük kazandırmıştır. Yine de savaş yitirilmiş ve tüm Troyalılar öldürülmüştür. Aeneas babasını omuzlarına alır, çocuğunun elinden tutar ve kendisini izleyen karısı ile beraber Tanrıça Afrodit'in yardımı ile İda (Kaz) Dağı'na kaçar. Odysseus Destanı'nı andıran bin bir maceradan sonra, karısını yitiren ve babası ölen Aeneas, oğluyla, ilerde Roma kentinin kurulacağı yer olan Palatinus Tepesi'ne gelir. Burada Rutullar'ın kralı Turnust'u teke tek savaşta yener ve öldürür."

Afrodisias kazıları esnasında içeriği tam olarak seçilemediği halde zaman ve mekanı itibarıyla çok önemli olarak addedilen İbranice yazıtları da gün ışığına kavuşturuldu. Yunanca olan bölümde ise bağış yapan geniş sayıda kişilerin listesi bulunmakta, bunlardan bazıları da "Theosebeis", yani: "Tanrı'dan Korkanlar" olarak sınıflandırılmışlar.

Afrodisias'a çok yakın bir mesafede bulunan Sardis Sinagogu'nun (bu yörenin en eski sinagogu) buluntularıyla karşılaştırıldığında "Theosebeis"ler – Tanrı'dan Korkanların muhtemelen Yahudi olmamakla birlikte kendilerini Yahudi Cemaati'yle özdeşleştiren sempatizanlar, hatta sinagoga dahi gelen ve desteklerini esirgemeyenlerdi.

***

Afrodisias'ın kader yolculuğu 1958 yıllarında Başbakan Menderes günlerinde başlıyor. Menderes bir baraj açılışı yapacak; o günlerde Hayat Dergisi'nde çalışan fotoğraf sanatçısı Ara Güler de gazeteci olarak "Başvekili takip etmekle görevli". Güler'in aracının gece saatlerinde yolunu kaybedip Karacasu'ya varması ve orada bir köyde gecelemesi bölgenin şansı olmaya dönüşüyor. Ara Güler Geyve'de uyandığı sabah köyün çevresinin dağ – ova – bayır antik kalıntılarla dopdolu olduğunu görüyor... Onların fotoğraflarını çekiyor; o fotoğrafları da Amerika'daki bir dergiye yolluyor. O dergide sayfalarca basılan fotoğrafları da ABD'de okuyan genç bir arkeolog Kenan Erim görüyor ve atladığı ilk uçak ile Türkiye'ye geliyor.

1927 doğumlu Kenan Erim, eski Başbakanlardan Nihat Erim'in oğlu. Ömrünün üçte ikisini adadığı Afrodisias'ta 1990'da, 61 yaşında vefat etti. Mezarı, Afrodisias Antik kentinde ölmeden 3 hafta önce restorasyonu bitirilen Anıtsal Tören Kapısı'nın güney tarafında. O kendi deyimiyle "sevgilisinin koynunda" yatmakta.

New York Üniversitesi'nden Prof. Kenan Erim bu antik Roma kentinde ancak gözlerinizle görüp de inanabileceğiniz kalitede ve sayıda mermer/taş yontularını gelecek nesillere armağan etti. İnanın Atina'daki Akropol Tapınağından daha geniş ve yüce bir anıtlar topluluğu, sanat birikimi.

Yahudi Cemaati'nin MS 3. yüzyılda, Afrodisias halkına armağanı olan yazıt tabii ki bunlardan biri: Yunanca bir bağışçılar (veya kurucular) listesi. Bu liste 2 metreye yakın mermer bir kapı sövesi veya sütunu.

Günümüzün önde gelen Antikite (Yunan özelinde) araştırmacılarından Prof. Louis Feldman[2]'ın yorumuna göre bu yazıt yadsınamaz kanıtlar sunmakta: Cemaat, bireylerini (has) Yahudi ve Yahudi olmayan "sempatizan" bir sınıf ("Tanrıdan korkan insanlar"- "Theosebeis"ler) olarak ikiye bölüyor.

1976 yılında ortaya çıkarılan bu yazıtın sinagog kompleksine bağlı bir aşevinin girişinde kullanılmış olması ihtimaller içinde.

Afrodisias'taki ikinci önemli yazıt ise tiyatrosunda bulunan "tam İbrani olanların yeri" ibaresi yazıtın ilk satırında görülmekte ve adları (çoğu Yunan adları) listelenmekte. Anlaşılan o ki, MS 2.-3. yüzyıllarda, Anadolu'nun bu şehrinde "tam Yahudiler" ile Yahudi olmayan "sempatizan" bir sınıfı ("Tanrıdan korkan insanlar"- "Theosebeis"ler) birbirlerinden ayırma gereksinimleri varmış.

Arkeolojik bulguların coğrafi dağılımları ise, Roma döneminde, Anadolu'da, sıkça rastlanan bir durum olduğunu kanıtlamakta..

Yemyeşillerin denizinde, bahara "Hoş geldin!" dediğimiz o güne çok erken başlamıştık. Gelincikler bizi karşıladı. Güneşin damarlarımıza inceden sızdığı saatlerde, Afrodisias'ta (Aydın'ın Karacasu ilçesi, Geyre Beldesi) Anatolia Restoran'da sımsıcak gülümsemeler ve emekli bir öğretmenin papağanı ile birlikte çaldığı bağlama eşliğinde en lezzetli Ege yemekleri, şölenimiz oldu.

Laodikeia'da 'menora', 'lulav' ve 'şofar'

Dilek arkadaşım Laodikeia için kısaca şunları işaret ediyor: "II. Antiochus'un karısı Laodike için Lykos şehri güney kıyısında kurduğu, MÖ 1. ve 2. yy'ın en önemli ve en ünlü kentlerinden biri. Küçük Asya'daki yedi ünlü kiliseden birine ev sahipliği yapan; dolayısı ile Hıristiyanlık için önemli merkezlerden biri. Zamanında görkemli eserlerle süslü ama depremlere yenik düşmüş…"

Kıyasıya bir sıcak. Başlarımızda şapkalar, eşarplar, bandanalar... Ellerde minik soğuk su şişeleri. "Dağ başını duman almış…" edasıyla ilerliyoruz. Günün sürprizi, Denizlili genç bir çift nikah fotoğraflarını burada çektiriyorlar! Biz de tabii ki poz poz onlara yer veriyoruz gezimizde ve kalbimizde.

Nemrut Dağı'na günümüze ulaşan heykelleri taşıtan Selevkos Kralı II. Antiochus Theos. Laodike I (MÖ 3. yy) Anadolulu asil bir kadın ve Selevkos İmparatorluğuna akraba bir isim, baba tarafından birinci kuzeni Selevkos Kralı II. Antiochus Theos'un ilk karısı…

Anıt mezar levhalarının üzerinde ve bazı bulunmuş sütunlarda Yahudiliğin simgeleri olan 'menora', 'lulav' ve 'Şofar' motifleri yer alıyor.

Kopuk da olsa tarihe dönüp birkaç öykü anlatmayı seviyorum.

Neden mi?

Bugünün tarihteki olaylarla aynılığını yinelemek için!

Uğruna şehir inşa edilen Laodike I, daha sonrasında zamana yenik düşüyor. Kendisine 2'si erkek, 3'ü kız 5 çocuk doğurduğu II. Antiochus'un, bölgesindeki siyasi kaygılar sonucunda yeni bir eşi oluyor ve eskisinin hükmü kalmıyor.

Günümüzden hayli ileri bir kadın – erkek ilişkileri medeniyeti gözlemleniyor: (Haydi, diyelim ki "krallar ve kraliçeler düzeyinde de olsa"..) Eski kraliçeye sahip olduğu bütün malvarlığı teslim edildiği gibi, Kral, topraklarının ürünlerinden sağladığı tüm getirinin vergisinden de onu muaf kılıyor.

Antikite dedikodusuna devam ediyorum: Yeni eş Berenice, Kral'a, Antiochus (bu da III. oluyor herhalde) adlı bir oğul doğuruyorsa da politik baskılar son bulunca ikinci karısını terk edip Efes'te ikametini sürdüren ilk eşine Laodike'ye dönüyor. Tabii ki ilk eşinden doğan ilk oğlunu tahtına varis ilan ediyor.

Laodike de, kocası bir gün vazgeçer de Berenice'ye dönmesin diye, hazır iktidarı ele geçirmişken ikinci eşi ve oğlunu da öldürerek kendi soyunu garanti altına alıyor. Bunun üzerine Berenice'nin erkek kardeşi Ptolemy III, tarihte Üçüncü Suriye Savaşı veya Laodikeia Savaşı olarak bilinen savaşta Laodike'yi öldürerek kız kardeşinin ve yeğeninin intikamını alıyor. 17 yıl süren bu çatışmalar iç savaşlara, ayaklanmaya neden olurken, sular hiçbir zaman durulmuyor.

Kinler, kan gütmeler... Günümüzde de haber sayfalarını dolduranlar… Laodikeia, döneminin önemli bir ticaret ve bankacılık merkezi[3]. Yahudi toplulukları bu Frigya şehrine MÖ 260'larda yerleşmiş. Dönemin lideri – Antiochus – imparatorlukla özdeşleştirilmeğe çalışılan çeşitli etnik gruplara başvurarak birçok sosyal kimliği oluşturmayı hedeflemiş, üstelik de başarmıştı. Elde edilen bulgulara göre 7,500 ailenin Kudüs'ten buraya geldiği (veya getirtildiği) tespit edildi. Kazılarda ulaşılan bir sütunda (şu anda agorada bulunuyor) menora[4], lulav[5] ve şofar[6] gibi âşikar Yahudi sembolleri yer almakta.

Yaz sıcağındaki bahara girişimizi Denizli'nin ünlü.. serin.. tekstille dopdolu bir iş hanında (AVM de denebilir..) – Babadağlılar Çarşısı'nda alış veriş coşkusuyla renklendiriyoruz. Midibüsümüze dönerken, çeşit çeşit, boy boy alış veriş torbaları da cabası! Hele hele, o kısacık zamanda kızına çeyiz düzen arkadaşımızı şüphesiz alkışlarla karşılıyoruz: Kolay değil kız evlendirmek, üstelik çeyizi Denizli'den de düzmek ve bunu da tek bir saate sığdırmak!

Mermer bir lahit kapağının üzerine işlenmiş Yahudi simgesi

Hierapolis'te yazdan bir gün

Çocukluğumun bembeyaz Pamukkale travertenleri geçtiğimiz yıllarda bakımsızlık sonucunda, önce gri sonra da yavaş yavaş kararmağa başlamıştı. (Pamukkale'ye bundan önceki gidişim ilkokul mezuniyet gezisi esnasında idi!)

MÜJDE! Artık alınan önlemlerle beyazlığına yeniden kavuştu o dünya harikası travertenler. Japon turistler her zamanki gibi önde gelen ziyaretçiler, şüphesiz. Ne asaletle açmışlar şemsiyelerini, sımsıcak Mayıs güneşinden korunmacasına. Pamukkale'nin gölgede bıraktığı antik kent ise Hierapolis, yani, Hiera'nın şehri.

- Kim kurmuş? Ne zaman?
- Bergama Kralı II. Eumenes MÖ 2. yy'da
- Hiera kim?
- Bergama'nın efsanevi kurucusu Telephos'un karısı Amazonlar Kraliçesi

Zaten bizler, şoförümüz ve sevgili rehberimiz dışındakiler de okuldaş Amazonlar değil miydik?

Hierapolis tapınak ve dinsel mabetlerin çokluğundan antik literatürde adı "Kutsal Kent" olarak geçen çok önemli ve etkileyici bir antikite… İsa'nın havarilerinden Phillip burada öldürüldüğü için Hıristiyanlar için de çok önemli bir nokta, adeta bir hac durağı. Hıristiyanlık doğup yayılmaya başlayana kadar Yahudilerin bölgede geniş çapta cemaatlere sahip olduğu bilinmekte. Hierapolis Yahudi Cemaati'ne gelince…

"Burada bir Yahudi topluluğunun varlığı sadece mezar yapıları tarafından belirtilmekte. Aynı zamanda Hierapolis'te bir Hıristiyan topluluğun da bulunduğu gözlemlenmekte. Aziz Paulus (St. Paul)'un mektuplarından biri Yahudiler hakkında şöyle söz ediyor:

Madem ki Yahudiler, erguvanî-boyacıların (porphyrobaphoi), yerli, nüfuzlu loncalarının üyeleri olmuşlardır, Yahudi topluluğun iyi bir ekonomik durumunun olduğu açıktır. Fakat Yahudilerin, bu loncayı idare ettiklerini ispat edememektedir. Bu topluluk kendilerini Yahudilerin Katoikia'sı (vatandaş grubu) veya laos'u (halk) olarak isimlendirmiştir.

Hierapolis'in Yahudi topluluğu, tahminen büyük ve önemli olmasına rağmen, şehirde meydana çıkarılmış kalıntılarda, dinlerinin tipik konuları çok az yer almaktadır. Sadece şehrin mezar yapılarında ve lahitlerinde dini semboller (şematik ve taslak olarak) görülmekte. Bu sembollerin arasında menora – yedi kollu şamdan en yaygını.

Şehri çevreleyen mezarlıkların arasında özel bir Yahudi mezarlığı (alanı) bulunmamakta. Fakat bazı mezarlıklarda (dağınık ve bitişik mezar grupları) kendilerini "Yahudi" olarak tanımlayan kişilere yer vermişler. Kendilerini çoğunluk toplumun mensuplarından değişik olarak tanıtmak istemeyen bu Yahudilerin, bazı özel mezar yerlerinin varlığını da günümüzde bile gözlemlemek olası. [7]

Yahudi mezar yazıtlarında dini özellikler göze çarpmakta. Tabii ki bizler, (Dergi'mizde yayınlamak üzere) rehberimiz Sezai Bey dahil olmak üzere grupça, Yahudi sembolleri taşıyan mezarları birer kâşif heyecanı içinde arayıp buluyor ve resmediyoruz… Hierapolis'te mermerden ziyade siyah taş kullanılmış. (Taşın siyahlığı sanırım volkanik olan bölgenin ürünü…)

Şayet satırlarıma termal sularından söz etmeden son verirsem, Denizli'ye haksızlık etmiş olurum. Şu anda, otelimizin havuzunda, hamamında keyfettiğimiz saatleri mutlulukla anıyorum:

Yüzdük, güldük, yaşamlarımızın imbiğinden kahkahaları süzdük... ■

[1] "Mitoloji Sözlüğü"; Azra Erhat

[2] Prof. Louis Feldman, Yeşiva Üniversitesi öğretim üyesidir.

[3] "Biblical Turkey – A Guide to the Jewish and Christian Sites of Asia Minor" – Mark Wilson

[4] Menora (7 kollu şamdan) Yahudilerin en eski sembollerinden biridir. Musa'nın Sina Dağı'nda gördüğü Yanan Çalı'yı simgeler

[5] Lulav (Palmiye dalı) Yahudi bayramlarından Sukot'un simgelerinden biri

[6] Şofar (Boynuz) Yahudilikte Roşaşana ve Yom Kipur bayramlarında çalınan koç veya keçi boynuzundan yapılmış bir boru. Tokea adı verilen ve bu iş için özel eğitim almış kişiler tarafından şofar özel bir nota ile çalınır.

[7] "Frigya'nın Hierapolis'i 1957 – 1987 " ; Dr. Nurettin Yardımcı; Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü, Ankara. S. 116-117

KGenRP (Kardiyo genetik risk paneli)

Bu bir ilandır.

Kalp krizinin hiç beklemediğiniz bir anda size de uğramaması için önceden tedbirinizi alabilir riski ortadan kaldırabilirsiniz.

Dr. Aytaç Keskineğe

Hemen her gün yazılı veya görsel basında gerek genç yaş, gerek orta yaş grubu insanlarda pıhtı atmasına bağlı ortaya çıkan kalp krizi, felçler, inmeler hatta ani ölümler hakkında birçok haber yayınlanmaktadır. Bu hastaların bir kısmında bildiğimiz klasik risklerden hiçbiri bulunmadığı gibi yapılan laboratuar analizleri ve radyolojik incelemeler sonucunda, damar sertliğini düşündürecek herhangi bir bulguya da rastlanmamıştır.

Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalar, bu grup hastalarda pıhtı oluşumuna karşı genetik bir yatkınlık olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yaklaşık 2 yıldır bu grup hastaları taramak ve saptamak amacıyla merkezimizde çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların sonucunda ani pıhtı atmasına bağlı riskleri saptamak amacıyla 12 ayrı gende ortaya çıkan değişiklikleri araştıran bir panel oluşturduk. Bu sayede tek bir kan örneğinde kişilerde pıhtı oluşmasına veya pıhtı yıkılmasına ait genetik bozukluk olup olmadığı saptanabilmektedir. KGenRP (Kardiyo genetik risk paneli) adı altında aşağıdaki incelemeler yapılmaktadır.

- **Faktör V Leiden Gen polimorfizmi**
- **Faktör V R2 Gen Polimorfizmi**
- **Faktör II Gen Polimorfizmi**
- **Beta Fibrinogen Gen Polimorfizmi**
- **Pal-1 Gen Polimorfizmi**
- **GPIIIa (HPA1) Gen Polimorfizmi**
- **MTHFR C677T Gen Polimorfizmi**
- **MTHFR A1298C Gen Polimorfizmi**
- **ACE Gen Polimorfizmi**
- **APO B Gen Polimorfizmi**
- **APO E Gen Polimorfizmi**

Yukarıda anlatılan testlerin sonucu ışığında ani pıhtı atma riski olan hasta grubu belirlenmektedir. Bu grup hastaların bazı durumlarda mutlaka doktorlarına danışarak kan sulandırıcı tedaviler ve kanın pıhtılaşmasını azaltmak için gerekli tedbirleri almalarında fayda vardır. Bu sayede ani pıhtı gelişmesine ve koparak emboli atmasını engellemek mümkün olmaktadır. Yapılan araştırmalar, yukarıda anlatılan genetik risk faktörlerinin tüm toplumun yaklaşık %20'si gibi oldukça büyü bir kesiminde görülebileceğini kanıtlanmıştı

Ani pıhtı atması için kimler risk altındadır?

- ✓ Genetik yatkınlığı olanlar
- ✓ Fazla kilosu olanlar
- ✓ Kolesterolleri yüksek olanlar
- ✓ Hareketsiz bir yaşam tarzı olanlar
- ✓ Uzun süreli yolculuk yapanlar
- ✓ Masa başı çalışanları
- ✓ Büyük ameliyat geçirenler
- ✓ Kanser hastaları
- ✓ Doğum kontrol hapı kullananlar
- ✓ Gebeler
- ✓ Daha önce derin ven trombozu geçirenler

KGenRP (Kardiyo genetik risk paneli) günün her saatinde alınan kan örneğinden çalışılabilir. Açlık veya tokluktan etkilenmez. 7-12 gün arasında sonuç verilir.

elab laboratuvar

www.elab.com.tr
Maçka | Etiler | Bağdat Cd | Ataşehir

0532 111 35 22
elab

İzel ROZENTAL

Barış için karikatür çizmek...

Sanat yasak tanımaz mı?

Hoşgörüsüzlüğü Unutmak

Kofi Annan'ın önemli girişimi

Bundan altı yıl önce, bir grup Danimarkalı karikatüristin çizdiği Hz. Muhammed karikatürlerinin neden olduğu krizin hemen ardından, dönemin BM Genel Sekreteri *Kofi Annan* oldukça ilginç ve sıra dışı bir girişimde bulundu.

16 Ekim 2006 tarihinde, New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde, *"Hoşgörüsüzlüğü Unutmak"* başlığı altında bir seminer düzenlendi. Etkinliğin sıra dışı olmasının nedeni katılımcıların tamamının dünyanın önde gelen gazetelerinin editoryal karikatürcüleri olmasından kaynaklanmıştı. Gerçekten de Le Monde gazetesinin birinci sayfa çizeri *Plantu*'nun başını çektiği bu on iki karikatürcü, iki günlük seminer boyunca yaptıkları işin boyutlarını, bir başka deyişle editoryal ve politik karikatür sanatının sınırlarını tartıştılar.

Le Monde gazetesi çizeri Plantu ile BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan

"Sanat sınır tanımasa dahi saygısızlık sınırsız değildir"

New York'taki seminer, *Plantu*'nun yukarıdaki şekliyle tercüme edilebilecek sözleriyle son buldu.

Bu seminerden yepyeni bir inisiyatif doğdu: *"Cartooning for Peace / Barış için Karikatür"*.

Uluslararası alanda çok etkin bir iletişim aracı olan basın karikatürü yoluyla farklı kültürler ve inançlar arasında karşılıklı anlayış ve saygının geliştirilmesi için dünyanın en etkin karikatürcülerini bir araya getiren ve merkezi Paris olan bir vakıf kuruldu.

Bu vakfın çalışmaları kısa sürede sonuç verdi. Kurulduğu günden bu yana dünyanın yedi kıtasında, çeşitli kent ve ülkelerde çok sayıda sergi ve panel düzenlendi. Panellerde farklı kültürlere mensup mizahçılar bir araya gelerek karikatürde hoşgörünün sınırlarını, tabuları, karikatürcülerin haklarını konuşup tartıştılar. Bu sanatçıların yapıtlarının yer aldığı karikatür sergileri geniş izleyici kitleleri -çoğunlukla da lise ve üniversite öğrencileri- tarafından izlendi ve yoğun bir ilgiyle karşılandı.

Barış için Karikatürler Ortadoğu'da

"Basın karikatürleri bizi güldürüyor. Onlarsız gündelik yaşam pek hazin olurdu. Ama çok önemli bir husus var: Bilgilendirme konusunda güçlü oldukları kadar, gücendirme konusunda da güçlüler."

Kofi Annan
16 Ekim 2006

Cartooning for Peace oluşumunun bugün 100 civarında karikatürcü üyesi bulunuyor. Güney Afrika'dan Yeni Zelanda'ya, Suriye'den Peru'ya, dünyanın pek çok ülkesini temsil eden bu karikatürcülerin tamamı politik ve editoryal karikatürler çiziyorlar.

Cartooning for Peace'in, New York seminerinden sonraki önemli etkinliklerinden belki de en önemlisi Ortadoğu'nun en sorunlu bölgelerinden birinde gerçekleşti.

Gerek İsrail, gerek Filistin ve Arap dünyasının politik mizaha son derece duyarlı olduğu bu bölgede, eş zamanlı olarak hem İsrail'de hem de Filistin'de karikatür sergileri açıldı, paneller düzenlendi.

İlk serginin açılışı, Fransa'nın İnsan Haklarından sorumlu o dönem bakanı Yama Rade'nin de katılımıyla Doğu Kudüs'te yapıldı. Daha sonra Ramallah ve Bethlehem'de tekrarlanan etkinlik, Tel Aviv'in Holon kentindeki karikatür müzesinde açılan sergi ve panelle son buldu.

Bu etkinliğe, çeşitli ülkelerden on karikatürcünün yanı sıra, İsrail, Mısır, Cezayir ve Filistin'den de çizerler katılarak destek verdiler. İsrailli çizerlerin arasındaysa, aşırı solcusundan liberaline, dincisinden ateistine, hemen her eğilim ve inançtan sanatçılar vardı. Sorunlu bir yerleşim kolonisinde yaşayan ve muhafazakâr olduğu bilinen *Shay Charka* da bunların arasındaydı.

Güvenlik Duvarında Plantu

Cartooning for Peace, Bethlehem 2008
Bahgory (Mısır), Katz (İsrail), Dangizer (ABD), Dilem (Cezayir), Charka, Daniella London ve Kichka (İsrail), Abu-Arafeh (Filistin), Rozental (Türkiye), Plantu ve Wiaz (Fransa), Chappatte (İsviçre) ve Uri Fink (İsrail)

Ağlama Duvarında Baha, Dilem, Kichka ve Wiaz

Devlet Başkanlığı köşkünde Plantu ve Şimon Peres

Bethlehem'deki açılış sonrasında, çevredeki Filistinli gençlerin bu sanatçıya taciz girişiminde bulunmaları karşısında, Cezayirli ve Filistinli karikatürcülerin onu korumaya çalışmaları, özellikle Cezayirli aykırı karikatürcü *Ali Dilem*'in, bir 'body-guard' edasıyla meslektaşının önüne geçmesi ve Arapça bağırarak gençleri dağıtması unutulmaz bir an olarak karikatürcülerin hafızasında yer etti.

Filistinli karikatürcülerin İsrail topraklarındaki panellerde dilediklerini konuşarak işlerini serbestçe sergiledikleri, öte yandan İsrailli karikatürcülerin eserlerinin Filistin tarafında binbir güçlükle ve hatta tüm etkinliğin iptal edilmesine neden olabilecek tartışmalar sonucu sergilenebildiği de yine kayda geçen anılar arasında.

İronik olarak bunun tek istinası, İsrail ile Filistin topraklarını ayıran dev güvenlik duvarı oldu. Bu beton duvarın İsrail'deki yüzüne yaklaşmak dahi mümkün değilken, Filistin tarafındaki yüzü grafitti sanatçılarının tüm isteklerini karşılıyordu!

"İnsanlığın durumu giderek çekilmez oluyor.
Bakın, oğlum bacaklarının üzerinde zar zor duruyor."
Charka

- Benim babam zenci annem ise beyaz.
- Benimkiler tam tersi.

Cartooning for Peace İstanbul'da

Kurulduğu 2006 yılından bugüne dünyanın pek çok ülke ve kentinde sergiler açan ve paneller düzenleyen Cartooning for Peace Eylül ayında İstanbul'da boy gösterecek.

Tarih Vakfı'nın *Cartooning for Peace* ile gerçekleştirdiği işbirliği sonucunda, Eylül'ün ikinci yarısından itibaren Beyoğlu'nda kapsamlı bir sergi ile bir dizi panel düzenleniyor. Avrupa Birliği ile Kültür Bakanlığı tarafından desteklenen bu kapsamlı projenin ana konusunu Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkiler oluşturuyor.

Cartooning for Peace üyelerinin çizimlerinin yanı sıra, ta Lozan Antlaşmasından bu yana Türk basınında yer almış, Türkiye-AB ilişkilerini irdeleyen çok sayıda karikatür de sergide yer alıyor. Bu karikatürler *Tarih Vakfı*'nın aylardan beri sürdürdüğü yoğun çalışmaları sonucunda yeniden gün ışığına çıkıyor.

Türkiye-AB ilişkileri, özellikle 2000'li yıllarda, sıkça dünya gündemine oturarak karikatürcülere bolca çizim malzemesi oluşturdu. Hatta bu konuda pek çok uluslararası yarışma da düzenlendi. Türkiye-AB ilişkilerini konu alan sergide bu yarışmalara gönderilen bazı örnekler de yer alıyor. Ancak serginin önemli bir bölümü de Cartooning for Peace karikatürcülerinin çizimlerine ayrılmış.

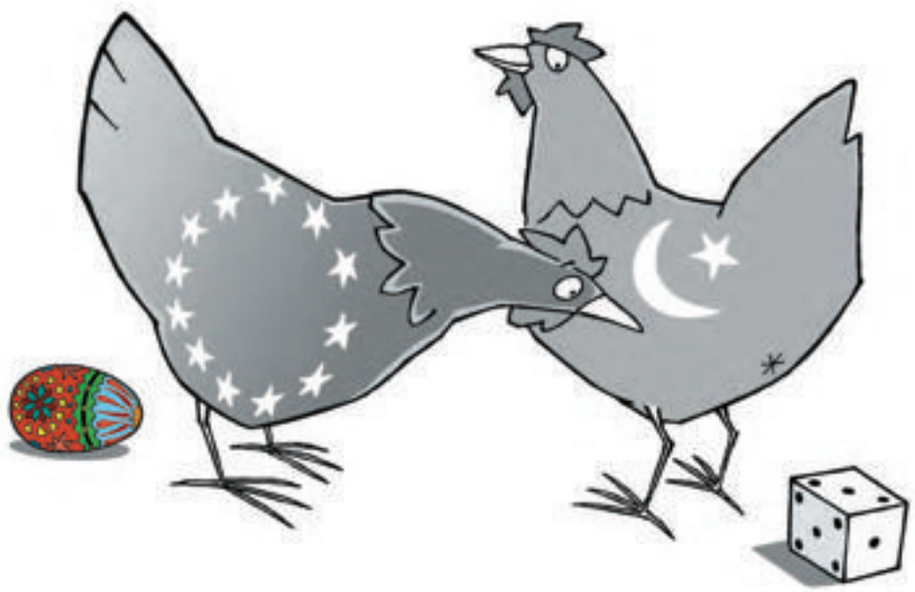

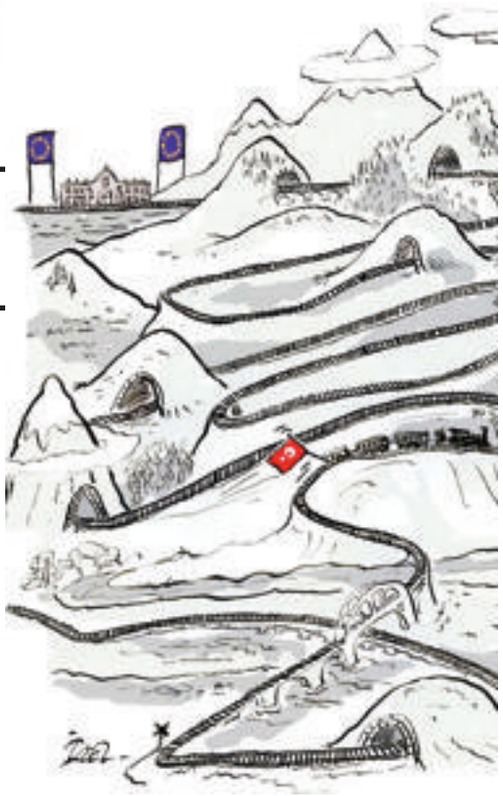

Sergide kimler var?

Plantu, Chappatte, Ali Dilem, Michel Kichka, Damien Glez, Nicolas Vadot, Frattini, Norio Yamanoi gibi dünyaca tanınmış karikatürcülerin Türkiye konulu karikatürleri yedi ayrı başlık altında toplanmış.

Bu bölümlerde Türkiye'den Ali Ulvi, Nehar Tüblek, Ferruh Doğan, Altan Erbulak, Turhan Selçuk, Oğuz Aral, İsmail Gülgeç, Bülent Düzgit gibi artık aramızda olmayan karikatürcülerin eserlerinin yanı sıra, Latif Demirci, Bedri Koraman, Tan Oral, Musa Kart, Ercan Akyol, Haslet Soyöz, Emre Ulaş gibi günümüzün önemli karikatürcülerinin eserleri de sergileniyor.

Cartooning for Peace karikatürcüleri arasında Piyale Madra dışında Türkiye'den Cumhuriyet Gazetesinin çizeri Semih Poroy'un yanı sıra ben de varım. Sergide yirmi yıllık bir süreç boyunca Şalom Gazetesinde yayınlanan bazı AB-Türkiye konulu karikatürlerim yer alıyor.

Cartooning for Peace etkinliklerinin önemli bir özelliği de sergi eşliğinde halka açık panellerin düzenlenmesi. Bu panellerde çeşitli ülke karikatürcüleri sorunlarını dile getiriyor, meslektaşlarıyla izleyicilerin önünde tartışma imkânı buluyorlar.

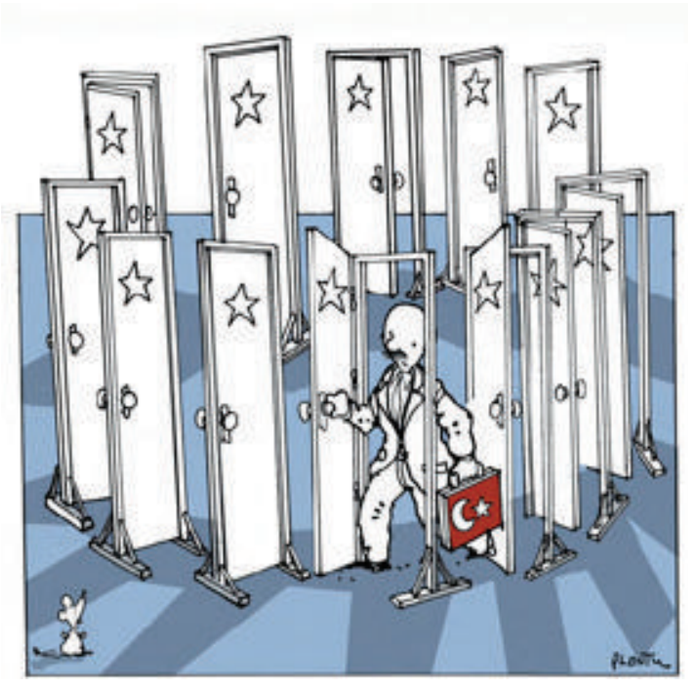

Karikatürlerle Türkiye-AB İlişkileri Sergisi 18 Eylül-1 Ekim 2012 tarihleri arasında, Galatasaray'daki Cezayir Lokantasında izlenebilir.

Konuk panelistler

Bu yıl İstanbul bu açıdan şanslı zira Türkiye konusunda sıkça çizmiş olan dört ünlü çizer panellere katılmak üzere serginin açılışına gelecek; Michel Kichka, Ali Dilem, Nicolas Vadot ve Aurelien Fromant.

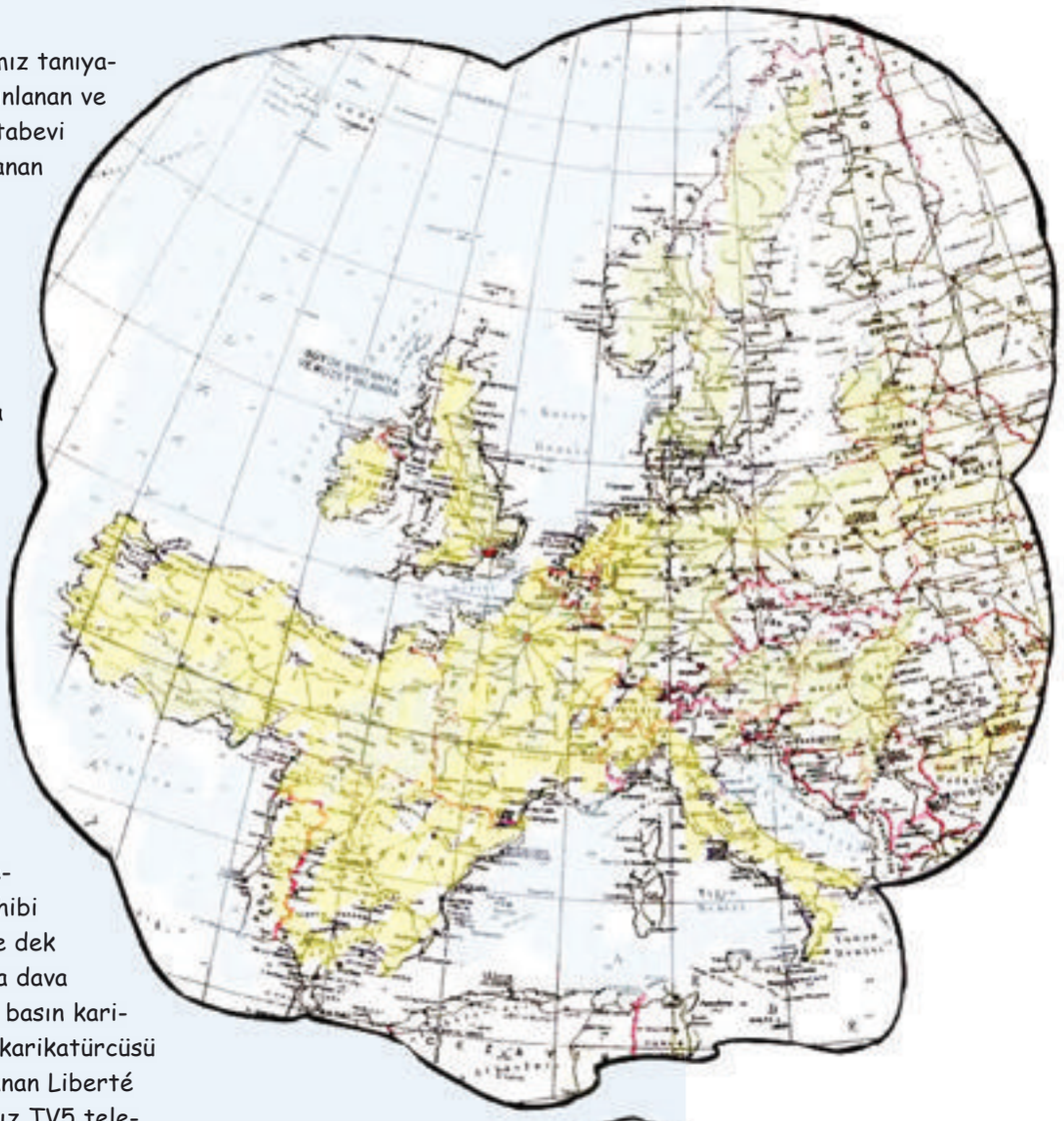

Michel Kichka'yı okurlarımız tanıyacak.. Bu yıl Fransa'da yayınlanan ve yakın zamanda Gözlem Kitabevi tarafından Türkçe yayınlanan "*Deuxieme Génération – İkinci Kuşak*" çizgi romanının kitabının yazarı. İsrail karikatürünün en önemli temsilcilerinden biri olan Kichka 1954 yılında Belçika'da dünyaya geldi. Halen Jerusalem-Besalel Üniversitesinde grafik tasarım dersleri vermekte. Türkiye'ye birkaç kez gelmişliği var. İstanbul ve Ankara'da sergi açtı, Aydın Doğan Karikatür Yarışmasında jüri üyesi olarak görev yaptı.

Cezayirli *Ali Dilem*, özellikle *Buteflika* rejimini eleştiren karikatürleriyle dünya çapında ün sahibi oldu. Karikatürleri bugüne dek Cezayir'de altmıştan fazla dava konusu oldu. 2000 yılında basın karikatürleri konusunda yılın karikatürcüsü seçildi. Cezayir'de yayınlanan Liberté gazetesinin dışında Fransız TV5 televizyonunun Kiosque programı için çiziyor. Sanatçı, 2010 yılında Fransa'dan 'Sanat ve Edebiyat alanında Şövalye' nişanına layık görüldü.

1971 yılında Londra'da dünyaya gelen *Nicolas Vadot*'nun üç uyruğu bulunuyor: İngiliz, Fransız ve Avustralya. 1993 yılından bu yana Brüksel'de yaşıyor ve Belçika'da yayınlanan Le Vif / L'Express Gazetesinde politik karikatürler çiziyor. *Vadot* aynı zamanda bir çizgi roman sanatçısı.

Aurel (Aurelien Fromant) 2003'ten beri editorial çizer olarak çalışmaktadır. Çizimleri başlangıçta Montpellier'de, sonra da ulusal gazetelerde yayınlanmaya başladı.

Çizimleri Le Monde, Politis ve Marianne'da düzenli olarak yayımlanmakta ayrıca Le Nouvel Observateur ve Jazz Magazine için de çizmeye devam etmekte.

Tarih Vakfı'nın proje koordinatörü Dr. Gürel Tüzün ile söyleştik

Panellere Türkiye'den akademisyenler ile yazar ve çizerler de katılacak.

Projeyi hayata geçiren *Tarih Vakfı*'nın proje koordinatörü *Dr. Gürel Tüzün*, bu serginin İstanbul ile sınırlı kalmayacağını, bu yılın Ekim ve Kasım aylarında Brüksel ile Paris'te tekrarlanacağını belirtti. Türkiye ve Avrupa'da, AB-Türkiye ilişkileri konusunda ilk kez bu kadar kapsamlı bir karikatür sergisi hazırlandığını anlatan *Tüzün*, yaptığımız söyleşide projenin kaydettiği aşamaları şöyle dile getirdi:

■ Karikatürlerin seçim ve değerlendirme aşamasını anlatır mısınız?

Sergide yer alacak karikatürlerin belirlenmesi için, ilk olarak 1960'lı yıllara uzanan bir yayın tarama süreci yaşandı. Bu iş için daha önce Prof. İlhan Tekeli ile Selim İlkin'in gerçekleştirdiği tarama temel alındı. Ardından tarama daha fazla gazete ve dergi ile karikatür yarışmalarını da kapsayacak biçimde genişletildi. Bu süreçte binlerce karikatüre ulaşıldı. Derlenen bu karikatürler farklı temalar altında sınıflandırıldıktan sonra işin en güç kısmına, sergilenecek çizimlerin seçimine geçildi. Yapıldıkları zamana ve yere özgü, günümüzde anlamlandırılmaları güç olan ya da dil oyunlarına dayalı çizimler değerlendirme dışında bırakıldı. Seçim sürecinde karikatürlerin hem belirlenmiş temaları hem de ilgili oldukları dönemleri temsil etmesine özen gösterildi.

Dr. Gürel Tüzün

■ Bu aşamada hiç güçlükle karşılaştınız mı?

Sergiyle ilgili en önemli güçlük sergi mekânı bulunması konusunda ortaya çıktı. Genellikle bu tür mekânların bağlantıları bir, bir buçuk yıl önceden yapılıyor. Toplam süresi bir yıl olan bu proje kapsamında böyle bir bağlantının mümkün olmaması hem İstanbul'da hem de Paris ve Brüksel'de uygun mekân bulunmasını güçleştirdi. Buna karşılık, seçilmiş karikatürlerin sergilenebilmesi ve yayını için çizerlerinden izin alınması konusunda hemen hiçbir güçlükle karşılaşılmadı. Tersine, bu konuda çizerlerden büyük anlayış ve yardım gördük.

■ Sergi nasıl tasarlandı, belirli bir sıralama var mı?

"Uzun İnce Bir Yol, Karikatürlerle Türkiye ve AB İlişkileri" başlıklı sergi 18 Eylül-1 Ekim 2012 tarihleri arasında Galatasaray'daki Cezayir Lokantası'nda izlenebilecek. Karikatürler alışılmış kronolojik sırayla değil, "Çıktık Yola, Ulaşamadık Menzile", "Semboller ve Metaforlar Oyunu", "Türkiye Nerede?", "Avrupa Ne Kadar Uzakta?", "Önyargılar, Korkular, Engeller", "Müzakerelerde Güç Oyunları", "Uyum Halleri", "Türkiye ve AB'nin Geleceği" gibi temalar altında sergileniyor. Sergide ayrıca karikatürlerin ilgili oldukları döneme ya da olgulara ilişkin kısa açıklama metinleri ve haber başlıkları da yer alıyor.

■ Cartooning for Peace etkinliklerinin önemli bir özelliği, sergiyle aynı anda panellerin de düzenlenmesi. Bu konuda bir çalışmanız var mı?

Sergiye paralel olarak düzenlenecek toplantıların en önemlisi yerli ve yabancı çizerlerin katılacağı, Türkiye-AB ilişkilerinin yanı sıra karikatürcülüğün farklı toplumlarda karşılaştığı sorunların da tartışılacağı, kamuya açık bir panel olacak. Bir başka panelde ise konuyla ilgili "sivil toplum" görüş ve değerlendirmeleri dile getirilecek.

■ Bu etkinlikte hedeflenen amaç ve beklentiler nelerdir?

Bu projede Türkiye ve AB ülkelerindeki halkların birbirleriyle ilgili algılarını karikatürler aracılığıyla sergiliyoruz. Böylece bu toplumların kültürel önyargılarının kırılmasına, aralarında kültürel diyaloğun, karşılıklı anlayış ve hoşgörünün güçlendirilmesine katkıda bulunmayı amaçlıyoruz. Serginin yalnız İstanbul'da değil, Paris ve Brüksel'de de açılacak olmasının bir nedeni de bu.

■ Projenin gerçekleşmesine katkıda bulunan kişi ve kuruluşlar oldu mu?

Kültür Bakanlığı ile Avrupa Birliği tarafından desteklenen bu projenin geçekleşmesine en büyük katkı, kuşkusuz yaklaşık 50 yıldır bu konuda çizen karikatürcülerden geldi. Hepsi de hiçbir karşılık beklemeden çizimlerini kullanmamıza izin verdiler, mümkün olan her durumda yapıtlarının orijinallerini kullanımımıza açtılar. Öte yandan proje ortağımız Cartooning for Peace hem kendi arşivini açarak üyelerinin sergide yer alacak karikatürlerini sağladı hem de sergi tasarımına ve sergiye paralel olarak düzenlenecek panellere katkıda bulundu.

'Cartooning for Peace'

Dünya Karikatürcü Haklarının Savunucusu

Günümüzde karikatür, özellikle de politik içerikli karikatür çizenler için, tehlikeli bir meslek olmayı sürdürüyor. Demokrasi ile yönetilmeyen pek çok ülkede gün geçmiyor ki karikatür sanatçılarının başına bir iş gelmesin.

Bunun yakın örneklerinden birini Suriyeli karikatürcü *Ali Ferzat*'ın başına gelenler oluşturdu. Geçtiğimiz yıl Esad rejimini eleştiren iki karikatür çizen *Ferzat*'ın yolunu kesen yüzleri maskeli kişiler, *'bir daha böyle şeyler çizme'* diyerek sanatçının parmaklarını kırdılar.

Cartooning for Peace oluşumu sanatçının başına gelenleri derhal uluslararası platformlara taşıdı ve dünyanın en büyük gazetelerinin çizerleri *Ferzat* ile dayanışma adına bu konuda karikatürler çizip yayınlattılar. Bunun sonucunda *Ali Ferzat* uluslararası alanda şöhret oldu ve 2011 yılının karikatürcüsü payesini kazandı.

İranlı karikatürcü *Shukraye Mahmud* ise siyasetin spora (futbola) bulaşmasını eleştiren karikatürü nedeniyle geçtiğimiz Haziran ayında tam 25 kırbaç cezasına çarptırıldı. Uluslararası yoğun baskı ve karikatürcülerin dayanışması sonucunda şikâyetin geri çekilmesi sağlanınca, kırbaç cezası da aynı hızla iptal edildi.

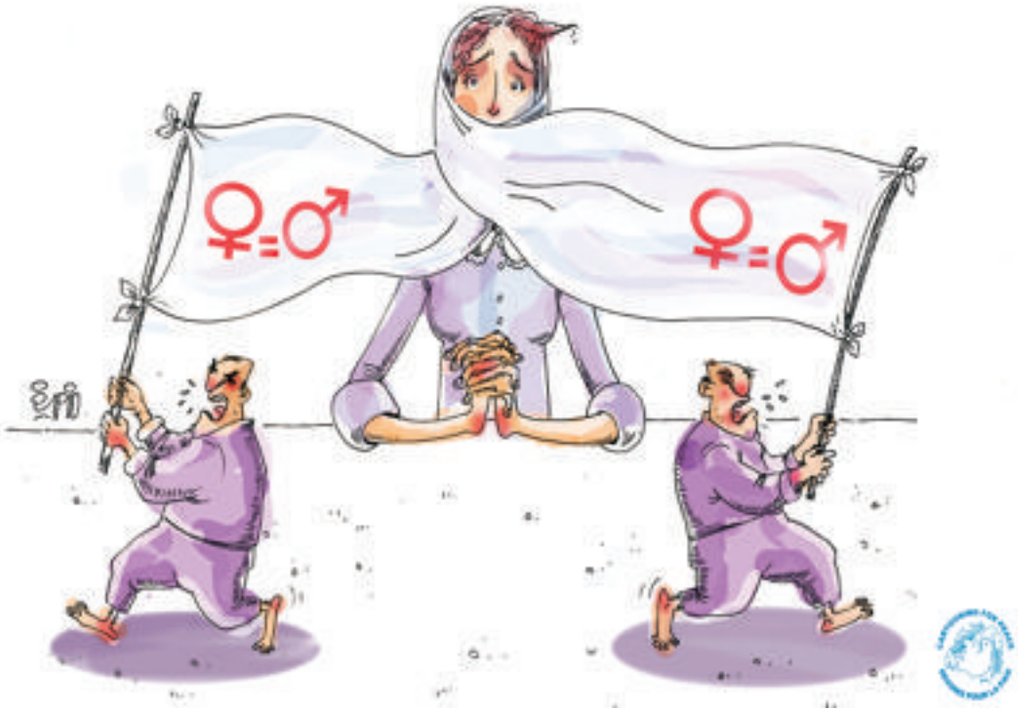

Firoozeh Mozaffari (İran)

'Cartooning for Peace'

Kadınlar için

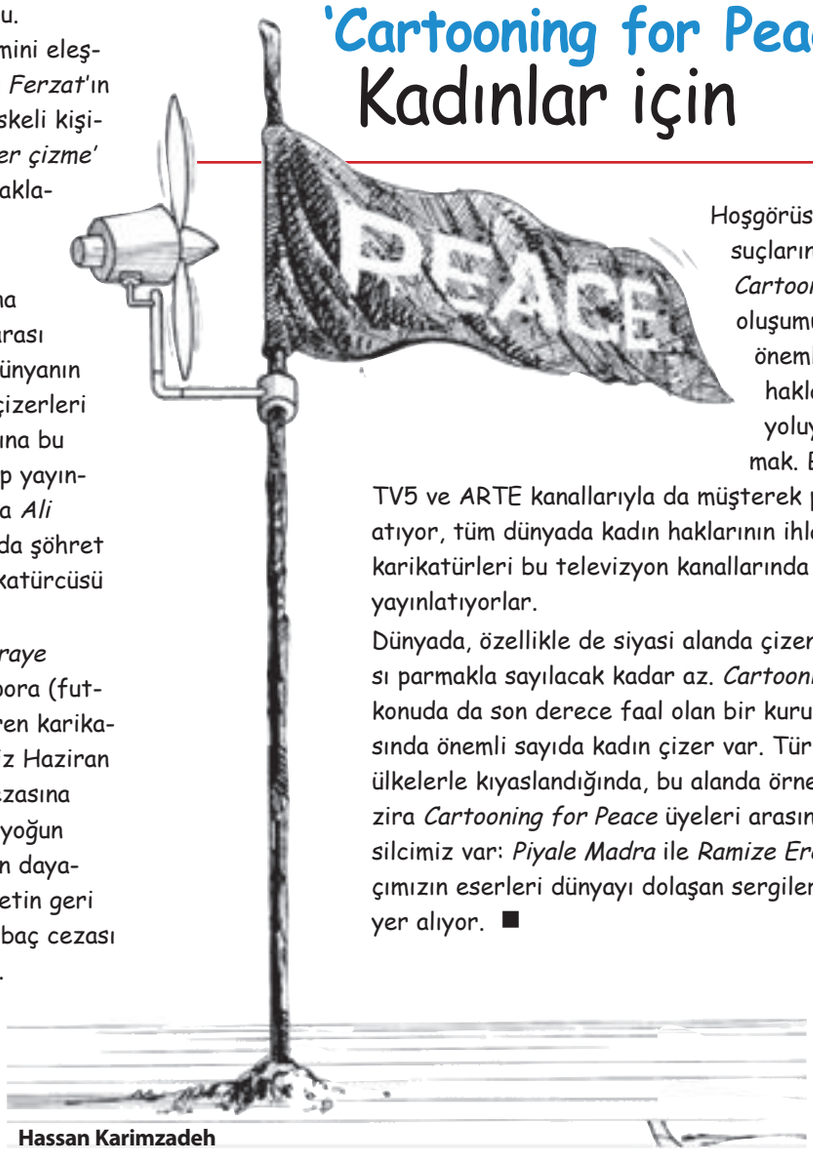

Hassan Karimzadeh

Hoşgörüsüzlüğe ve nefret suçlarına karşı cephe alan *Cartooning for Peace* oluşumunun bir diğer önemli misyonu da kadın haklarını karikatür yoluyla da olsa savunmak. Bunun için Fransız TV5 ve ARTE kanallarıyla da müşterek programlara imza atıyor, tüm dünyada kadın haklarının ihlalini eleştiren karikatürleri bu televizyon kanallarında ve web sitelerinde yayınlatıyorlar.

Dünyada, özellikle de siyasi alanda çizen kadınların sayısı parmakla sayılacak kadar az. *Cartooning for Peace* bu konuda da son derece faal olan bir kuruluş. Üyeleri arasında önemli sayıda kadın çizer var. Türkiye ise, diğer ülkelerle kıyaslandığında, bu alanda örnek ülke konumunda, zira *Cartooning for Peace* üyeleri arasında iki kadın temsilcimiz var: *Piyale Madra* ile *Ramize Erer*. Her iki sanatçımızın eserleri dünyayı dolaşan sergilerin başköşelerinde yer alıyor. ■

DOMOTEX Middle East

YERİN TÜM DOKULARINI HİSSEDİN!

GET THE SPIRIT OF FLOORING!

İstanbul 8-11.11.2012

İstanbul Fuar Merkezi TÜRKİYE

İstanbul Expo Center TURKEY

Türkiye ve Ortadoğu Zemin Fuarı

Flooring Trade Fair For Turkey and Middle East

Deutsche Messe Worldwide

Hannover-Messe International İstanbul Ltd. Şti.

Tel / Phone: +90 (212) 334 69 00
Faks / Fax: +90 (212) 334 69 34
info@hf-turkey.com

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB (TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ) İZNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR

THIS FAIR IS ORGANIZED WITH THE PERMISSION OF THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY IN ACCORDANCE WITH THE LAW NUMBER 5174

domotex-middle-east.com

Destekleyen/Supporter

iHiB

Süzet M. SİDİ

Dünya Barışı imkânsız

değil, değil, değil!!!

- Hayata ve insan haysiyetine, bireyselliğe ve farklılığa saygı göstereceğimize;
- İstisnasız olarak herkese insanca davranacağımıza;
- Hiç kimseyi ikinci sınıf vatandaş olarak görmeyeceğimize; sömürmeyeceğimize, ezmeyeceğimize, zarar vermeyeceğimize, işkence etmeyeceğimize, öldürmeyeceğimize;
- Ve ayrılıkları ortadan kaldırmak için şiddete başvurmaktan vazgeçeceğimize söz veriyoruz.

Müze gezmeyi severim... Yeter derecede zaman ayırmışsam eğer... Doya doya sergilenenlere bakabilmeli, sindire sindire açıklamaları okuyabilmeli, düşünmeye vakit ayırabilmeliyim... Hele gezeceğim müzede göreceklerim hakkında daha önce bilgilenebilmiş, bir de müzenin dükkanında keyifli vakit geçirebilirmişsem, değmeyin keyfime...

Berlin, Checkpoint Charlie'deki müzedeyim... Bir zamanların Doğu - Batı Berlin sınırında, 9 Kasım 1989'a kadar bir şehri iki ayrı dünyaya ayıran ayıp duvarının karakol kapılarının birinde... Soğuk Savaş döneminde insanoğlunun hür bir dünyada yaşamak için gösterdiği olağanüstü çabanın, insanca yaşamasına olanak tanınmayan Doğu Almanya'dan kaçmak için geliştirip uyguladığı akla sığmaz planların sergilendiği müzede... 'Mauermuseum'da, 'Duvar Müzesi'ndeyim...

Birkaç saatimi, mekan olarak küçük ama anlam olarak çok güçlü olan bu müzede geçirdikten sonra savaşın soğuğundan da sıcağından da bir kez daha nefret ederek; insanoğlunun savaşarak sadece kaybedeceğini, savaşları kazandıklarını söyleyenlerin aslında savaşı kaybedenlerden sadece daha az kaybettiklerini hala anlamamış olmasına bir kez daha içimde bir acı duygusuyla hayret ederek; insanlığımdan utanarak müzenin dükkanına giriyorum. Evimde, duvarımın, sehpamın, yazı masamın, mutfak veya kütüphane raflarımın üstünde yerini bulduğunda bana tekrar tekrar müzede gördüklerimi anımsatacak bir sürü nesne sergilenmiş burada, her müzenin dükkanında olduğu gibi...

Kasada sıra var... Beklerken derme çatma bir masanın üstünde sergilenmiş broşürler gözüme çarpıyor... Ne olduklarını tam anlamadan her birinden birer tane alıyorum... Otelde akşam incelerim, istemediklerimi odada bırakırım hesabıyla...

Gece geç vakit, yorgun argın uzanıyorum odamdaki kanapeye, elimde broşürlerim... 1995 yılında kurulmuş bir vakfın tanıtım kitapçığı geçiyor elime... Kapak yazısını okumaya başlıyorum ve... 'Evreka!'... 'İşte bu!'... diye haykırıyor içimde bir ses... 'Dünya barışının anahtar kelimesi bu vakfın adı!'... 'Weltethos'... 'Dünya Etiği', 'Dünya Ahlâkı' ya da 'Evrensel Ahlâk'... Heyecanlanıyorum ve hızla okumaya başlıyorum. Önce Prof. Dr. Hans Küng'ün kim olduğunu öğreniyorum.

HANS KÜNG 1928 doğumlu İsviçreli bir dinbilimci... Roma'da Gregoriana Papalık Üniversitesi'nde, sonra da Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde öğrenim görmüş... Şimdilerde Almanya'da Tübingen Üniversitesi Temel Din Bilimlerinde profesör... Katolik... Liberal görüşleri nedeniyle 1979'da Vatikan tarafından sansürlenmiş... Katolik bir dinbilimci olarak ders vermesi yasaklanmış, ancak laik kişiliğini ortaya koyabileceği derslere girmesine izin verilmiş!!!

Hans Küng 1990'da Dünya Ekonomi Forumu Davos'ta 'İnsanlığın devamı için neden evrensel ahlak kurallarına ihtiyacımız var?' başlıklı bir konuşma yapmış ve akabinde 'Evrensel Ahlâk Projesi' (Projekt Weltethos) adlı eserini kaleme almış... Çok basit üç cümlede özetlemiş bu projenin dayandığı ana sütunları:

"Dinlerarası barış olmadan dünya barışı sağlanamaz.

Dinlerarası diyalog olmadan dinlerarası barış sağlanamaz.

Dünyadaki tüm dinlerin ortak ahlâk ve değer yargıları tespit edilmeden dinlerarası diyalog sağlanamaz."

İçimde alevlenen bir evrensel barış ümidi, okumaya devam ediyorum: 4 Eylül 1993 günü 'Dünya Dinleri Parlamentosu' (Parliament of the World's Religions) Şikago'da toplanarak Hans Küng'ün 'Evrensel Ahlâk Projesi'ni değerlendirmiş ve orada bulunan tüm dinlerin temsilcileri Evrensel Ahlâkın bu üç cümlelik saptamasının altını çizerek 'Evrensel Ahlâk Bildirisi'ni yayınlamış... Bu bildiri birçok dile çevrilmiş...

" (...) Bizler, dünya dinlerinin öğretilerini ve uygulamalarını kucaklamış kadınlar ve erkekler olarak iddia ediyoruz ki:

- *tüm dinlerin öğretisinde, evrensel bir ahlâk için gereken alt yapıyı oluşturacak ortak özdeğerler vardır;*
- *ancak bu ortak özdeğerlerin varlığının bilinmesi yeterli değildir, bu özdeğerler gönüllerde ve davranışlarda yaşanmalıdır;*
- *insan davranışlarını düzenleyen çok eski öğretilerde, bugün dünya dinlerinin her birinin öğretilerinde de bulunan, aileler, topluluklar, ırklar ve uluslar için yaşamın her kesitine uyarlanabilecek değiştirilemez ve kayıtsız şartsız kabul edilmesi gereken kurallar vardır; bu kurallar, sürdürülebilir bir dünya düzeni için şarttır.*

(...) Tüm kararlarımız, eylemlerimiz ve ihmallerimiz bizim dışımızdaki insanları da etkiliyor. Biz insanlığı ailemiz olarak görüyor (...) ve başkalarına bize davranılmasını istediğimiz şekilde davranmamız gerektiğini biliyoruz. Bu yüzden

- *hayata ve insan haysiyetine, bireyselliğe ve farklılığa saygı göstereceğimize,*
- *istisnasız olarak herkese insanca davranacağımıza,*
- *hiç kimseyi ikinci sınıf vatandaş olarak görmeyeceğimize, sömürmeyeceğimize, ezmeyeceğimize, zarar vermeyeceğimize, işkence etmeyeceğimize, öldürmeyeceğimize,*

- *ve ayrılıkları ortadan kaldırmak için şiddete başvurmaktan vazgeçeceğimize*

söz veriyoruz.

Erkek ve kadının eşit haklara sahip olduğu bir ortaklık; (...) şiddet içermeyen, saygılı, adil ve barışçı bir kültür taahhüt ediyoruz. Her insanın bir birey olarak kendini gerçekleştirebileceği adil bir sosyal ve ekonomik düzen için çalışmamız; (...) önyargı ve nefretten kaçınmamız; çalmamamız; adil ve barıştan yana bir dünyanın oluşumu için, güç, mevkii, para ve tüketim hırsımızı yenmemiz gerekiyor.

Dünyanın, tüm insanların insanca yaşayabileceği bir mekan olması için bireylerin bilincinin değişmesi gerekmektedir. Dindar olsun olmasın, tüm insanları bu değişime davet ediyoruz.

(...) Dünyamız temellerini sarsan bir kriz yaşıyor: Global ekonomide kriz, global ekolojide kriz ve global politikada kriz (...) Yüz milyonlarca insan, giderek artan işsizlik, fakirlik, ve açlıktan acı çekmekte ve halklar arası kalıcı olacak bir barış ümidi giderek yok olmakta. (...)

Çocuklar ölüyor, öldürüyor ve öldürülüyor. Giderek daha fazla ülke siyasi ve ekonomik yozlaşma ile sarsılıyor. Yaşadığımız yerlerde barış içinde birlikte yaşamak gittikçe daha zorlaşıyor. (...) Gezegenimizin saygısızca yağmalanmasına devam ediliyor. Ekosistemin çökme tehlikesi insanları giderek daha fazla tehdit ediyor.

Bazı dini liderler ve dini cemaatlerin üyeleri sık sık saldırganlığı, fanatizmi, kini ve yabancı düşmanlığını kışkırtıyor, hatta şiddet ve kanlı olayları meşrulaştırmaya çalışıyor. Din, siyasi çıkarlara, politik güç elde etmeye alet ediliyor, hatta savaş nedeni bile oluyor.

(...) Bu tehlikeli genel gidişata dur diyebilecek ahlâk kuralları (...) her dinin temelinde bulunan ortak kurallardır. Bu ahlâk kuralları tek başlarına sayısız dünya problemini elbette çözemez ama insanların iç dünyasının düzenini, düşünce biçimini, duygularını değiştirerek, onu yanlış yoldan döndürerek, ona yeni bir hayat tarzını benimseterek, ekonomik ve politik programların ve hukuk düzenlerinin başarılı olabilmelerini sağlar. Dinler daha iyi bir birey ve daha iyi bir düzen için şart olan ahlâki esasları içerir; bu kurallar kadını ve erkeği umutsuzluktan çıkaracak, onları şiddete başvurmaktan alıkoyacak, toplumu kaostan uzak tutabilecek bir vizyon oluşturabilir. Bu yüzden dindar olan ya da olmayan tüm insanlara ortak düşüncelerimizi bildirmek istiyoruz:

- *Daha iyi bir dünya yaratmak hepimizin sorumluluğudur.*
- *Hürriyet, adalet ve barışı korumak ve dünya ekolojisinin mahvedilmesini engellemek için hepimizin çabasının gerekli olduğu kesindir.*
- *Daha insanca bir dünya yaratma çalışmalarımızda ve her tür insanlık dışı eylemin karşısında durmak istediğimizde, farklı din ve kültürlerin insanları olmamız hiç birimiz için bir engel oluşturmamalıdır.*

• *Burada sözü edilen Evrensel Ahlâk kuralları, bir dine inansın inanmasın, tüm ahlâklı insanlar tarafından kabul edilebilir kurallardır.*

• *Tüm insanlığın refahı ve dünya ekolojisinin korunması için dinlerimizde varolan bilgeliğin bize geleceğin yolunu göstereceğine inanıyoruz.*

(...) İki dünya savaşının ve soğuk savaşın bitiminden, faşizmin ve nazizmin çökmesinden, komünizmin ve sömürgeciliğin yıkılmasından sonra insanlık, tarihinin yeni bir dönemine girmiştir. Günümüzde daha iyi bir dünya düzeni kurmak için gerekli olan ekonomik, kültürel ve manevi kaynaklara sahip olmamıza rağmen eski ve yeni pek çok etnik, ulusal, sosyal, ekonomik ve dini çatışma daha iyi bir dünyanın barış içinde gerçekleştirilmesini engellemekte. Çağımızda bugüne kadar görülmemiş derecede ileri teknolojik olanaklar olmasına karşın dünyanın her yerinde fakirlik, açlık, çocuk ölümleri, işsizlik, haysiyetsizlik ve çevre yıkımı azalmadı, aksine arttı. Halkların çoğu, ekonomik çöküş, toplumsal yıkım, politik dışlanma, ekolojik felaket ve ulusal yokoluş tehdidi altında.

Dünya böylesine dramatik bir dönemden geçerken, insanlığın, bir yandan gezegenimiz dünyanın ortak sorumluluğunun bilincine sahip olmaya, diğer yandan da tüm insanları barış içinde birlikte yaşatabilecek geniş bir vizyona ihtiyacı vardır. Ne var ki dünya insanı bu geniş vizyon için gereken

ümit, hedef, ideal ve standartları kaybetmiştir. Ama biz din adamları olarak biliyoruz ki, dinler, çok sık istismar edilmelerine ve başarısızlıklarına karşın, ümitleri, hedefleri, idealleri ve değerleri canlı tutabilecek öğretilerdir. Modern devletler incelendiğinde, vicdan ve din hürriyetinin bütün insanlara barış getirmekte yetersiz olduğu görülür. Vicdan ve din hürriyeti, hiç bir şekilde ırk, renk, cinsiyet, dil veya din farkı gözetmeksizin tüm insanları bağlayacak olan ortak değerlerin, inançların ve kuralların yerini tutmamaktadır.

Bizler, gezegenimiz dünya üzerinde yaşayan insanlık ailesinin kökteki birliğine inanıyor ve 1948 İnsan Hakları Beyannamesi'ni (...) ahlâki açıdan desteklemek ve derinleştirmek istiyoruz.

Kişisel tecrübelerimizden ve dünyanın sıkıntılarla dolu tarihinden öğrenmiş bulunmaktayız ki:

- *Sadece kanunlar, düzenlemeler ve geleneklerin uygulanması ya da zorlamasıyla daha iyi bir dünya düzeni oluşturulamaz.*
- *Barışın, adaletin sağlanması ve yeryüzünün korunabilmesi, insanların dürüst ve adil davranmaya ne kadar hazır olduklarına bağlıdır.*
- *Adaletin gerçekleşmesine ve hür bir yaşama katkıda bulunmak bir sorumluluk ve görev bilincini gerektirir. Bu bilinci sağlayabilmek için insanların hem akıllarına hem de yüreklerine hitap edilmelidir.*
- *Ahlâk olmadan hiç bir hak uzun süreli olamaz ve bu yüzden evrensel bir ahlâk olmadan daha iyi bir dünya düzeni yaratılamaz.*

"Dinlerarası barış olmadan dünya barışı sağlanamaz. Dinlerarası diyalog olmadan dinlerarası barış sağlanamaz. Dünyadaki tüm dinlerin ortak ahlâk ve değer yargıları tespit edilmeden dinlerarası diyalog sağlanamaz."

(...) Evrensel ahlâk ile anlatılmak istenen ahlâk, yeni bir dünya ideolojisi değildir, varolan dinlerin ötesinde yeni ve birleşik bir din de değildir, dinlerden birinin diğerlerine hükmetmesi ise hiç değildir. Evrensel ahlâk, tüm dinlerin temelinde var olan ortak ahlâk kurallarıdır ve tek bir cümlede, 'altın kural' olarak özetlenebilir:

'Sana başkalarının nasıl davranmalarını istiyorsan sen de onlara öyle davran.'

ya da

'Kendine yapılmasını istemediğini bir başkasına yapma'

(...) Özet olarak:

- *Yeni bir evrensel ahlâk anlayışı olmadan yeni bir dünya düzeni olamayacaktır.*
- *Her insana insanca davranmak gerekmektedir.*
- *Zorbalıktan uzak, her insanın yaşamına saygılı, birbirini anlamaya gayretin ve dürüstlüğün hükmettiği bir dayanışma kültürü, adil bir ekonomik düzen, kadın ve erkeğin haklarının eşitliği ve ortaklığı taahhüt edilmelidir.*
- *Özel ve kamu yaşamında bilincin değiştirilmesi için çalışmalar yapmak gerekmektedir."*

'İz Arayışı. Dünya Liderleri Yolda' adlı yedi bölümlük televizyon dizisi

"Bilinç değişimi"... Tılsımlı kelimeler... Cep telefonumu kenara bırakarak müzeden aldığım broşürü okumaya devam ediyorum...

1995 yılında Karl Konrad von der Groeben'in Küng'e çok büyük maddi destek sağlamasıyla Tübigen'de Evrensel Ahlâk Vakfı (Weltethos Stiftung) kurulmuş. Vakıf o günden bu yana durmaksızın farklı hedef kitlelere odaklanarak birçok alanda çalışmalar yapıyormuş: Ahlâk konusunda bilinç gelişimi sağlamak amacıyla organizasyonlar, geziler, konferanslar, sempozyumlar, sergiler, konserler, sportif etkinlikler, vs. vs. vs... Ne ararsanız var...

"Her insanın bir birey olarak kendini gerçekleştirebileceği adil bir sosyal ve ekonomik düzen için çalışmamız; önyargı ve nefretten kaçınmamız; çalmamamız; adil ve barıştan yana bir dünyanın oluşumu için, güç, mevkii, para ve tüketim hırsımızı yenmemiz gerekiyor."

Hatta 1999 yılında 'İz arayışı. Dünya Dinleri Yolda' (Spurensuche. Die Weltreligionen auf dem Weg) adlı yedi bölümlük bir televizyon dizisinde Hans Küng evrensel ahlâkın ne olması gerektiğini anlatmaya çalışmış...

Küng yirmi kişilik "Seçkin Kişiler Grubu" (Group of Eminent Persons) üyesiymiş ve bir zamanların Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan kendisinden kültürlerin diyalogu konusunda bir çalışma yapmasını istemiş. Küng böylece 9 Kasım 2001 tarihinde New York'ta Birleşmiş Milletler'in tüm üyelerinin katıldığı bir toplantıda 'Bölünenlerin Arasından' (Crossing the Divide) adlı çalışmasını sunmuş:

"Kimileri 21. yüzyılda bir 'Kültürler Savaşı', bir 'Kültürler Çarpışması' olacağını kehanet etmekte. Bizim gelecekten beklentilerimiz başka. Basitçe 'iyimser' olarak nitelendirilecek bir beklenti değil bizim beklentimiz, bilakis, gerçekçi bir beklenti: Dünya üzerindeki dinler ve kültürler, tüm iyi niyetli insanların çalışmalarıyla 'Kültürler Savaşı'nı, 'Kültürler Çarpışması'nı engelleyebilirler. Yeter ki uluslararası barışın, dinler arası barış olmadan mümkün olmadığının bilincinde olsunlar; yeter ki, dinler arası barışın dinler arası diyalog olmadan mümkün olmadığını ve dinler arası diyalogun evrensel ahlâk standartları olmadan mümkün olmadığını görsünler. Dünyamızda insanların barış ve adalet içinde yaşaması ancak bu evrensel ahlâk standartlarına dayanan bir düzende mümkün olacaktır. Küreselleşmenin, küresel, evrensel bir ahlâk anlayışına ihtiyacı vardır."

2000 yılının Şubat ayında ise Hans Küng Almanya Devlet Başkanı Johannes Rau'ya İsrail gezisinde eşlik etmiş... Rau bu gezide İsrail Parlamentosu Knesset'te Almanca dilinde konuşan ilk Alman Devlet Başkanı olmuş... O yıldan beri Hans Küng yıllardır başkanlığını sürdürdüğü Tübingen'deki Evrensel Ahlâk Vakfı'na, Tony Blair, Kofi Annan, Horst Köhler, Helmut Schmidt ve Desmond Tutu gibi kanaat önderlerini ,Evrensel Ahlâk' konusunda konuşmacı olarak davet etmekteymiş...

“ Evrensel ahlâk ile anlatılmak istenen ahlâk, yeni bir dünya ideolojisi değildir, varolan dinlerin ötesinde yeni ve birleşik bir din de değildir, dinlerden birinin diğerlerine hükmetmesi ise hiç değildir. Evrensel ahlâk, tüm dinlerin temelinde var olan ortak ahlâk kurallarıdır. ”

Hans Küng 2009 yılında Fransa'da çıkan Le Monde gazetesindeki bir yazısında Holokost inkarcısı İngiliz piskopos Richard Williamson'un piskoposluktan atılması kararını geri çeken Papa Benedikt XVI'yı sert bir dille eleştirmiş... Katolik kilisesini suçlamış ve kararın geri çekilmesinin büyük bir hata olduğunu söylemiş...

Geçtiğimiz nisan ayında Tübingen Üniversitesi'nde Evrensel Ahlâk Vakfı'na paralel olarak Evrensel Ahlâk Enstitüsü (Weltethos Institut) açılmış ve 2013 yılının nisan ayından itibaren Enstitü'ye eski Almanya Devlet Başkanı Horst Köhler başkanlık edecekmiş...

Bütün bunlar olurken ben neredeymişim?... Kızıyorum kendime, bilgi çağında yeter derecede bilgi edinememiş, kalbim kendimi bildim bileli dünya barışı için atarken bu konuda yeterli çabayı gösterememiş olmama...

İçimde bu projenin bir ucundan tutma arzusu, damlalardan oluştuğunu bildiğim okyanusta bir damla olacağımı bilerek, Evrensel Ahlâk Projesi'nde kendime bir yer bulacağımı düşleyerek yatıyorum... Berlin'deyim, tatildeyim ve İstanbul'a dönüp araştırmalarıma başlamayı iple çekiyorum...

İstanbul... Bilgisayarım ve arama motorlarıma kavuştum nihayet... Önce bilgi toplamam gerek... Uzun sürüyor araştırmalarım... Prof. Dr. Hans Küng'ün kitaplarını getirtmek, okumak, özümsemek, internette bulduğum vakfın sitesindeki açıklamaları, yapılan konuşmaları okumak... Zaman alıyor bu tür işler...

Hans Küng 1990 yılına kadar yazdığı onlarca eserden sonra 1990'da 'Evrensel Ahlâk Projesi' (Projekt Weltethos) adlı eserini kaleme almış... 1991 yılında 'Yahudilik' (Das Judentum), 1994'te 'Hıristiyanlık' (Das Christentum), 1995 yılında 'Evrensel Ahlâka Evet' (Ja zum Weltethos), 1997'de 'Dünya Politikası Ve Ekonomisi İçin Evrensel Ahlâk' (Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft), 1998'de 'Bilim ve Evrensel Ahlâk' (Wissenschaft und Weltethos), 1999'da 'İz Arayışı' (Spurensuche), 2001'de 'Geleceğe Köprüler' (Brücken in die Zukunft) ve 'Küresel Şirket – Küresel Ahlâk' (Globale Unternehmen – Globales Ethos), 2002'de 'Evrensel Ahlâk Belgeleri' (Dokumentation zum Weltethos) ve 'Evrensel Ahlâk, Ne İçin?' (Wozu Weltethos?), 2003 yılında 'Barış Politikası' (Friedenspolitik), 2004 yılında 'İslam' (Der Islam), 2005'te 'Hıristiyanlık Anlayışında Evrensel Ahlâk' (Weltethos christlich verstanden), ve 'Herşeyin Başlangıcı' (Der Anfang aller Dinge).

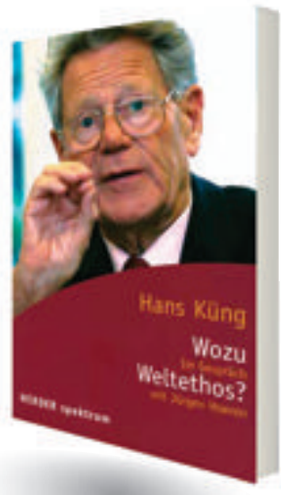

Hans Küng 2008'de 'Yahudiliğin Kaynaklarından Evrensel Ahlâk' (Weltethos aus den Quellen des Judentums), 2009'da 'Neye İnandığım' (Was ich glaube), 2010'da 'Düzgün Ekonomi - Ekonominin Neden Ahlâka İhtiyacı Var?' (Anständig Wirtschaften - Warum Ökonomie Moral braucht) ve 'Küresel Ekonomi Ahlâkı Manifestosu' (Manifest Globales Wirtschaftsethos) gibi saymakla bitmez esere imza atmış, bu eserlerin çoğu da birçok dile çevrilmiş... Sayısız ödül almış... Onlarca üniversite tarafından Fahri Doktor unvanına layık görülmüş... Hakkında birçok kitap yayınlanmış.

"Evrensel ahlâk, tüm dinlerin temelinde var olan ortak ahlak kurallarıdır ve tek bir cümlede özetlenebilir: 'Başkalarının sana nasıl davranmalarını istiyorsan sen de onlara öyle davran.'"

Ve hak bildiği yolda yalnız yürümemiş... Johannes Rehm, Johannes Lähnemann, Klaus M. Leisinger, Josef Wieland, Martin Bauschke Hans-Martin Schönherr-Mann, Markus Weingardt, Stephan Schlensog, Walter Lange gibi yazarlar onu takip etmiş ve konuyla ilgili bir çok kitap yayınlanmış.

Küng araştırmalarını dünya dinleri üzerine yoğunlaştırıp, aslında tüm dinlerin temelindeki genel ahlâk kurallarının birbirlerine çok benzer, hatta aynı olduklarını farkedince insanların, dinlerin farklılıklarına değil, ortak olan ahlâk kurallarına yoğunlaşmaları gerektiğini gittiği her yerde anlatmış.

Ahlâk... Kafamda binlerce fikir çarpışıyor, not alıyorum... Sorularım var, kâh cevaplarını buluyorum, kâh sendeliyorum... Daha çok okumalı, daha çok bilgi edinmeliyim... Okudukça, araştırdıkça farkına varıyorum: Evrensel Ahlâk, disiplinlerarası çok geniş bir tabana oturtulmuş, çok derin bir konu... Ama asla, asla imkansız değil!

Dünya barışı imkansız değil, değil, değil!!!

Kafka geliyor aklıma... Beni hep üzmüş olan "Bir İmparator İletisi" (Eine kaiserliche Botschaft) adlı parabolü... Ölüm döşeğindeki imparatorun verdiği iletiyi bir türlü bize ulaştıramayan haberciyi konu edinen parabol... İmparatorun, çok önem verdiği için, habercinin iletiyi kulağına fısıldayarak tekrar etmesini istediği ileti... Güçlü, yorulmaz, kâh sağ kâh sol kolunu kullanarak insan kalabalıklarını itiştirerek yarıp, arasından kendine yol açan haberci... Binlerce yılın arasından geçmeye çalışan ama hiç bir zaman alıcısına ulaşamayan haberci... Paraboldeki iletinin alıcısı parabolün okuyucusu... "Sana" diyor Kafka, "tam da sana imparator ölüm döşeğinden bir ileti yolladı."

Prof. Hans Küng'ün Kafka'nın, alıcısına ulaşamayan habercisi olmaması için çalışmam, çalışmamız gerekiyor.

Ahlâk ve sorumluluk sahibi her insanın Evrensel Ahlâk konusunda çalışması, bu yazıyı okumakla yetinmemesi gerekiyor. ■

Dünya dinlerini tanıtan ve onların ortak ahlâk kurallarını gözler önüne seren Evrensel Ahlak sergisinden

Jonathan Harvey'in bestelediği Hans Küng'ün librettosunu yazdığı 'İnsanlık', 'Altın kural', 'Şiddetsizlik', 'Adalet', 'Gerçek' ve 'Ortaklık' bölümlerinden oluşan '"Weltethos" eserinin prömiyeri Simon Rattle şefliğinde Berlin Filarmoni Orkestrası tarafından gerçekleştirildi.

Fresh'n Soft

Pişik Önleyici

ORIGINAL excellent dermatest 3-star-guarantee.de

Yeni

TEK PAKETTE ÇİFT ETKİ

Türkiye'de İLK

Etkinliği test edilmiş Pişik Önleyici Islak Bebek Havlusu*

Alman Dermatest Laboratuvarındaki klinik teste katılan ebeveynlerin **%95'i ürünün pişiği önlediğini belirtmiştir.*

Since 1957 Kardeşler UÇAN YAĞLAR SANAYİ A.Ş.

www.freshnsoft.com

FreshnSoft FreshnSoft

David OJALVO

IRVIN YALOM *ile 'Spinoza Problemi' üzerine...*

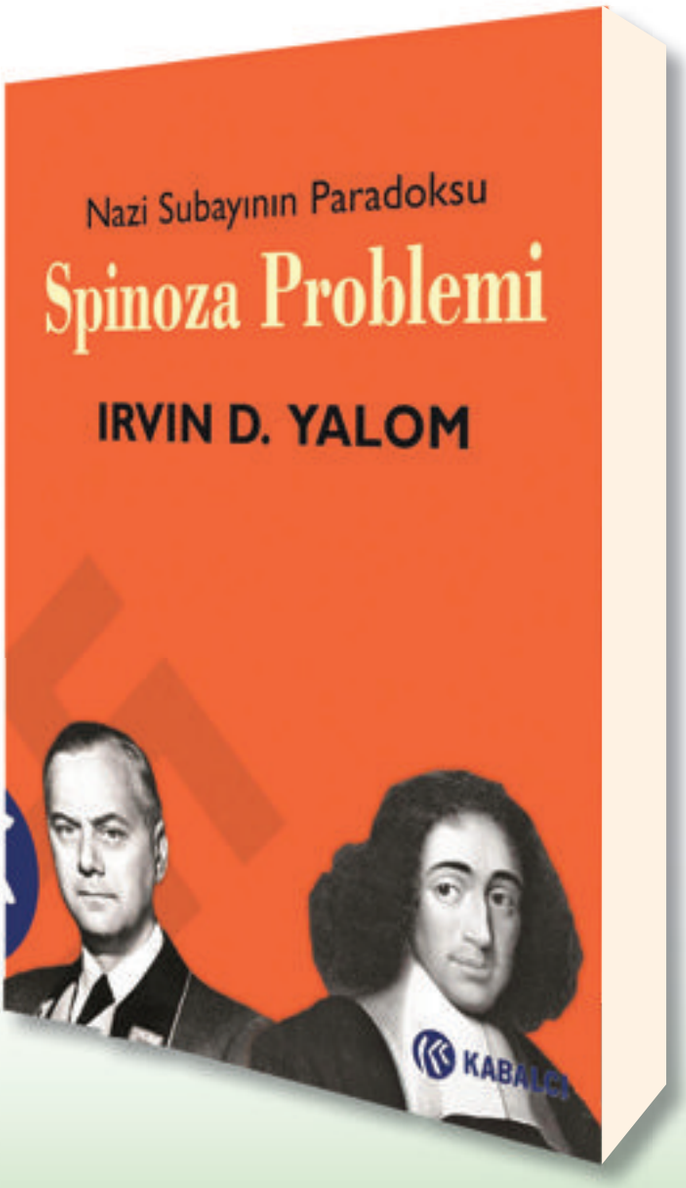

"Bu roman, yıllardan beri en çok ilgiyle okuduğum kitaptır. Irvin Yalom sıkı, oldukça bilgilendirici ve sürükleyici bir eser yaratmış. 'Spinoza Problemi'ni coşkuyla öneriyorum."

Sir Anthony Hopkins

Spinoza'nın düşüncelerinin filizlendiği Hollanda'daki hayatının yanı sıra, kitapta ikinci bir öykü paralel gidiyor. Yazar, Nazi Subayı Alfred Rosenberg'in okul döneminden İşgal Altındaki Doğu Bölgelerinden sorumlu Reich Bakanı olması ve yargılanıp idam edilişine kadarki hayatını inceliyor.

17. yüzyılın ve Aydınlanmanın en önemli filozoflarından Spinoza, Yahudiliğe karşı eleştirel görüşleri ve Doğa'yla Tanrı'yı eş sayan düşünceleri nedeniyle aforoz edilmişti. Amsterdam'dan ayrılarak, yalnız bir hayatı yeğlemiş, felsefesini kurmuştu. Yalom sayfalarında, Spinoza'ya kurulan tuzağı, aforoz edilişini ve buna dair hislerini, geliştirdiği dostluğu, duygusal dünyasını, yalnızlığını irdeliyor. Spinoza'nın eserlerinden yaptığı alıntılarla, filozofun görüşlerini okura aktarıyor.

Ünlü Alman düşünür Goethe, bir Spinoza hayranıydı. Genç yaşından itibaren antisemit düşünceleri benimseyen Alfred Rosenberg'e verilen 'Goethe ödevi' aracılığıyla 'Yahudi' Spinoza, onun kafasını hayatı boyunca kurcalayacaktı. Bu süreçte Rosenberg'in yolu psikiyatr Fredriech ile kesişecek, Rosenberg'in Hitler'e duyduğu yoğun hayranlık ve bağlılığın gölgesinde, terapötik ilişkileri Yahudilik ve Spinoza'da kilitlenecekti. Hitler'in yükselişiyle Nazilerin özel harekât timi ERR'nin başına getirilen Rosenberg, Hollanda'daki Spinoza Müzesi'ndeki kitaplığa bizzat el koyacaktı. Bu değerli ciltlerin arasında, cevabını aradığı bir 'Spinoza Problemi' vardı.

Aralarında ülkemizin de bulunduğu beş ülkede aynı anda yayımlanan romanına dair sorularımı Irvin Yalom, Şalom Dergi için yanıtladı.

Amerikalı psikiyatr/yazar Irvin Yalom'un "Spinoza Problemi / Nazi Subayının Paradoksu" adlı kitabı mart ayında yayımlandı. Önceki romanlarında Schopenhauer ve Nietzsche'nin hayatlarından kesitler veren yazar, bu romanında Baruch Spinoza'nın yaşamını ele alıyor.

Bir psikiyatr olarak, Alfred Rosenberg'in daha 16 yaşındayken güçlü antisemit düşünceleri nasıl benimseyebildiğini düşünüyorsunuz?

Rosenberg'in idamından önce, Nuremberg'deki tutukluk süresince yazdığı anılardan birçok bilgi edindim. Onun, bazı erken dönem görüşlerini Houston Chamberlain adlı antisemit yazarı okuyarak benimsediğini biliyoruz. Rosenberg hakkındaki tarihsel betimlemem uygundur. Tarihsel dizinin, romandaki tek kurgusal bölümü psikiyatr Friedrich ile olan sohbetleridir.

Prolog ve epilogda Spinoza'nın içsel hayatı hakkında fazla kaynak olmadığını yazıyorsunuz. Spinoza hakkında araştırma yapmak zor muydu? Öykü nasıl gelişti?

Spinoza'nın hakkında büyük bir literatür ve sayısız biyografi mevcut; ama onun hayatından geriye sayılı unsur kaldı. Onun hakkında bilinenleri izlemeye çalıştım ve Spinoza'nın iç hayatını hayal ederken, bir psikiyatr olarak yeteneklerimi kullandım. Onun kısa yaşamı süresince, cemaatinden ayrılmasına sebep olan afarozun, onu nasıl etkilediğini düşlemeyi denedim.

Spinoza, Jacob ve Franco sohbet ederken, 'burada ve şimdinin' gücünü sezinledim. Romanı yazıldıkça, Spinoza ile Dr. Yalom birbirlerini nasıl etkilediler?

Yazarken, bireylerin görünümlerini resmetmeye çabalıyorum ve böylece, bireylerin rahatça birbirleriyle konuşmalarına izin veriyorum. Onları dinliyorum ve duyduklarımı yazıyorum.

Yahudiliğe karşı güçlü bir eleştiri var. Bu doğrultuda, roman yayınlandığından beri herhangi bir tepki aldınız mı?

Spinoza bir evrenselciydi. O sadece Yahudiliği değil, tüm dinleri hükümsüz kılmak istedi. Otoriteye karşı duyulan büyük itimadın, Tanrı tarafından yazılmış kabul edilen sözlerin ve peygamberlerin sonucunda bilgeliğin, mantıki gelişimin kısıtlandığını hissetti. Böylelikle, dünya ve evrenin olduğu gibi görünmesi gerçeğinden uzak, çok uzaklarda kalındı.

Friedrich, Alfred ile Estonya'da buluşur. Bu, bir tesadüf gibidir. Friedrich, Alfred'in

abisinin dostudur ve Estonya'da dostça sohbet ederler. Ama Berlin'de, Friedrich Alfred'in analistine dönüşür, meraklıdır. Bu değişimin kökeni nedir? Friedrich'in merakını nasıl tanımlarsınız?

Friedrich, Alfred Rosenberg'in iç dünyasını, bir mercekten bakar gibi anlayabilmem için yarattığım karakter. O, Alfred'i çocukluğundan beri tanıyor ve Friedrich'in bu genç çocuğun nasıl nefret dolu, ölümcül düşünceler geliştirebildiğine dair büyük bir merakı var. Romanın hatırı sayılır bir bölümünde keşiflerini sürdürürken, bir zamanlar bildiği o genç masum çocuğa ulaşabileceğini umut ediyor.

Belirttiğiniz gibi, Friedrich'in psikoanalitik yaklaşımı, şahsi birikiminize dayanıyor. Rosenberg'i analiz etmek nasıl bir duygudu? Hohenlychen Kliniği'nde Hitler'in Rosenberg'i ziyareti gerçekleştiğinde, Alfred Friedrich'a ihanet ediyor. Rosenberg'in gerçek psikopatolojisi keşfedilememiş miydi?

Friedrich, Nazi dünya görüşünün sağladığı rahatlığı değiştirme görevinin tüm zorluklarıyla hep mücadele etti. Eğer Rosenberg'i ben tedavi etseydim, hayalini kurabileceğim tüm farklı yaklaşımları denedim ve elbette, hepsi başarısızlığa uğradı. Bu projesinde, analiz çevresindeki süpervizörü de Friedrich'le birlikte çalıştı. Başlıca zorluklardan biri de, gerçekten hor gördüğünüz biriyle terapide çalışmak, aşırı derece zor, belki de imkânsızdır. Ayrıca Rosenberg, kendisi hakkındaki gerçekleri asla izlemedi. Hep savunmacı bir pozisyonda kaldı. Daima bir şeyle ilgiliydi, güç kazanmakla ve bireysel arayışında Hitler'in sevgisi ile takdirini kazanmakla.

Spinoza, insanların Tanrı'yı kendileri gibi görmenin bir hata olduğunu söylüyor. Ona göre bu temel bir hata. Onun görüşlerini, 'Tanrı'nın Holokost'ta nerede olduğu' sorusuna uyarlayabilir miyiz?

Evet, II. Dünya Savaşı'ndan beri teologları meşgul eden büyük bir soru bu: 'Eğer Tanrı varsa, Tanrı Holokost'un olmasına nasıl izin verdi?' Şahsen, Spinoza'nın duruşunu seçiyorum ve doğaüstü dünya görüşünü kabullenmiyorum ve Tanrı'nın doğa yasalarına eşdeğer olduğunu düşünüyorum. Bu, aynı zamanda Einstein'in Tanrısı.

Romanlarınızın genelinde, Dr. Yalom'un felsefeyle sıkı bir bağı olduğunu fark ediyoruz. Felsefe çalışmalarınız, mesleğinizi nasıl etkiledi?

Kariyerimin erken dönemlerinde, 2000 yıllık tarihi aşkın büyük yazarların ve düşünürlerin, psikoterapi alanında büyük bir öğretisi olduğunu hissettim. Birçok kitapta filozofların, psikoterapi uygulamalarını nasıl değiştirip, zenginleştirebileceğini keşfettim. Kapsamlı bir şekilde Nietzsche, Schopenhauer, Epikür ve Spinoza dâhil birçok filozofun psikoterapi alanına katkıları hakkında yazdım. ■

Irvin D. Yalom Kimdir?

Dr. Yalom, Stanford Üniversitesi'nde emekli bir psikiyatri profesörü ve Varoluşçu Psikoterapi ile Grup Psikoterapisi'nin Teori ve Uygulaması dâhil, büyük beğeni toplayan birçok akademik eserin yazarıdır. Kendisi ayrıca aralarında 'Aşkın Celladı', 'Nietzsche Ağladığında', 'Divan', 'Annem ve Hayatın Anlamı', 'Schopenhauer Tedavisi'nin de bulunduğu psikoterapiyle ilgili öykü ve romanları kaleme almıştır. Kurgusal olmayan son çalışması 'Güneşe Bakmak: Ölümle Yüzleşmek' adlı kitaptır. Daha fazla bilgi için yazarın 'www.yalom.com' internet sitesini inceleyebilirsiniz.

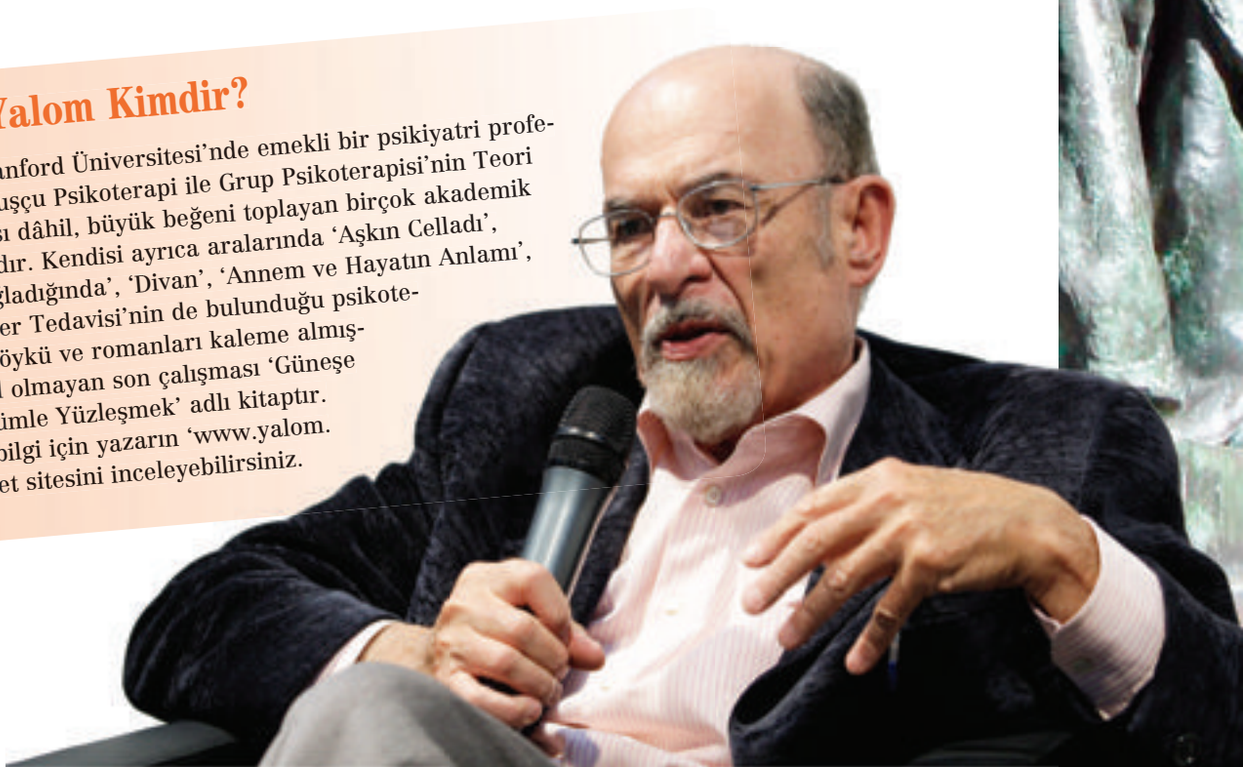

SÖYLEŞİ

Aylin YENGİN

Tiyatro mu, müzik mi?
Yoksa mutlu bir birliktelik mi?

Rozet&Selim HUBEŞ

Onlarla 2001 senesinde Dostluk Yurdu Derneğinde tanışmıştım. Kula'930 oyununu yıllar sonra yeniden sahneye koyuyorlardı ve ben de şans eseri bu güzel prodüksiyonda bir rol kapmayı başarmıştım. Bir sene kadar süren yorucu ama bir o kadar da eğlenceli, zamanımızın çoğunu alan provalar, seyahatler, turneler ve kutlamalarla geçen çok keyifli bir sezondu. Oyun sona erip de son kez sahneye çıktığımızda, ekipçe artık bir aile olmuştuk. Şu tesadüfe bakın ki, Rozet ve Selim Hubeş de, 1977 yılında Kula'930 oyununun ilk kez sahnelenişi sırasında yine Dostluk Yurdu Derneğinde tanışmışlar, birbirlerine âşık olmuşlar, birkaç yıl flört ettikten sonra da uzun süreli bir beraberliğe imza atmış ve bir aile olmuşlar.

Fotoğraflar: Teri ERBEŞ

Ünlü çiftlerle söyleşi yapmaya başladığımdan bu yana değişmeyen sorumla başlamak istiyorum: Nasıl tanıştınız?

Selim Hubeş: Dostluk Tiyatro Ekibi olarak, yeni oyunumuzda oynamak üzere oyuncular arıyorduk. İzzet Bana ile birlikte İstanbul Tiyatro Festivali'ne gitmiştik. İzleyiciler arasında bir arkadaş grubu dikkatimizi çekti, kalabalık bir gruptu ve aralarında konuşuyorlardı. İçlerinden bir tanesinin Türkçesi ilk anda kulağımızda "tınnn" diye çınladı. O kadar düzgün bir telaffuzu, o kadar iyi bir diksiyonu vardı ki, dikkat çekmeyecek gibi değildi. İzzet'e, "Kim bu kız?" diye sordum. "Ben tanıyorum, İsmi Rozet," dedi İzzet. "Alber Levi, Erol Telvi ile oyunlarda oynadı." Niye bizimle oynamasın? dedik ve o sene onu DYD'ye davet ettik. Bu şekilde de tanışmış olduk.

Rozet Hubeş: O sene Kula'930 sahneye konuluyordu ve ben de ilk kez DYD'de bir oyunda oynadım. O yıllarda, Dostluk'ta tanışıp evlenen çiftlerin sayısı inanılmazdı. 1977'nin Ağustos ayında tanıştık ve 1981 yılının Şubat ayında da evlendik.

Selim Abi "Los Paşaros Sefaradis" nasıl doğdu anlatır mısın?

S.H: Aslında "Los Paşaros Sefaradis" Kula'dan doğdu denilebilir. Yavuz Hubeş, İzzet Bana, Karen Gerson Şarhon'dan oluşan çekirdek kadroda ben yoktum. Grup ilk kurulduğunda, gitarcıları şu an Erensya Sefaradi'nin gitaristi olan David Yanarocak'tı. Ben kendimi iyi bir gitarcı olarak görmüyordum, fazla cesur da değildim. Sonra sanırım aralarında bir anlaşmazlık oldu ve ilk bir iki konserden sonra, David'in yerine ben geçtim. Zaten grup kurulalı çok uzun zaman olmamıştı.

R.H: Aslında çok iyi bir gitaristtir. Siz bakmayın onun böyle rahat durduğuna, inanılmaz derecede çekingen, dar canlı, sıkıntılı, her zaman kendini geri çeken bir insandır. İlkokulda bile çekingenliği yüzünden okumayı söktüğü gün, öğretmenin yakasına iliştirdiği kırmızı kurdelesini 15 gün boyunca gizlemiş. Ancak diğer çocuklar da okumayı öğrenip kırmızı kurdelelerini taktıktan sonra, o da kendininkini ortaya çıkarmış.

Şimdiye kadar birçok festivale katıldınız, çok sayıda ödül aldınız...

S.H: Doğrudur. Dört kez Amerika'ya, iki kez Meksika'ya, dört kez Almanya'ya, Yunanistan'a, Paris'e gittik. Bazen festivallere katılmak için, bazen müzik derneklerinin davetlerine iştirak etmek için… İşin ilginç yanı bizi davet edenler (Amerikalılar dışında) Musevi dernekleri değildi. En son Dubrovnik'e gittik. Karen'in (Gerson Şarhon) bir üniversitede konuşması vardı, biz de konuşmasında sözünü ettiği örnekleri seslendirmek üzere ona eşlik ettik. Ayrıca Karen'in Judeo-Espanyol dilini koruma projelerinin birçoğunda da yer aldık. Ben maalesef fazla arşivci değilim, İzzet Bana'ya giderseniz onda bütün konserlerimizin saat saat dökümünü bulabilirsiniz.

Peki Judeo-Espanyol dilini korumak için ayrıca bir çalışma yapıyor musun?

S.H: Benim bu işe en büyük katkım, yeni şarkılar üretmeye çalışmak çünkü bu dilde hep eski şarkılar var. Ben de yeni şarkılar yazılabilir mi, yazılamaz mı diye düşünürken, İsrail'de, ailesi Selanikli bir matematik profesörü ile tanışmıştık. Adam aynı zamanda şairdi ve yazdığı şiir kitabını imzalayıp bize verdi. Ben de bu şiirleri fırsat bilip onlara birkaç beste yaptım – "La Romansa de Rika Kuriel" böyle ortaya çıktı. Sonradan yeni yazılmış Judeo-Espanyol şarkılarının katıldığı bir Ladino Festivali yapılmıştı İsrail'de. İlk yapıldığı sene ben katıldım ve ikinci oldum.

On parmağında kaç beceri var? Enstrüman çalıyorsun, şarkı söylüyorsun, müzik besteliyorsun, tiyatro yazıyor, yönetiyor, oynuyorsun, başka?

S.H: Aslında bütün telli müzik aletlerini çalıyorum.

R.H: O anlatmayacak nasıl olsa, ben anlatayım bari. Bir zamanlar muhteşem karikatürler çizerdi. Sigara kutularının kapaklarına yaptığı inanılmaz esprili ve çok zekice çizimleri hâlâ saklarım. Selim, sadece iyi koleksiyoncu olduğunu kabul eder.

S.H: Evet orası doğru. Tahmin edemeyeceğin büyüklükte eski ya da yeni, dünyanın her tarafından topladığım bir müzik aleti koleksiyonum var. Hatta bu eve sığmadığı için başka bir yerde durur. Sonra pipo koleksiyonum var. Sayısı 7.000-8000'i aşan bir CD koleksiyonum var. Hatta düşün ki, Açık Radyo yayına başladığında benim müzik arşivim onlarınkinden daha genişti... 10.000 taneden fazla kitabım var. Bunların dışında plak, tespih, kalem, fotoğraf makinesi ve taşlı yüzük koleksiyonlarım da var. Belki de bir hastalıktır bu koleksiyonculuk merakım (gülüşmeler).

Kula'930 oyunu senin için ne ifade ediyor?

S.H: Kula'yı biz dört kişi birlikte ortaya çıkardık, ben bu işin dörtte biriyim sadece. O sıralar ne yaptığımızın fazla bilincinde değildik sanırım, ama Türkiye'de bir ilki başardığımıza inanıyorum. Başlangıç noktamız Yoram Gaon'un plağı oldu. İzzet ile beraber plağı dinlerken, bu şarkıları nerede kullanabileceğimizi düşünmeye başladık. Tam o sırada, İstanbul Tiyatro Festivali bir kez daha imdadımıza yetişti. Rumeli Hisarında bir oyun seyrediyorduk, yerel detayları olan bir oyundu ve çok hoşumuza gitmişti. Ve oyuncular yaka mikrofonu takıyorlardı. Bunu ilk kez o oyunda görmüştük. O oyundan feyz alıp şarkıları ve konuları yerli yerine oturttuk, defalarca kavga ettik, tartıştık ve sonunda Kula'930 ortaya çıktı. Ama biz bu kadar tutacağını tahmin etmemiştik, 3-4 kez oynarız diye düşünmüştük. Zaten o zamanlar insanlar Judeo-Espanyol şarkılarına şimdiki kadar değer vermiyordu. Sonradan o kadar beğenildi ki, yıllar sonra tekrar sahneledik. Hâlâ bugün yeniden sahnelenmesi için ısrar ediyorlar. Düşünüyorum da, yeniden sahneye koymaya karar verirsem, bu kez çağdaş bir versiyonunu yaparım. Bu işte İzzet'in katkısı çok büyüktür. Çocuklara ve gençlere bütün şarkıları öğreten kendisi. Bugün onun sayesinde yüzlerce insan Kula şarkılarını ezbere biliyor.

> “25 senedir Şehir Tiyatrolarındayım, bu süre içinde prensesler, hocalar, kraliçeler, mürebbiyeler, şizofrenler oynadım, ama hep şehirli ve iyi karakterdi. Mahsun Kırmızıgül ‘Hayat Devam Ediyor’u teklif edince ona açık açık, daha önce ne köylü, ne de kötüyü oynamadığımı ama çok da heveslendiğimi ve denemek istediğimi söyledim.”

Sevgili Rozet, Fransız Dili ve Edebiyatı okurken, bir anda ne oldu da konservatuara gitmeye karar verdin?

R.H: Tam olarak öyle olmadı. Ben 15 yaşımdan beri tiyatro yapıyordum. Daha da öncesinde, rahmetli büyükannem beni ilkokul piyesinde sahnede gördüğünde, anneme, “Bu kız kesin oyuncu olur,” demiş. Sonrasında, St. Benoit yıllarımda da her fırsatta tiyatro oyunlarında rol aldım. 15 yaşıma geldiğimde, Amikal’e gitmeye başladım. O sene Alber Levi “Eşkoliyot” diye bir oyun sahneye koyuyordu. O oyunda bana en önemli rollerden biri verildi. Ertesi sene “Arabadaki Timsah” diye başka bir oyunda rol aldım. Sonra Dostluk’a gittim ve Kula’da oynadım. Zaten çocukluğumdan beri, rahmetli babam sayesinde sürekli tiyatro, bale, sinema, operaya giderdik. Haftalık kombinemiz vardı. Tiyatroyla ve sanatla bu kadar iç içe olunca, üniversiteye girdiğim sene, bu işi bir de teorik olarak öğrenmek nasıl olur, diye düşünmeye başladım. Neticede o güne kadar tiyatroyu “el yordamıyla” yapıyordum. Konservatuarın tiyatro bölümünün sınavına girdim. Oradaki değerli hocalarıma, aynı zamanda Fransız Filolojisinde de okuduğumu söyledim. O zamanlar belediye konservatuarları üniversite statüsünde değillerdi, sertifika vermek gibi bir avantajları vardı, dolayısıyla bir yandan da üniversite eğitimime devam edebilecektim. Benim bölümümde okuyan avukatlar vardı, şu an milletvekili olan arkadaşlarım var. Ben de bu avantajdan yararlanıp yarı zamanlı konservatuara devam ettim ve her ikisinden de mezun oldum.

Ailen destek oldu mu sana?

R.H: Aileme üniversiteyi bitireceğime dair sözüm vardı. Ama zaten gidişim belliydi… Ailem tiyatro kariyerim konusunda bana inanılmaz destek oldu. Ailemden asla, “Hayır yapamazsın, hayır gidemezsin!” gibi bir tepki almadım.

Ailede başka sanatçı var mı?

R.H: Annemin tarafından akrabalarımız arasında bir ressam var – Uzakdoğu’da yaşıyor kendisi. Bir de Fransa’da yaşayan çok büyük bir piyanist var. Babam müthiş bir tenordu; İtalyan Lisesinde ona prens derlerdi. Operalarda, operetlerde hep prens rollerinde oynatırlardı.

Nasıldı konservatuarın ilk yılları?

R.H: O zamanlar bir sene hazırlık ve dört yıl eğitim olmak üzere toplam beş yıllık bir eğitimden geçiyorduk. Daha hazırlığa başladığım yıl, Yıldız Hoca (Kenter) bana bir proje olduğunu ve o oyunda bana bir rol vermek istediğini söyledi. Tabii ki çok mutlu oldum. Ama reddetmek zorunda kaldım, çünkü bir yandan konservatuara, bir yandan üniversiteye gidiyor, bir yandan Fransızca dersleri veriyorum, diğer yandan Dostluk’taki oyun – Selim ile de yeni flört zamanları (gülüşmeler)… Böyle bir şeyi kabul etsem, provalar ve çalışmalar yüzünden üniversitede çok devamsızlığım olurdu. “Hocam ne olur affedin beni, ama kabul edemem,” dedim. Neyse ki Yıldız Hoca beni anlayışla karşıladı ve ne mutlu bana ki, mezun olduktan sonra yine onunla çalışmak nasip oldu bana.

Seni en son “Hayat Devam Ediyor” dizisinde Kudret karakteri ile izledim. İnanılmaz bir performans sergiliyorsun. Kötü karakteri oynamak nasıl bir duygu?

R.H: Çok teşekkür ederim, gerçekten bu rolle epeyce bütünleşmiş olmalıyım, çünkü çok değer verdiğim meslektaşlarım bile gelip beni özel olarak tebrik ettiler. Çok yakın dostlarım bile, “Nereden buluyorsun bu bakışları?” diye soruyorlar. 25 senedir Şehir Tiyatrolarındayım, bu süre içinde prensesler, hocalar, kraliçeler, mürebbiyeler, şizofrenler oynadım, ama hep şehirli ve iyi karakterdi. Şimdiye kadar hiç kimse bana köylü rolünü teklif etmemişti. Geçen yıl Şehir Tiyatrosunda provam olmamasını fırsat bilip, bana gelen teklifleri değerlendirmeye karar verdim. Bu tekliflerden biri Mahsun Kırmızıgül’ün bu projesiydi. Ona açık açık, daha önce ne köylü, ne de kötüyü oynamadığımı ama çok da heveslendiğimi ve denemek istediğimi söyledim.

...Ve sevdin bu rolü.

R.H: Sevdim çünkü çok önemli ve çok acı bir konuya, toplumun bir yarasına parmak basıyor. Her açıdan o kadar trajik bir yönü var ki Kudret’in, her türlü kötülüğüne rağmen ona çok büyük bir sempatiyle yaklaşıyorum. Boşuna değil bu kötülüğü. Çektiği onca yoksulluğa, sefalete ve kocasına dört evlat vermiş olmasına rağmen, üzerine kuma getirilmesi ona tarifi imkânsız bir acı veriyor. Kötü olmayıp ne yapsın bu kadın? Evet, sokakta insanlar yanıma gelip, “Ne kadar iyi, ne kadar hoş kadınsın,” demiyorlar, ama hemen arkasından da, “Haklısın aslında, herkes bu tepkiyi verirdi,” diye ekliyorlar.

Selim Hubeş

Vokalist, udi, gitarist, besteci olan Selim Hubeş 1953 yılında İstanbul'da doğdu. Muhasebe alanında yüksek lisans derecesi ile mezun oldu. İstanbul Ticari İlimler Akademisi'ne devam ederek serbest mali müşavir oldu ve bu alanda çalışmaya başladı. Selim Hubeş 1976 yılından beri tiyatro ve müzik üzerine çalışmaktadır. 1978 yılında kurulan ve Ladino müziğinin dünya çapında tanıtılmasına büyük katkıda bulunan Los Paşaros Sefaradis müzik grubunun üyesidir. Sanatçının iki bestesi 2003 yılında Kudüs'te yapılan Judeo-Espanyol Şarkı Yarışması "Festiladino"da finale kalmış ve "Loko" adlı bestesi ikincilik ödülüne layık görülmüştür. Türk Sefarad kültürünün yeniden yaşama geçirilmesinde önemli bir rol oynayan Los Paşaros Sefaradis 1978'den beri dil ve halk şarkıları konusunda araştırma yapıyor. Şimdiye dek ABD'de ve Avrupa'da çok sayıda konser veren Los Paşaros Seferadis'in aktif repertuarında 400'den fazla parça bulunuyor. Sefarad kültürünün geleceği için yeni eserler üretmeyi önemseyen grup, Selim Hubeş'in bestelerini de seslendiriyor.

Rozet Hubeş

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde okurken bir yandan da Belediye Konservatuarı Tiyatro bölümüne devam etti ve her ikisinden mezun oldu. Okulu bitirdikten sonra Şehir Tiyatrosunun kadrolu sanatçısı olarak işe başladı. Tiyatro, sinema ve dizi oyunlarının yanısıra seslendirme yaptı. 1985'te "Gazete Gazete", 1986'da "Deli Bal", "Bisküi Adam" (Dormen Tiyatrosu Çocuk Oyunu), "Tanrı" (Özel Tiyatro), 1987'de "Bir Çift Kanat" (Kenterler Tiyatrosu), 1992'de "Altı Derece Uzak", 1993'te "Gölge Ustası", 1994'te "Cem Sultan", 1996'da "Çalıkuşu", 1997'de "Halay", 1998'de "Oyunlarla Yaşayanlar", 1999'da "Kedi", 2000'de "Sanatçının Ölümü", 2002'de "Uzun Zaman Önce Mayısta", "Kadınla Savaş Komedi" ve "Sekiz Kadın", 2003'te "Gayri Resmi Hürrem", 2006'da "Keşanlı Ali Destanı", 2008'de "Kırmızı Pazartesi", 2009'da "Mefisto", 2010'da "Kadın Hayattır Memattır Kadın" tiyatro oyunlarında yer aldı. "Gayrı Resmi Hürrem" adlı tiyatro oyununda gösterdiği performans sayesinde Afife Tiyatro Ödüllerinden En İyi Kadın Oyuncu Ödülünü aldı. 1986 yılında ilk sinema televizyon çalışması "Çalıkuşu"dur. "Ah Şu Komşularımız", "Lafınızı Balla Kestim", "Güneşli Yağmurlar" ve "Kül Yutmaz" çalışmalarında yer aldı. 1987'de "Kadının Adı Yok" filminde, 1989'da ise "Uçurtmayı Vurmasınlar" filminde oynadı. "Çarşı Pazar İstanbul" yarı belgesel, yarı drama türünde yapılmış ilk dizisidir. Televizyon ve sinemaya uzun bir süre ara verdikten sonra 2004 yılında "İstanbul Şahidimdir" adlı televizyon dizisinde rol aldı. 2008'de "Gece Gündüz" dizisinde Gülbahar karakterini canlandırdı. 2011'de yayına giren "Hayat Devam Ediyor" isimli dram dizisindeki Kudret Bakırcı rolü ile büyük bir hayran kitlesi oluşturdu.

Aylin Yengin, Rozet Hubeş ve Selim Hubeş

Hayatında en severek oynadığın rol hangisiydi?

R.H: Neredeyse bütün rollerimi çok severek oynadım. Allah bana çok güzel oyunlar oynamayı nasip etti. Aralarında ilk aklıma gelenler, "Pencere" adlı oyundaki matematik öğretmeni rolümdür. Mükemmel bir metindi. "Gölge Ustası"ndaki rolümü çok severim. "Gayrı Resmi Hürrem"i çok severim. Sonra, ne yazık ki çok sayıda insanın bilmediği "Sanatçının Ölümü" adlı oyundaki rolümü çok severim. Yine aklıma gelenler arasında, "Bir Çift Kanat"taki rolümü sayabilirim. Çok idealist, çok ilerici bir kişilikti. "Sekiz Kadında" oynadığım mürebbiyeyi çok severim. Çok zorlu ama bir o kadar da keyifli bir rol de, "Kırmızı Pazartesi"ndeki rolümdü. 60 yaşında bir kadını canlandırırken, bir anda o kadının 20 yıl sonraki halini oynamaya başlıyordum. Bir tane daha geldi aklıma, "Kadın Hayattır Memattır Kadın"da Osmanlı döneminde yaşamış, alanlarında ilklerden olan kadın sanatçılarımızı canlandırdık; ben de çok severek oynadığım bir ressam rolündeydim. Ama sanırım hepsi bir yana, "Keşanlı Ali"de oynadığım Bayan Olga rolü bir yana – konservatuardan itibaren ömrüm boyunca oynamak istediğim, hayran olduğum rol buydu!

"Gayrı Resmi Hürrem" ile Afife Jale ödülünü aldın. O anki duygularını bizimle paylaşabilir misin?

R.H: İzin verirsen, önce "Sanatçının Ölümü"nden söz etmek istiyorum. Yılmaz Onay'ın yazıp yönettiği üç kişilik bir oyundu. Levent Öktem ve Ragıp Yavuz ile birlikte Rahmetli Mümtaz Sevinç'in tiyatrosunda oynamıştık. Rol bana tesadüfen teklif edilmiş ve Şehir Tiyatrolarından izin almıştım. Şehir Tiyatrolarının bir misyonu da, o sezon oyunu olmayan sanatçılara gelen teklifleri değerlendirmektir. Bu rolümle, en iyi kadın oyuncu olarak Avni Dilligil, Lyons ve İsmet Küntay ödüllerini aldım. "Gayrı Resmi Hürrem" ile de önce Sadri Alışık ödülü aldım. Afife Jale ödülüne gelince, gerçekten çok şık ve prestijli bir ödül, ancak benim için her ödül bir o kadar değerli.

Tiyatro mu, sinema mı, televizyon mu?

R.H: Açıkçası hepsinin yüreğimi yakan noktaları farklı. Sinemanın bir kalıcılığı var. Mükemmele ulaşmak için birden fazla kez çekebilme olanağı sunuyor insana. Tiyatroda ise bambaşka bir büyü var. Sahnedeyken seyirciyle beraber nefes alırsın. O anda güldürür, o anda ağlatırsın. Oyununu her gün bir "tık" değişik oynarsın. Onun getirdiği değişik bir heyecan vardır. Lafını unutur, ertesi akşam onun heyecanı ile çıkarsın sahneye, yine unutur muyum, diye… Diziler çok keyifli ama çok zaman alıyor. Çok teklif gelmesine rağmen, yıllarca tiyatro yapmaktan ve provalara katılmaktan dizi çekmeye zamanım olmadı.

Lafını hiç unuttun mu peki?

R.H: Çok şükür ki profesyonel yaşantımda olmadı, ama konservatuarda sınıf atlama sınavında "trak" denilen olayı geçirdim. Korkunç bir duygu, baygınlık geçirmek gibi bir şey. Sanki o anı hiç yaşamamışsınız gibi. Tek başıma oynadığım bir oyundu (bir partnerim olsaydı hiç olmazsa bir şeyler hatırlatırdı) ve jürinin karşısında bir anda bildiğim her şeyi unuttum. Birdenbire bir baktım karşımda hocalarım duruyor. Nerede olduğumu bile bilmiyordum! Kâbus gibiydi. Bir daha en baştan aldım ve aynı yerde bir daha aynı şeyi yaşadım. O sene sınıf atlayacağım diye, ekstra derslerin yanında 7 farklı sahne çalışması hazırlamıştım, evlenmiştim, bir yandan üniversiteye de devam ediyordum ve herhalde çok yorgundum. Hocalar durumu anlayışla karşıladılar ve ertesi gün sınavı yeniden almama izin verdiler.

> **"Belki bir hastalıktır bu koleksiyonculuk merakım... Dünyanın dört bir yanından toplanmış müzik aletleri ve sayısını tahmin bile edemeyeceğiniz CD koleksiyonu... Ayrıca plak, tespih ve fotoğraf makinesi topluyorum..."**

Seslendirme de yapıyor musun hâlâ? Seslendirme de bir tür oyunculuk sayılır, değil mi?

R.H: Çok uzun yıllar seslendirme yaptım, ama artık yapmıyorum. Dizilerde, TRT'de, filmlerde, her türlü seslendirmeyi yaptım. Seslendirmenin kesinlikle oyunculuk olduğu konusunda hemfikirim, üstelik çok daha zor bir oyunculuk çünkü seslendirdiğin oyuncunun oyununa kendini adapte etmen lazım.

Aranızda hiç kıskançlık oluyor mu? Örneğin bir yere yemeğe gittiğinizde, Rozet'e aşırı ilgi gösterirlerse?

S.H: Benim kıskançlık duygum yoktur, o yüzden böyle bir tepki vermem imkânsız. Ama "gurur duyuyor musun?" diye sorarsan karımla çok gurur duyuyorum ve bunu her fırsatta da dile getiriyorum. Benim karım Türkiye'de bir tane. Daha da önemlisi Türkiye Cumhuriyetindeki ilk profesyonel Yahudi tiyatro oyuncusu.

Türkiye'de azınlık olarak ünlü olmak daha mı zor? Kendinizi daha mı fazla kanıtlamanız gerekiyor?

R.H: Kadın olarak kendini kanıtlamak zaten oldukça zor, tabii araya azınlık etkeni girince, işiniz daha da güçleşiyor. Aşılacak engeller ikiye katlanıyor. Ben Yahudi cemaati için bir örnek teşkil ettiğim inancındayım. Çünkü genellikle sanatçıların yaşantıları fazla düzenli değilmiş gibi görünür. Oysa ben mutlu bir evliliği işimle bir arada düzgün bir şekilde yürütmeyi başardım. Ve çok sayıda anne baba, gelip de bana, "Çocuklarımız konservatuara girdilerinde ya da tiyatroculuğu seçtiklerinde hep seni örnek gösterdik. Senin izinden yürümelerini gönül rahatlığıyla kabul ettik," dediler. Benden cesaret alarak, bir sürü genç bu işi daha rahat başardılar. Hiç bilmeden çok önemli bir kapı açmışım, ne mutlu bana. ■

JONATHAN SCHNEER

Balfour Deklarasyonu

Arap-İsrail Çatışmasının Kökenleri

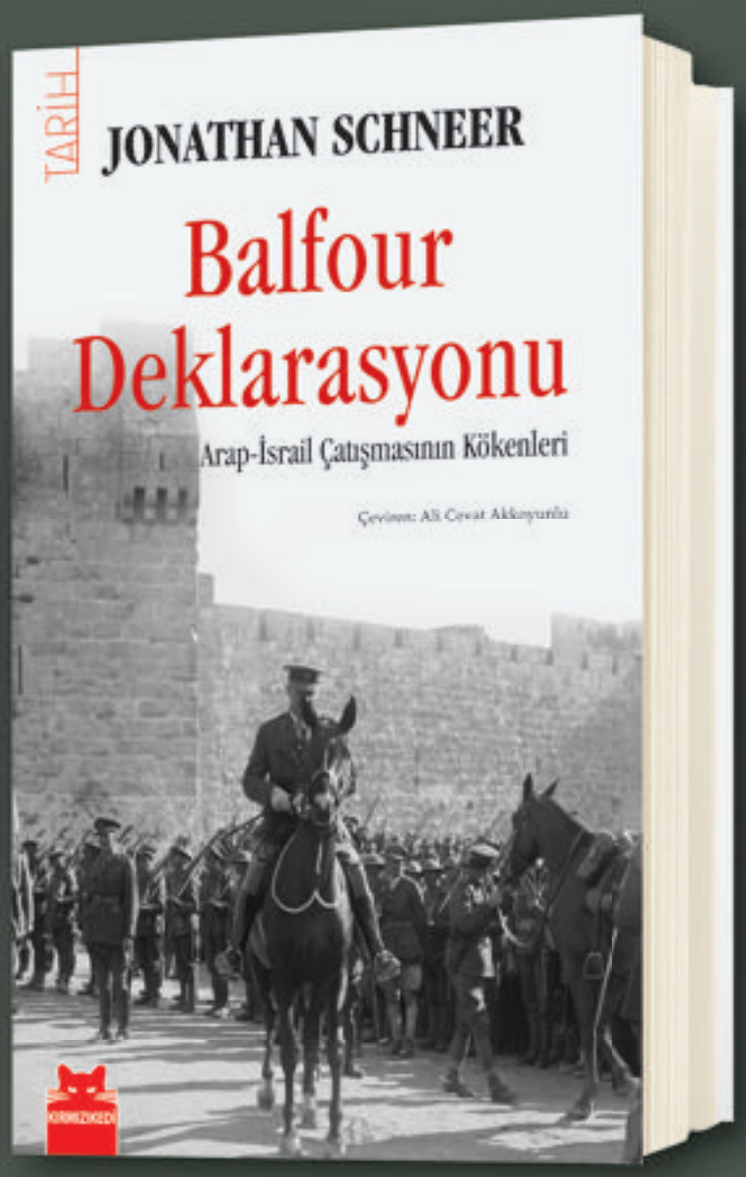

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

Ortadoğu'nun yalnızca dününü değil bugününü de etkileyen bir dönemin hikâyesi.

Kırmızı Kedi Yayınevi
www.kirmizikedikitap.com e-posta: kirmizikedi@kirmizikedikitap.com
twitter.com/krmzkedikitap www.facebook.com/kirmizikedikitap

Robert SCHILD
rosch@superonline.com

"That's the place..!"

Foto: Larry S.

Bir koy düşünün – çevresi için ben diyeyim 1000, googlemap göstersin 750 metre… Kıyısında ise Alman bir ressamın küçük bir çardağı; bulunduğu arsayı beş yıllığına kiralamış, yaz aylarını burada geçiren orta yaşlı bir İtalyan çiftin karavanı; sanat ile iç içe yaşayan arkadaşlarımızın evi ve 15 odalı küçük bir otel – o kadar! Cennetten kalma bu beldeye oldukça virajlı bir yoldan ulaşıyorsunuz; bazı yerlerde rampaya tırmandıktan sonra sanki havalanacakken, birden altınızda deniz beliriyor – işte, 25 yıl önce ilk gördüğünde arkadaşımıza *"that's the place!"* dedirtmiş olan manzara… Bir Alman seyahat yazarı ise Assos kıyıları için şöyle der: *"Siyam Körfezi'ni, Arap Yarımadası'nın tüm kıyılarını, Gine Koyu'nu ve Karayip sahillerini tek tek gezdim, ancak böyle bir güzelliğe rastlamış değilim: Mavinin ve yeşilin akla gelebilecek tüm nüansları an be an gözünüzün önünden geçiyor – ve bu olgu aynı anda öylesine yumuşak ve de ihtişamlı ki, sanki uyuyakalmış bir dev ile karşı karşıyasınız…"*

Odaların on beşinin dördüne yerleştiğimiz oteli ailemizin tüm fertleri aynı derecede beğenmedi – ve onu bu nedenle sevgili *"nitelik…"*severlerimize özellikle önermekten kaçınıyorum – ancak, temiz çarşaflarda yatıp güzel bir kahvaltı ile yetinerek neredeyse sadece size ait olan bir koyda muhteşem bir denizde yüzmek, geniş bahçesindeki ağaçlarının altında rahatsız edilmeden kitap okumak ve hemen karşınızdaki Midilli adasına günbatımında *"yasu"* demek istiyorsanız, *"that's your place..!"*

Yirmi dört saatinin ortalama dördünü denizin içinde geçiren sevgili eşimin hemen ikinci günün kahvaltısından sonra *"bizi merak etme, Yanko'ya kadar yüzüyoruz"* demesiyle irkildiğimde, çocuklar Midilli'li bir balıkçıyı değil, yan koyu kastettiğini anlattılar – ancak asıl kayda değer koylara daha sonraki günlerde, gene viraj ve rampaları aşarak ulaştık…

Bektaş Köyü'nden 3 km kadar aşağıya doğru kıvrıldığınızda, şimdilik (aman, öyle kalsın!) daha çok köylülerin işlettiği küçük pansiyon ve salaş balık lokantalarının bulunduğu Sivrice Koyu'na geliyorsunuz. Buranın kitap- ve damak-severler için iki kayda değer mekânı vardır: İlki, uzun yıllar boyunca İstanbul Baro Başkanlığı yapmış Yücel Sayman ve eşinin 2009'da on yıllığına kiraladığı deniz fenerine kurdukları *"Sivrice Deniz Feneri Kütüphanesi"*dir ki, burada herkesin kullanımına sundukları her dilden yüzlerce kitapta dünyanın neresinde olursa olsun deniz fenerlerinin öykülerine, orada yaşayanların anılarına, maceralarına, düşlerine ve umutlarına rastlayabiliyorsunuz (www.sivricefeneri.org). Koyun diğer önemli *"landmark"*ı ise, iki hanımın işlettiği *"Mavi Fener"* lokantasıdır. Burada yediğimiz zeytinyağlıların lezzeti ve elmalı kurabiyelerinin tadına doyum olmuyor – hele Deniz Hanım'ın *"balık kokoreç"*inin içeriğini, sizleri üzmemek için anlatmıyorum!

Biraz daha yol almak istiyorsanız, Türkiye'nin en batı kara noktası olan Babakale'ye ulaşırsınız… Burası, kötü bir şekilde restore edilmiş, 18. yüzyıldan kalma kalesinden başka bir özelliği olmayan küçük bir balıkçı köyüdür – tek ayrıcalığı, diğer yanı Bering Boğazı olan koca Asya kıtasının öbür ucunda bulunmanızın verebildiği heyecan olabilir ki, Uran Motel'in lokantasına uğrarsanız size bunu belgeleyen bir sertifika da verirler..! Biz ise oraya, damak meraklılarının izlediği *"Löplöpçüler"* blog'undan esinlenerek gittik. Bu salaş otelin limana bakan terasında nefis zeytinyağlı kaya koruğu ve salatanın ardından gelen, başka yerlerde tadamayacağınız lezzette hazırlanmış olan barbun(*ya*'sı niye kalktı artık?) dışındaki diğer deniz ürünlerini anlatmayayım – sadece, fiyatlarının *"Mavi Fener"*e kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmem gerekiyor… (Vedat Milor'un da burayı beğenmiş olmasından mıdır acaba?!)

Ve, tabii ki Assos..! Lesbos adasının bir kolonisi olarak M.Ö. 700 yıllarında kurulmuş olan bu kent, Antik çağda *"Ege'nin her iki yakasında bulunan en güzel yerleşim alanı"* olarak bilinmekteydi. Bunun nedeni, hemen karşı kıyıdaki Metimna yöresinden gelenlerinin kentin tepesinde inşa ettikleri büyük Athena mabedi ile dibi mermerle kaplı olduğu söylenen limanı olsa gerek. Soyut güzelliğini ise Assos, Platon'un öğrencisi ve Büyük İskender'in öğretmeni olan Aristoteles'e borçludur. Ne var ki, hocasının ölümünün ardından Atina'daki Platon Akademisi'nden M.Ö. 348 yılında ayrılarak arkadaşı (Kadıköylü!) Xenokrates ile birlikte buraya yerleşip kendi adıyla anılan okulunu kuran bu büyük dehanın *"arkadaşlık, iki bedende yaşayan tek ruhtur"* sözü, günümüzde olduğu gibi döneminde de hiçe sayıldığından, birkaç yıllık bir süre geçmeden Assos'tan ayrılmak zorunda kalır kendisi…

Limanın dibindeki mermer plakaları da boşuna aramayın – onlar çoktan yok oldu! Rıhtım boyunca yan yana dizilmiş lokantalarda ise *"deniz"*(olmayan, lütfen aldanmayın!) çipurası veya levreği, hemen yanı başlarında *"Meşhur Assos Dondurması"*nı bulabilirsiniz.

Bugün Behramkale olarak da bilinen bu çok turistik yörenin tepesindeki Athena tapınağının bazı sütunları günümüzde yeniden dikilmiş ve orası, Assos'a ilk gelenlerin bir *"olmazsa olmazı"*dır kuskusuz. Ancak bu sütunlar da mermerden değil – kahverengi bir taştan yapılmaydı, Athena'nın o muhteşem tapınağı… Bence çok daha güzel olan, sanki bu tanrıçanın Olimpos dağından yeryüzüne inmesi için inşa edilmiş o dev *"hava alanında"* durup, ufkun her bir yanına yüzlerce kilometre boyu bakabilmektir – güneyde Midilli/*Lesbos*'a, batıda Babakale/Homeros'un da söz ettigi *Lektos*'a, kuzeyde Truva/*Troia*'ya ve doğuda Altınoluk/hani bu köşede geçtiğimiz az sözünü ettiğim *Antandros*'a kadar… ■

KABALCI YAYINEVi
www. kabalci.com.tr

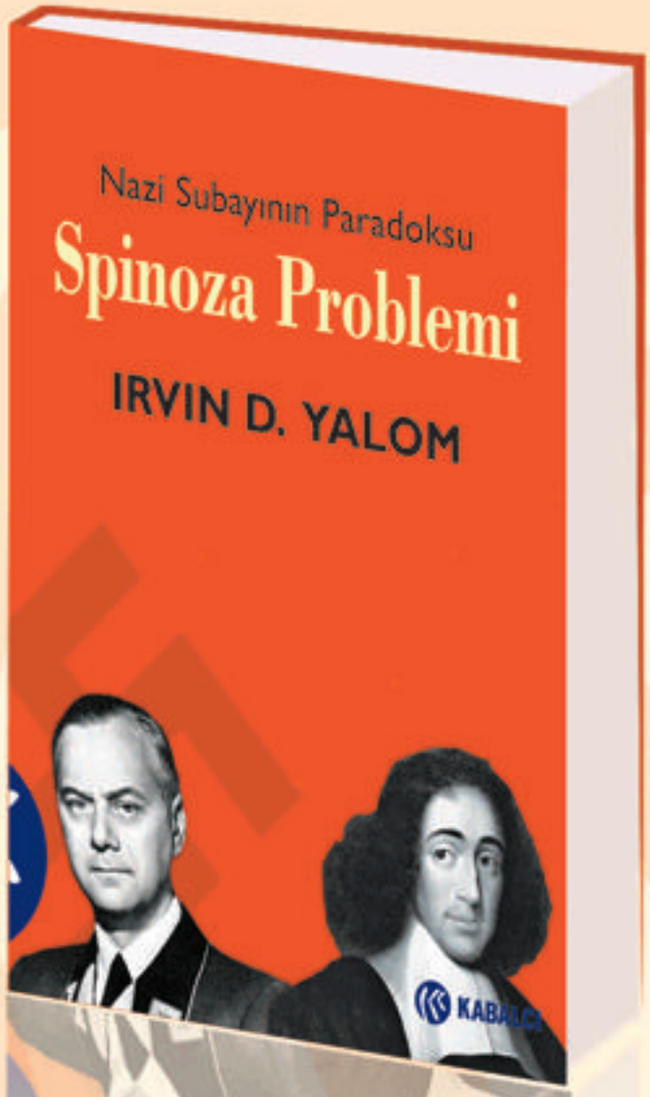

Amerikalı psikanalist ve çoksatar yazar Irvin D. Yalom'un büyük şaheseri:

Spinoza Problemi

Irvin D. Yalom, felsefeci Spinoza ve Nazi yanlısı politikacı Alfred Rosenberg'in -yaşamlarındaki bütün zıtlıklara rağmen- aralarında çok az insanın bildiği bir bağlantıyı doğrudan kendisi keşfetmese bile sorguluyor. Bu gizemli paradoksu, Spinoza Problemi adlı eseriyle kurgulayıp okuyucuyu bir yandan tarihe göndermelerle zorlu yolculuklara çıkarırken bir yandan da onun kendisini psikolojik bir oyunun parçası olmasını sağlıyor...

Karton kapak, 13,5 x 19,5 cm, ISBN 978 975 997 205 9, 446 sayfa, 23 TL

KABALCI YAYINEVi
Gülbahar Mah. Cemal Sahir Sok. Çelik İş Merkezi No. 16 D Blok Mecidiyeköy Şişli - İSTANBUL
Tel.: 0212 347 5451 Faks: 0212 347 5464

ESTREYA SEVAL VALİ

Geçmiş Zaman Olur Ki...

“Biz küçükken yürüyerek gidilen kırlar vardı”

“Bugün artık kaldırımların üzerinde bile yürüyemezken, 1960’ların ortalarına kadar Şişli ve civarında yürüyerek ulaşabileceğimiz kırlar vardı. Yazı dizimin bu bölümünde o kır kahveleri ve bahçelerden söz etmek ve anılarımı fotoğraflarla desteklemek istiyorum. Orijinal fotoğrafların tarama işini yapan ve uzun yıllardır Şişli’de çalışan fotoğrafçı, görüntüler karşısında şaşkına döndü ve “Sanki bir metropol ilçesi değil de sayfiye yeriymiş gibi,” dedi.

Ama daha önce, bulutların arkasından ortaya çıkmaya çalışırmış gibi belirip kaybolan birkaç küçüklük anımı sizlerle paylaşmak istiyorum. Cumartesileri, annemle babamın bir tür kaçamak günüydü. Öğle yemeğini Kuledibi’nde oturan anneannemlerde yerdik. Üzerinde altın damlacıkların yüzdüğü tavuksuyu çorbasının muhteşem kokusunu bugün bile alır gibiyim. Şimdi düşünüyorum da, komşumun geçenlerde gülerek anlattıkları aklıma geliyor: Tavuk pişirdiğinde renk ve tat versin diye tencereye iki tane tavuksuyu tableti ilave etmek zorunda kalıyormuş. Yemekten sonra beni anneannemle dedeme bırakıp Pera’ya sinemaya giderdi annemle babam. Neden korkardım, içime annemle babamın dönmeyeceği endişesini kim veya ne koymuştu hiç bilemiyorum ama o cumartesi günleri herkes için işkenceye dönüşürdü. Annemler daha kapıdan çıkar çıkmaz ağlamaya başlardım. Önce *dormir* derdim, yatağa yatırırlardı. Uyursam vaktin çabuk geçeceğini düşünürdüm herhalde. Ama uyku tutmayınca bu kez *soulier* diye tuttururdum: “Ayakkabılarımı giydirin, kalkacağım.” Bir posta gözyaşı daha, sonra art arda tekrarlanan bir *dormir*, *soulier* faslı... Dedem, çocuklara karşı sabır gösteremeyen mizacı yüzünden ve üstelik acımasız bazı hayat koşulları nedeniyle kendi çocuklarının büyüdüğüne bile tanık olamadığından (o hikâyeye daha ileriki bir bölümde el atarım inşallah), minicik torununun yaygarasını çekemez, sinirlenirdi. Ortam geril

Çok fazla değişmemiş olan bir semtin parkında çekilmiş bir fotoğrafla başlayalım mı? Annemle babam beni pusetle gezmeye çıkarmış. Tarih 1954 yılı başları olmalı. Harbiye’deki Askeri Müze’nin yanındaki küçük park. Arka planda şimdi Yekta’nın bulunduğu yer ve Valikonağı Caddesi’nin eski binaları.

dikçe anneannemin eli ayağı titrer, bense daha çok ağlardım. Miş'li geçmiş zaman kullanmıyorum çünkü üç yaşımın bazı sahneleri hâlâ gözümün önünde. Eski Amerikan filmleri epey uzun olurdu. Zavallı annemle babam üç dört saat sonra nefes nefese döndüğünde ortalığı perişan halde bulur, aldıkları kısacık keyif burunlarından gelirdi.

Geriye bakınca anlıyorum ki, oldukça sevecen bir kadın olan anneannemle hiç diyalogumuz olmamış. Örneğin bana hiç masal anlatmamış. Çocukluğundan hiç bahsetmemiş. Onu ziyarete gittiğimizde, beni hasretle karşılayıp öptükten sonra yanına oturtur, sonra varlığımı âdeta unutur, annemle konuşmaya başlardı. Günün ilerleyen saatlerinde, geleceğimizi bilen akrabalar gelir, sohbet iyice koyulaşır ama bana sadece dinlemek düşerdi.

Gelenlerin arasında, anneannemin üvey (anne bir, baba ayrı) teyzesi (ama neredeyse yaşıtı) Tante Raşel Kohen de olurdu. Anneannemle aynı soyadını taşıması tamamen tesadüf eseriydi. Beyaz saçlı ancak genç yüzlü, keskin bakışlı, ufacık tefecik bir kadındı. Çok sonradan öğrendiğime göre dayımın doğumuna tanık olmuş ve bebeğin kolunu oynatamadığını fark etmiş. Meğerse o minicik kol doğumda kırılmış. Hemen doktor çağrılmış ve çolaklıkla sonuçlanabilecek bu durum, Tante Raşel'in dikkati sayesinde önlenmiş. Dayımın ileride cerrah olacağını düşünürsek, kaderin ağlarını nasıl ilginç bir şekilde ördüğü ortaya çıkacaktır. Ve daha birkaç gün önce öğrendiğim başka bir şey: Loğusalara normalde anneleri gelip bakarmış ama anneannem, sağlık sorunları yüzünden olsa gerek, ben size gelemem demiş. Hastaneden eve döndükten sonra bir hafta boyunca benimle ilgilenen, altımı değiştirip yıkayan yine aynı Tante Raşel olmuş. O kadıncağızla ben küçükken defalarca karşılaştık. Şefkatli bir tavırla hatırımı sorardı. Ben terbiyeli bir çocuk olarak, bana ilgi gösterenlere aynı şekilde karşılık verirdim. Hiç kimse bana onun, benim üzerimde emeği olduğunu anlatmadı. Mekânı cennet olsun.

Hayatım boyunca olaylara "eğer bir gün yazarsam" gözüyle baktım. Ancak eksikleri tamamlama zamanı gelince fark ettim ki, büyükleri geçmiş hakkında konuşturmak çok zor! Sözcükleri âdeta cımbızla çekmek gerekiyor ağızlarından. Hatırlamadıkları ya da hatırlamak istemedikleri bazı olayları kâğıda döktüğünüzde, kimileri karşınıza dikiliyor ve "Aileyi yazma!" diyor otoriter bir tavırla. Sanki aile dedikleri kendi aileniz değilmiş gibi. Yazmak meşakkatli ve nankör bir iş. Bazen insanın içini çekip alıyor. Herkesi memnun etmek mümkün değil; neyse ki, yazarın öyle bir misyonu yok.

Bizim neslin, büyüklerimizin vaktini yerli yersiz çalmak ve "sıkılıyorum, beni eğlendir" demek gibi bir lüksü yoktu. Evde, misafirlikte hatta bir kır kahvesinde, kendimizi oyalamak için yaratıcı olmak zorundaydık.

Bizim neslin, büyüklerimizin vaktini yerli yersiz çalmak ve "sıkılıyorum, beni eğlendir" demek gibi bir lüksü yoktu. Evde, misafirlikte hatta bir kır kahvesinde, kendimizi oyalamak için yaratıcı olmak zorundaydık. Büyüklerimizle birlikte misafirliğe gitmek ve gittiğimiz evde bir yaşıtımız yoksa, "adam gibi" oturup, onların konuşmalarını sessizce dinlemeye mecburduk. Kulaklarımızı kocaman açar, dinlerdik de. Cat Stevens'ın şarkısındaki gibi *From the moment I could talk, I was ordered to listen* (konuşmayı söktüğüm an, bana dinlemem emredildi). Tanıdıklar ve mutfak becerileri gibi konuları (bazen yanlış da olsa) kavrardık da, politika ya da ticaret konuştuklarında "ne çok şey biliyorlar" diye düşünüp şaşırırdık. Konuşulanların, çoğu zaman bir incir çekirdeğini doldurmadığını anlamak, yıllarımızı aldı.

Ev sahibi görmüş geçirmişse, ikram faslında *loap* denilen garip bir tatlı olurdu. Genellikle ayva (bazen de elma) şekerle pişirilip suyu jelatin haline getirilir, ortaya çıkan kırmızı renkli titrek madde kristal bir kâseye konur, kâse gümüş bir tepsinin ortasına oturtulur, etrafına su dolu bardaklar ve -mümkünse- gümüş kaşıklar dizilirdi. Hoşumuza gitse de, gitmese de bir kaşığa bir miktar *loap* doldurur, yüzümüzü ekşiterek (hâlbuki tatlıydı) ağzımıza götürür, ardından biraz su içer ve kaşığı içinde hâlâ su bulunan bardağın içine bırakırdık. Adet böyleydi.

O nostaljik günlerde, yaşlılar şimdiki kadar yalnız değildi. Televizyonları, sabit ve cep telefonları yoktu ama kapılarını çalanlar, hatırlarını soranlar vardı. Misafirler, gittikleri evde bir yaşlı varsa, kendi yaşlılarını da yanlarında getirirdi (isterseniz evde bırakın! Çıngar çıkardı valla) ki iki lâf etsinler. "*Me se açilo los ojos*" (gözlerim aydınlandı) derlerdi minnetle. Dul kalanların yıllar önce kaybettikleri eşlerini anmak için bütün aile ve tanıdıkların eve davet edildiği *meldado*'lar (mevlut) düzenlenir, artık gözyaşlarının dökülmediği dualar okunur, büyükler ve çocuklar için ayrı upuzun masalar kurulur, sonra da oyunlar oynanırdı. Bir araya gelebilmek için vesileler yaratılırdı. Seyahate çıkacak olanlar yolluklarla uğurlanır, hastalar veya ameliyat olanlar çikolata kutularıyla hastanede ya da evde ziyaret edilir, yoldan gelenler karşılanırdı. Bugünkü gibi bir dışlama ve kendini yalnızlaştırma isteği yoktu kişilerde. Aileler, göçler-

le dağılmamış, fertleri azalmamıştı. Bayramlar bayram gibi kutlanır, acı günlerde kenetlenilirdi. Taziye ziyareti yapmayın diye gazeteye ilan vermek veya yoğun yas dönemi sona erer ermez tatile çıkmak akla bile gelmezdi. Hayat koşulları mı ağırlaştı, yoksa biz mi değiştik... bilemiyorum. İkram demişken, anneannemin evinde benim için özel tasarlanan ikindi kahvaltısı farklıydı: tuzsuz ekmek (neden tuzsuz, hiç bilmiyorum), eski kaşar peyniri (belki peynir yeterince tuzlu olduğundan olabilir mi?) ve şamfıstığı (antepfıstığı denmezdi o zamanlar). Ancak yine de aklım, büyüklerin içtiği kahvede kalırdı. "*Mira ke pişas preto*" (bak, sonra siyah işersin) tehditlerine rağmen, telve ile birlikte cezvenin dibinde kalan birkaç damla kahveyi fincana koydurup anlamsız bir keyifle içmeyi başarırdım.

Yine aynı yaşlardaydım ki, annemin kasık fıtığı ameliyatı olması gerekti. Doğumumu anlatırken, onun fıtık olmasına neden olduğumu belirtmiştim hatırlarsanız. Dayım ihtisasını cerrah ve anestezi uzmanı olarak yapınca (doktor dayı sohbeti sıkmış olabilir ama bu olayın hemen ardından yurt dışına göç etti ve uzun yıllar boyunca sadece ara sıra gelen mektuplarla yetinmek zorunda kaldık), annemi gecikmeden bıçak altına yatmaya ikna etti ve bir sabah, annem elinde bir bavulla evden gitti. Beni önceden hazırlamadılar değil. "Hasta, iyileşip gelecek" diye söze girdiler ama bu lâfı edene (kim olduğunu kimse hatırlamıyor) "Sensin hasta!" diye öyle bir bağırdım ki, taktik değiştirip "seyahate çıkacak ve sana hediyeler getirecek" dediler. Onu da aklım almadı tabii. Nasıl yani? Annem beni bırakıp nereye giderdi? Durmaksızın ağladığımı hatırlar ve kendi hıçkırıklarımı duyar gibi olurum hâlâ. Sonuçta annem dikişleri bile alınmadan, iki büklüm eve dönmek zorunda kaldı. Bavulunu açınca, içinden Japonların güneş için kullandığı türden, kâğıttan bir şemsiye çıktı; seyahatten getirdiği armağan kabilinden. Biraz hayal kırıklığı duyduğumu itiraf etmeliyim. Neyse. Asıl konumuz yürüyerek gidilen kırlardı, değil mi? Hanımefendi Sokak'tan Çağlayan yönüne doğru birkaç dakika yürüdüğümüzde, doğrudan kırlara ulaşırdık.

İlkbaharda babam her yıl elinde çıtalar, rengârenk elişi ve krepon kâğıtları ve bir yumak sicimle gelir, neredeyse bütün gece çalışır ve upuzun kuyruklu, kocaman bir uçurtma yapardı. Ertesi sabah, ver elini kırlar! Fotoğrafta görülen alanda pek çok kişi uçurtma uçururdu. Bu etkinlikte, babam dışında herkes "konu mankeni" idi. Uçurtma, babamın eğlencesiydi. Bize ipin ucunu bile tutturmazdı ama iyi vakit geçirirdik doğrusu. Bir süre sonra iki hatta daha çok uçurtma birbirine dolanır ve *pert* olurdu. Uçurtmamız tek bir kez eve sağlam döndü, bu sefer de koyacak yer bulunamadığından, babam eserini kendi eliyle yok etti. Kırların yerinde şimdi ne var diye soracak olursanız, beş yıldızlı bir kongre oteli, devasa otobüslerin bile sığdığı otoparklar ve daha geride Şişli Belediyesi'ne ait büyük bir bina inşaatı.

Fotoğrafın arkasındaki tarih 9 Ocak 1961. Kız kardeşim dünyaya gelmiş.

Bu fotoğraf sanırım 1957 yılına ait. Ana kız keyifli görünüyoruz, değil mi? Hâlâ yeşillik gördüğümde çimenlerin üzerine oturur, dört yapraklı yonca ararım. Şansım tek bir kez yaver gitti.

Biraz daha yürüyecek olursak, Hürriyet Abidesi'ne ulaşırdık. Şimdi Çevre Yolu'na bağlanan çeşitli yollar geçen Abide-i Hürriyet Caddesi'nin, Çağlayan yönünde solunda kalan bu kırlık alan, nasıl olduysa, parka dönüşmüş.

Birkaç hafta önce sabah erkenden yola koyulup aynı yerlerin fotoğrafını çektim; bugünkü halini görmeniz için. Ortalığın ıssızlığı sizi yanıltmasın. Yazın ortasında bir pazar sabahı, ne de olsa.

Sarı binanın bulunduğu yer, geçmişin kırlık alanının başladığı nokta. Black Out mağazasının bulunduğu nokta ise, Spiro'nun Bahçesi olarak bilinen kır kahvesi.

Aynı noktadan, Şişli Camisi'ne doğru bir bakış.

Şişli Camisi civarında oturanlar, şöyle bir soluklanayım, bir iki tanıdık göreyim, çocuklar da gönüllerince koşup oynasın diye düşündüğünde, doğru Spiro'nun Bahçesi'nin yolunu tutardı. Büyüklerin *ande Spiro* dediği bu kır kahvesi, 1960'lı yılların ortalarına kadar en sık gittiğimiz yerlerden biriydi. Fotoğraflara bakıyorum da, kışın ortasında karlı bir günde bile gitmişliğimiz var.

Fotoğrafın arkasındaki tarih 15 Ocak1961. İki buçuk yaşındaki kız kardeşimi karlı sandalyenin üzerine oturtacak kadar gözü karaymışız demek.

Ancak Spiro'nun asıl keyifli olduğu günler, ilk ve sonbahar günleriydi. Annem elişini ya da *mecmuası* ile beni alır ve -sadece- sokağın ucuna kadar yürürdü. Tanıdık birine rastlamasak bile, birlikte iyi vakit geçirirdik. Bir keresinde kukla tiyatrosuna denk gelmiştik. "Otur şuya!" diyordu Karagöz'ü andıran kukla. "Hangi turşuya?" diye cevap veriyordu Hacivat. Bellek ne tuhaf... Neleri depoluyor. Babaannen Estreya nerede diye soracak olursanız, o, dut bahçelerini severdi. Duymuşsunuzdur, Mecidiyeköy dutluk ve bostanlıktı 1960'lara kadar. Ben çok küçükken, karlı havalarda kurtların Mecidiyeköy'e kadar indiği söylenirdi. Şehir efsanesi olsa gerek. Gerçi Mecidiyeköy değil ama Etiler'e inmiş olabilir kurtlar. Son durak Şişli, daha ilerisi "asılmayın, garaja gider". Bugün Cevahir AVM'nin bulunduğu yer, o zamanlar otobüs ve tramvay garajıydı. Biraz ilerisinde de dut bahçeleri vardı. Oralara tek bir kere, babaannem, kız kardeşi Fortüne ve onun, benden on yaş kadar büyük iki kızı ile gittiğimi hatırlıyorum. Aklımda kalanlar uzunca bir yürüyüş, toprak zemin üzerinde uzun tahta masalar ve doğrudan ağaçlardan koparılarak yenen dutlar. Ortaklar Caddesi, bostanların ortasında ince bir patikaydı.

Bu fotoğraf 1957 yılına ait olmalı. Kurdelemin boyuna bakar mısınız?

Planlanmamış bir buluşma. Gidilecek yer belli. Köşedeki kır kahvesi. Kıyafetlere ne dersiniz? Erkekler takım elbise ve kravatlı, kadınlar bakımlı. Ya o kelebek gözlükler?

Aynı buluşmanın çocuklar bölümü. Fotoğrafın arkasındaki tarih Mart 1960. Baharın hemen başında, hiç çekinmeden kırlara yayılmışız.

Annemin neşeli göründüğü bir enstantane.

Aynı yıllar, aynı kurdele. Annemin üzerinde, ben büyüdüğümde artık moda olmayan çiçekli elbise, kolye ve ince topuklar. Arka plandaki bina, genellikle okul çaylarının düzenlendiği bir salondu. Ön tarafında Boğaz manzaralı bir kahve ve geceleri sahne gösterilerinin yapıldığı bir bölüm vardı. Sheraton Oteli tam oranın üzerine inşa edildi. Otel, daha sonra Ceylan Intercontinental oldu.

Geçen yazımda Jardin Taksim'den söz etmiştim. İki fotoğraf da Taksim Bahçesi'nden.

İstanbul'da büyüyüp de bu yırtıcı hayvan heykelleri üzerinde fotoğrafı olmayan çocuk var mıdır?

İstanbul'un bazı meydanlarının çirkinliğinden söz edilir ya hep? Şişli Meydanı bu tartışmanın en güzel örneğidir bence.

Sanırım yıl 1957. Uzun yıllar boyunca anlamsız bir şekilde boş duran bir havuz ve arkasında Şişli'nin siluetini oluşturan cami.

Ve bugünkü durum. Silueti bozan, iki tarafı alabildiğine mezarlık manzaralı heyula.

Bugün, aynı nokta. Yine hatırlatmalıyım ki, yazın ortasında bir pazar sabahı.

Şişli Camisi'nin Büyükdere Caddesi'ne bakan kısmı, 1960 yılı başı, babam.

Otomobilimiz yoktu ama hava koşulları ne olursa olsun, hep gezdirirdi bizi babam. Bu fotoğraf da Taksim Bahçesi'nin gezi kısmından.

Güzel yıllar mıydı 1960'lar? Zorlukları yok değildi ama geriye bakınca sıcak hisler dolduruyor insanın içini. İstanbul bir pırlantaydı. Şehri ikiye bölen denize girebiliyor, tam ortasında bile soluk alabiliyor, her bir köşesine trafik çilesi çekmeden ulaşabiliyorduk. Sayfiye diye Bağdat Caddesi'ne paralel sokaklara giderdik. İstanbul'a (yani tarihi yarımadaya) *iner*, adalara *çıkardık*. Ciğerlerinden sorunu olanlar ya da güneşe, kuma meraklı olmayanlar denizin uzağını, örneğin İçerenköy tarafını ya da Yakacık'ı tercih ederdi.

Yeni *eski anılarla*, bir başka yazıda buluşmak üzere. ■

KABALCI YAYINEVİ
www.kabalci.com.tr

Talmud ve Hadîs

Araştırmacı Mehmet Sait Toprak, bu kitapla Yahudi ulusunun toplum sözleşmesi ve "Yahudi hayat okulu" Talmud ve Müslüman'ın "Peygamber esaslı yaşam rehberi" Hadis'i, iki inanç sisteminin ayrı gibi görünen; ama, gerçekte iplikleri iç içe geçmiş bir dizi ortak ve ortak olmayan dokusunu son derece titiz bir ustalıkla yan yana getirmiştir. Sayfalar ilerledikçe, verilen kimi metaforlar ve ilginç karşılaştırmalar, ortalama teoloji okuru için son derece yeni bilgileri sunarken bu alanın uzmanlarının ilgisini çekecek yeni yaklaşımlar ve yorumlar da insanı konuya daha çok eğilmeye itiyor.
Kitabın yeni tartışma ve araştırmaların yolunu açacağı da kesin gibi görünüyor.

Karton kapak, 16 x 24 cm, ISBN 978 605 5272 07 4, 543 sayfa, 40 TL

KABALCI YAYINEVİ
Gülbahar Mah. Cemal Sahir Sok. Çelik İş Merkezi No. 16 D Blok Mecidiyeköy Şişli - İSTANBUL
Tel.: 0212 347 5451 Faks: 0212 347 5464

Coya DELEVİ

REMBETİKO ve SMYRNEİKO'nun DİVA'sı

Roza Eskenazi

Macera, tutku ve başarı dolu 90 yıllık çalkantılı bir yaşam… 'The Queen of the Rembetiko' (Rembetiko'nun kraliçesi) olarak ünlenen Roza Eskenazi'nin öyküsü…

20. yüzyıl başlarında
küçük Sara (Roza) ve ailesi

> "Yoksul bir Sefarad ailede doğan Roza'nın Rembetiko Kraliçesine dönüşümü"

Her şey, geçen yazın sonlarına doğru, İsrail'deki dostlarımdan gelen bir telefonla başladı. Hal, hatır ve hoşbeşten sonra: *"Niye 'El Amaneser'de, ünlü şarkıcı Roza Eskenazi hakkında yazmıyorsun?.. İstanbul'da 'My Sweet Canary' (Benim Tatlı Kanaryam) filmini seyretmediniz mi?"* gibi, peş peşe soru bombardımanına yakalandım.

Şaşkınlığım geçtiğinde, Roza Eskenazi adını o ana dek duymadığımı ve söz konusu filmin varlığından da haberim olmadığını itiraf etmek zorunda kaldım. Hem de çekine, çekine, biraz da utanarak! Ve konu kapandı. Ya da ben öyle sandım. Sevgili dostlarımın azmini hesaba katmamıştım anlaşılan.

Nitekim bir süre sonra bana filmin DVD'sini yolladılar, mesaj(!) bağlamında. Artık kaçış yolum olmadığından, bu öyküyü yazmaya karar verdim. Roy Sher imzalı filmi izlemekle işe başladım. Eskenazi'nin yaşamı ve müziğine doğru bir yolculuk niteliğindeki bu belgesel çalışmayı oldukça geniş bir TV ekranında seyretme şansını buldum.

Uluslararası ortak bir çalışma olan bu müzikal belgesel, Türkiye'den Mehtap Demir, İsrail'den Tomer Katz ve Yunanistan'dan Martha D.Lewis adlı üç genç müzisyenin, Roza Eskenazi'nin eserlerinin repertuarını çıkarmak için yaptıkları yolculuğu anlatıyor. Dolayısıyla, filmin gösteriminin yapılacağı ülkelere göre, diyaloglar ve alt yazılar İngilizce, Türkçe, İbranice, Rumca ve Ladino olarak geçiyor. Filmde Roza'nın ancak, oldukça ilerlemiş bir yaşta çıktığı TV programlarından alınmış pek az görüntüsü var.

Yukarıda da belirttiğim gibi, aslında bu filme, Rembetiko Kraliçesinin öyküsünü ilk olarak ekranlara taşıyan üç genç sanatçının "Müzikal Yolculuğu" da denebilir. Öyle bir yolculuk ki, onları İstanbul'dan alıp, Diva'nın bıraktığı izleri takiple Selanik'e, Atina'ya, büyük ölçüde yok olmuş bir müzik dünyasına götürüyor. Buna rağmen, o kayıp dünya, Akdeniz, Ege kıyılarından hoş sedalarını aksettirmeyi de hala sürdürüyor.

Filmi iki kez izledikten sonra, genel bir bilgi edinebildim. Hiç kuşkusuz, kent manzaralarını seyretmek, aralarında Yasmin Levy'nin de bulunduğu müzisyenleri dinlemek oldukça zevkliydi ama diyalogların ve alt yazıların süratli geçmesi, onları belleğime yerleştirme açısından beni bir hayli zorladı. Hatta bazı bölümlerde olanaksız kıldı. Kısacası, başka kaynaklar bulmam gerekiyordu. Ve öyle de oldu. Rastlantıların da bana hayli yardımcı olduklarını belirtmek isterim.

Okurlar belki anımsar, Mart ayı boyunca, bir Rembetiko grubu "Café Aman İstanbul", kentimizdeki ünlü bir "Music-Hall" de sahneye çıkmıştı. Bunun yanı sıra, aynı grubu Ulusal TV kanallarında, özellikle TRT'de bol bol, canlı programlarda izleme ve dinleme olanağını da bulduk. Böylece bu müziği, (amiyane bir tabirle) "doyasıya" dinlemekle kalmayıp, anlamaya da çalıştım.

Başvurduğum kaynaklarda, özellikle isimler, tarihler, olaylar v.s. ile ilgili farklılıklar, çelişkiler saptadım. Örneğin bazısı, 1982'de yayınlanan Roza'nın biyografisinin bir 'Otobiyografi' olduğunda ısrarlı. Buna karşılık, bilgisine başvurulan Kosta Hatzidoulidis filmde, yayınladığı 'Belleğimde Kalanlar' adlı kitabını Roza'nın yaşamının son döneminde yaptığı söyleşilere dayandırdığını iddia ediyor. Genelde, çeşitli kaynaklardan bulabildiğim 'ortak' bilgilerle, olanak dahilinde yanlış yapmamaya çalıştım.

SKİNAZİ'LERİN SELANİK'E GÖÇÜ

Roza, Sara Skinazi adıyla fakir bir Sefarad ailenin kızı olarak İstanbul'da doğdu. Semt belirtilmemekle birlikte, doğumu anıldığında, ekranda Balat ve Ahrida Sinagogu görüntüleri yer alıyor. Doğum tarihi söz konusu edildiğinde, denebilir ki zihinleri bulandıran Roza'nın bizzat kendisi olmuştur. Öyle ki, 1972'de verdiği bir röportajda : *"Ben 1910'da doğdum. Şimdi kaç yaşımdayım?"* diye sorduğunda, tabii ki aldığı yanıt *"62"* olmuştu.

Sahne hayatı boyunca yaşını gizleyip, sürekli 1910 doğumlu olduğunu iddia etmiştir. Ailesini yakından tanımış olanlara göre, 1895-97 yılları arasında doğmuş olması kuvvetle olası. Bir fotoğrafta onu, ebeveyni Avraam ve Flora (Vida), kardeşleri Nisim ve Sami'yle görmekteyiz. Bir diğer kaynağın (teyit edemediğim) iddiasına göre bir de kız kardeşi varmış…

20. yüzyıl başlarında Skinazi ailesi İstanbul'u terk edip, Selanik kentine yerleşti. Küçük Sara, kısa sürede Rumcayı da öğrendi. Resmi bir eğitim almadığı, okula gitmemiş olduğu biliniyor. Okuma-yazmayı, çevre çocuklarının gittiği bir 'Mestra'da, şimdiki karşılığı ile bir çocuk yuvasında öğrenmiş. Bazı kayıtlarda, Avraam Skinazi'nin bir pamuk işleme imalathanesindeki işi, ailenin geçimine yeterli olmadığından, çeşitli ve 'tuhaf' işler yapmış olduğu ve ailesini Gümülcine'ye (Komotini) yollayıp, bir süre tek başına Selanik'te kaldığı belirtiliyor.

Bazı kaynaklar Gümülcine'de küçük bir ev kiraladıklarını iddia ederken, diğerleri, annenin Sara ile beraber, zengin bir ailenin yanında 'yatılı yardımcı' olarak çalıştıklarını belirtmekte. Tüm kaynakların birleştiği nokta, tesadüfen Sara'nın çalıştığı evden geçen yerel bir taverna işletmecilerinin onu şarkı söylerken duymuş olmaları. Genç kızın sesinden büyülenen adamlar, Sara'nın annesinden kızının kendi tavernalarında sahneye çıkması için izin istemişler. Bu teklife çok kızan anne adamları terslemiş. Aileden birinin 'artist' olması fikri bile onu adeta çıldırtmış...

Gelgelelim artist olmak, genç Sara'nın en çok arzu ettiği şeydi. Yıllar sonra verdiği bir söyleşide, Komotini'deki o olayın aslında kendisi için bir dönüm noktası olduğunu kabul etti. Çünkü şarkıcı olmaya kesinlikle kararlıydı artık… Bu hayalinin gerçekleşmesi için çok beklemedi.

KARİYERİNİN İLK ADIMI... DANSÖZ

Kısa bir süre sonra Selanik'e döndüler ve 'Theatre du Grand Hotel' yakınında bir daire kiraladılar. Civarda oturan genç bayanların bir kısmı bu tiyatroda çalışıyor ya da sahneye çıkıyordu. Sara, onlardan ikisine, kostümlerini ve sahne gereçlerini taşımalarında yardımcı oluyor, kendisinin de bir gün bu sahneye çıkacağını düşlüyordu. Çok geçmeden bu düşleri gerçekleşti ve 'Dansöz' olarak kariyerine başladı.

Henüz çok genç olduğu bu dönemde, Kapadokya'lı zengin bir ailenin oğlu, Yiannis Zardinidis'le bir gönül macerası yaşadı. Zardinidis ailesinin tüm engellerine rağmen, gençler ilişkilerini sürdürdüler. Bu dönem, Sara'nın, tüm kariyeri boyunca anılacağı Roza adını aldığı yıllara da rastlar. 1917'de, Yiannis tam olarak açıklanmayan bir nedenden ölür ve Roza, Paraschos adını verdiği küçük bir çocukla yalnız kalır. Roza'nın Yiannis'le evlenip, evlenmediğiyle ilgili tek bir kayıt bulabildim. Kelimesi, kelimesine böyle diyor: *"Roza çok genç yaşında Gianko Sarntinidi ile evlendi. Genç adam ileri derecede alkolikti ve Roza'nın bebek beklediği dönemde öldü…"*. Bu cümlede Yiannis'ten söz edildiği kuşku götürmez bir gerçek.

> “Roza tıpkı yaşamı gibi, tutkuyla, aşkla ve ateşli bir şekilde okurdu bütün şarkılarını...”

Bebeğinin, kariyerinin devamı için bir engel olacağını düşünen Roza, onu Ksanti'deki kilisenin kreşine bırakmayı düşünse de, Yiannis'in ebeveyni bebeğin bakımını üstlenir. Seneler sonra, Paraschos Zardinidis Yunanistan Hava Kuvvetlerinde üst düzey bir subay olur. Roza oğlunu, ancak 1935 yılında ilk kez görür ve ana-oğul bu tarihten sonra sık, sık bir araya gelirler. 1972'deki söyleşisinde Roza, üç torunu olduğunu açıklamıştı. Nitekim filmde, Paraschos'un kızı babaannesiyle ilgili birçok ipucu veriyor.

Zardinidis'in ölümünden sonra, Roza müzik kariyerine devam etmek için Atina'ya yerleşir. Ailesinin tüm karşı koymalarına rağmen, 'Gösteri Dünyası' nda kalmaya kararlıdır.

Bir Ermeni Kabare Ekibi ile çalışmaya başlar. Aslında, 1910-1928 arasındaki yılları kapsayan dönem sanki bir kalın sis perdesiyle örtülmüş gibi… Bu durum, Roza'nın zaman, zaman yaptığı açıklamalarından dolayı çeşitli spekülasyonlara da yol açmıştır.

O her zaman, henüz 15 yaşındayken çalışmaya başladığını ileri sürmüştür. Oysa 1910'da Ermeni Kabare Grubu ile başladığı biliniyordu. Bu 'muğlak' dönem büyük bir olasılıkla, Atina'da ailesiyle bozuştuğu ve dolayısıyla adını değiştirdiği yıllara denk gelmektedir. O, artık ilerde Yunan Müziği alanında çok ünlü olacak bir isim, Roza Eskenazi'dir.

ZİRVEYE TIRMANIŞ

Atina, 1920'lerin sonu… Roza, danstaki hünerinin yanı sıra, şarkıcılıkta da önemli bir performans gösteriyor. Rumca, Türkçe şarkılar söylediği kabarede, ünlü kompozitör-prodüktör Toundas tarafından keşfediliyor. 1928'de Toundas, Roza'nın 'Columbia Records'da iki kayıt (plak) yapmasını sağlıyor. Bu tarih, şarkıcının kariyerinde önemli bir dönem noktası olup, ününün artmasının ve zirveye tırmanışının da başlangıcı olmuştur. Öyle bir yükseliş ki, hiç ara vermeden 1960'lı yıllara kadar devam edecektir.

1930'ların ortasına gelindiğinde, Roza, 'Columbia Records'un 'starı' olmuş ve bu şirket için 300 kadar plak doldurmuştu. Rembetiko ve Smyrneiko'nun da (İzmir Halk Şarkıları) yer aldığı bu plaklar sayesinde Yunanistan'da oldukça popüler olmuştu. Denebilir ki Roza, Rembetiko'nun popüler kültüre katılmasını hemen hemen tek başına başarmıştır. Günümüzde bile onun sesi, bu tür müzikle özdeşleştirilir. Roza tıpkı yaşamı gibi, tutkuyla, aşkla, ateşli bir şekilde okurdu bu şarkılarını. Bunların yanı sıra, folklorik Türkçe ve Rumca parçalar da söylerdi.

Bu arada, gösteri yıldızı olarak, her gece Atina'nın 'Taygetos Night Club'de sahneye çıkar. O döneme göre, inanılmaz kazanır. Kostas Hatzidoulis kitabında, Roza'nın elde ettiği gelirle çok daha varlıklı olabileceğini, fakat pahalı mücevher tutkusu yüzünden gelirinin büyük kısmını bunlara yatırdığını itiraf ettiğini yazar.

Roza 1931-32 yıllarında, o dönemin plak şirketleriyle telif kontratı olan tek Yunanlı kadın sanatçıydı.

Columbia Records ile imzaladığı anlaşmaya göre, yılda en az 40 parça kaydedecek ve satılan her kaydın kazancından % 5 elde edecekti. Kısa zamanda ünü Yunanistan sınırlarını aştı. Mısır, Arnavutluk ve Sırbistan'dan konser davetleri aldı. Gittiği her ülkede Türk ve Yahudi toplumundan sıcak bir kabul gördü.

SAVAŞA RAĞMEN ALMAN SEVGİLİ

1936-1941… Ioannis Metaksas'ın, Yunan müzik âlemine sansür uygulandığı 'Diktatörlük' yılları… 1940'da İtalya'nın Yunanistan'a savaş ilanını takiben, 1941'de ülkenin Alman Kuvvetleri tarafından işgali yaşandı. Baskı ve sansüre rağmen, o çalkantılı yıllarda Roza, oğlu Paraschos ile işlettikleri kendi kulüpleri 'Krystal'de sahne almayı sürdürdü. Yahudi olmasına karşın, sahte bir 'vaftiz' belgesi de almayı başarmıştı. Aslında Roza, Alman sevgilisi sayesinde bir tür güvenlikte hissediyordu kendisini. Bazı ayrıcalıkları olması da pek doğaldı…

Roza, bu ayrıcalıklı konumunu yerel militanları, direnişçileri desteklemek, ajanları evinde saklamak için kullanmış, asla bir vatan haini ya da Alman işbirlikçisi olmamıştır. Tam tersine, deşifre olup tutuklandığı 1943 yılına kadar, Atina ve Selanik Yahudilerinden birkaç aileyi kaçırmayı başarmış, onları Auschwitz'e gönderilmekten kurtarmıştı. Bu ailelerin arasında, kendi öz ailesi de vardı… Sevgilisiyle oğlunun çabaları sonucu serbest bırakılan Roza, savaş yıllarının geri kalanında, yakalanma korkusuyla, sürekli gizlendi. Savaş sonrası Roza, Rembetiko ustaları ve Smyrneiko okulları ile çalışmalar yaptı. O, birçok lisanda şarkı söyleyebilen bir sanatçıydı. Oldukça zengin repertuarında, Rumca, Türkçe, Ermenice, Arapça, İtalyanca ve Sefarad parçalar vardı. Hiçbir müzikal formasyonu olmamasına rağmen, bizzat yazdığı şarkıları besteledi.

SON AŞKI CHRISTOS PHILIKOPOULOS

Roza, uzun kariyeri boyunca, Columbia Records'un yanı sıra Odeon-Parlophone'un kurucularıyla da iyi ilişkiler içinde olmuştu. 1949'da bir dizi konser vermek ve yeni bir kimlik kartı edinmek amacıyla Patras'a döndü. Orada, yaşamında yeni bir sayfa açacak olan Christos Philipakopoulos ile tanıştı. Aralarındaki büyük yaş farkı ve diğer engellere rağmen birbirlerine âşık oldular. İlişkileri iyi, kötü, farklı bir şekilde de olsa, Roza'nın ölümüne kadar devam etti. Christos'un bir başkasıyla zaten evli olduğunu hiçbir kaynak belirtmemekle birlikte, halen hayatta olan eşi, izlediğim filmde ilginç ayrıntılara değiniyor…

Roza, Balkan ülkelerinde birçok turne gerçekleştirdikten sonra, 1952'de ilk Amerika turnesine çıktı. Oradaki Yunan ve Türk Diaspora'sına konser vermek için yaptığı bu turne birkaç ay sürdü. 1955 yılında kayıt yapmak ve sahneye çıkmak üzere, doğum yeri olan İstanbul'a davet edildi.

1958'de, New-York, Detroit ve Chicago'da sahne çalışmaları yapmak üzere tekrar Amerika'ya gitti. Ancak, ABD'de çalışma izni alabilmek için, Frank Alexander'le evlendi. Bu sadece kağıt üzerinde bir evlilikti. Nitekim, büyük aşkı Christos için, bir yıl sonra Atina'ya geri döndü ve ikisi için Kipoupoli'de bir ev satın aldı.

1970'lerin ortalarına gelindiğinde, Roza artık seksenlerindedir. Rembetiko'nun yeniden doğuşuyla, bu ilerlemiş yaşı, onun TV'de canlı konserlere çıkmasını, dans etmesini engelleyemedi. Bu arada, günümüz Yunan sanatçılardan, ünlü Haris Alexiou ile de ekranlara çıktı.

Roza Eskenazi, yaşamının son yıllarını Christos'la beraber Kipoupoli'deki evinde, sakin bir şekilde geçirdi. Yahudi olarak doğmuş olan Roza, 1976 yılında (ölmeden 4 yıl önce) 'Rum Ortodoks' dinini seçmiş ve bu dinin icaplarına göre gömülmüştü. Bu konuda çeşitli yorumlar yapılmış, Roza'nın neden bu ileri yaşında dinini değiştirme gereği duyduğu merak edilmişti. Genel kanı, onun Musa'nın dinini koruduğu ve vaftiz olmadığı sürece, Zardinis'le evliliğinin yasal sayılamayacağı yönündeydi. 2 Aralık 1980'de vefat ettiğinde, Korynthia'daki Stomio köyünde, çok sade bir şekilde, hatta mezar taşı bile olmayan bir mezara gömüldü. Ancak 28 yıl sonra, Rembetiko hayranı kişilerce gerekli para toplanarak, üzerinde 'Roza Eskenazi/ Sanatçı' yazan bir mezar taşı dikildi.

Çeşitli kaynaklarla beraber, 'My Sweet Canary' filmini esas alarak bu yazıyı kaleme aldım. Roza'nın yaşamı o kadar çok inanılmaz olayla dolu ki, sanırım bir o kadar daha yazılabilir. Kısacası o, Rembetiko'nun taa kendisiydi. Birkaç hafta boyunca bu tınıları ve melodileri dinledim. Bu güne dek, bu tür müzik benim favorilerim arasında olmamıştı. Ya bugünden sonra? Olabilir. ■

Önce resimler yakıldı sonra insanlıktan arta kalanlar.
Venedik'te ressam, İstanbul'da dilenci...
Bir tutkunun peşinden koşmak, kaderden kaçmaya yetmedi!

METIN ARDITI

TURQUETTO

ROMAN

Çeviri: AYSEL BORA

CAN

Ayşe Çakın Design

http://www.facebook.com/CanYayinevi

CAN

Serkan GÜZEL

ARİSTOTELES

"Mutluluk hayatın anlamı ve amacı, insan varlığının tüm hedefi ve gayesidir."

Manevi plan

İnsan yaşamı boyunca mutluluğun peşinde koşar, mutlu olmanın hayali ile yaşar. "Mutluluk hayatın anlamı ve amacı, insan varlığının tüm hedefi ve gayesidir" der Aristoteles… Fakat insan ölümlü olduğundan, mutlulukta diğer duygular gibi uçup gider. Kalıcı olmayan bir hedefe yürümek ise insan olarak yaptığımız en büyük hatadır. Hepimizin ölmeyen bir manevi planı olmalıdır. Bu yolda hayat amaç değil sadece araçtır. Mutluluğun peşinde koşanlar daha büyük mutsuzluğu yaratan bencillerdir. İnanç, güç, ego yolu ile iç huzuru yakalamak geçici bir uyuşma halidir sadece. Bu yolla sonsuz mutluluk asla yakalanamaz, sadece kendimize daha bağımlı ve ikiyüzlü hale geliriz. *Gerçek mutluluk kendinden bile bağımsız olabilme halidir.* Kimseyi üzmek istemem ancak mutluluğu beklemek hayatın makyajıdır ve ilk yüzleşme onu silmeye yetecektir. Bu yüzleşme sonrası sarıldığımız kişinin kalbi kırık bir bebek olduğunu daha iyi anlarız. Mutluluk isteği çoğaldıkça, endişe ve bekleyiş de büyür, köleliğin devamlılığı pekişir. Bazen umutlanmak uyanılmayan bir kabustur. Çoğu zaman ise gözlerini kapatıp sonuç dilenmektir. Aç gözünü ayağa kalk ve yürü. Mesele umutla beklemek değil, gerçekle yürümektir. İnanç, ümit, sevgi prangaları-

nı sök at içinden, inan böylesi daha samimi. Gerçek inanç teslim olmak değil, kendini kendinden teslim almaktır. Gerçek sevgi hayattan alamadığın her şey için teşekkür etmektir, gerçek ümit ise aldıklarına razı olmak. Teşekkür etmek abdest razı gelmek ise ibadettir… *Olmak ya da olmamak değil, mesele almak ya da almamaktır.*

Daha toprak üzerinde doğru dürüst yürüyemiyorken; su üzerinde koşmak, uçmak gibi hayallerin peşinde koşmak, daha bu gezegende insan gibi yaşamayı beceremiyorken, yeni gezegenlere kök salmayı planlamak tam anlamıyla deliliktir. Zaten "akıl" da deliliğin çaresizliğidir…

Akıl nasıl da delirtti kendini, akıl nasıl da belirtti, nasıl da doğurdu kendinde evreni. Olmaz deme olmaz sonra, durmaz deme durmaz sonra, kırk kez söyledin kırk kez de dinlemelisin. Sonsuzluk ebediyette bir an elbet, yalnızlık tende kıyamet, bir parçaysam senden, bir parçan da benden, yok et beni kendinden, nemi kalpten, geceyi demden sök. Herkesteki bedende, hiç kimseye benzemeyen ben, dolaşabiliyormuşum meğer ten ten. Her an yürümekteymiş yol, uzayıp gidebiliyormuşum meğer. Edindiğim "yok" la; yoğrulduğum sona varabiliyormuşum meğer.

Sonsuz mutluluk için herkes "O"nu bulmalıdır…

Dönmeden duran bir evrende hiç durmadan dönen bir dünya içinde; aynı anda hem durup hem dönerken, olmayan biri gibi olmayan bir yerden, beklediğim her şey ile çıkageldi "O". Düştükçe yeniden doğan bir uçurumdur onun gözü, baktıkça süzülen ışıktır, narı ateşine, karıncayı bakışına kavuşturan kör bir kalemdir zihni. İhtişamın kitabına kadar akan bir deryadır. İşte biz orada piramit içinde inşa edildik. Ondan gelen her şey "yok" un içinde ve bağlıyız her şeyle nesilden nesile birbirimize. Ancak dalların dili ile erişebilir, nefesi terk ederek inebiliriz derinlere...

125 basamak inip göründüğünde kendine çok üzülmüştü. Her adımda kendinden uzaklaşan biri, kendi olmak yetmeyince herkes olan biriymiş gibi. Kendinden sıkılan Romain Gray gibi değil, "tüm" den sıkılan biri. Zıttı olmayan bir bunalma hali, başka biri olmak değil hiç kimse olmak gibi... Paralel evrendeki ayrı insanlar değildi "O" paralel insandaki ayrı evrenlerdi... Materyalizme karşı maneviyattı "O", zehire karşı Moritz Hess, tüm evrene karşı Spinoza bazen de "Sen, hiçbir aklın almayacağı sırlar, yaşlanmanın etkilemediği hayatsın. Tahtın her şeyden daha yüksektedir" diyen İbn Gabirol du. Dört aşamaya ayrılan gölgeden seslendi; önce orası oluştu sonra burası diyenlere, "dönüşmez iki farklı şey tek şeye" diyen bilgeydi, *"O" nu sadece hiç kimse duyabilirdi...* O'nun sözleriyle yol alıyor her şiir, nefes nefes ciğerlere, imge imge doluyor yük, kavuşuyor diğerlerine.

6 köşeli yokluğa sığınmıştı, damalı gövdesiyle meczup bir çınarmış gibi... Açılıp kapanan gözlerini, açılıp kapanmayan gözde gizledi, herkes birdi "O" ise iki… Herkesle toplayıp sıfırla çarptı kendini… Varlığında yok'um doğrudur ne kadar sussam. Yokluğunda varım, ne söylesem yalan…

"O"nu tanımak bilgelikse, kendimizi tanımak aydınlanmadır. Bilgeliği soyun, tüket ve yolundan sapma… O zaman çıkacaktır her yol "O"na… (Mutluluğa)

Bizler yeni ruhlar değiliz, biriken deneyimlerimizde ıslanmayı öğrenmeliyiz. Nesillerin gelişmesi bizim en büyük hazinemiz. İlk insan yaptıysa bizde yapabiliriz, geçebiliriz bu yolu, arınmış bir ruha erebiliriz. Tek yapmamız gereken kalpten bir manevi plan.

(Hıncal Uluç için)… Güleç bir tende hatıraların kırıştığı, ne hıncı! Genç bir tebessümdür adın. Sözlerin aşka şerbet, ne hıncı! Bir içim güldür adın... Güzel bir yokluğu soluyor ruhun, kalbin sevgiye teşne. Ey ulu ağaç; bir cümle ile yeşerttin cümle alemi, ne hıncı! Güneşe gölge eken bir çocuktur adın… Teşekkürümdür birbirimize karıştığımız her kelime; "an" bu "an" oku ve unut gerisi yalan… ■

Kichka bastırılamayan bir hesap sorma güdüsüyle hayatının ÇİZGİ ROMANINI yazdı.

Fransızca'dan ilk çevirisi Türkçe GÖZLEM'DE

Ama kimden?

Babasından mı, yoksa babasına ve ailesine onca cefayı çektirenlerden mi?...

'İkinci Kuşak - Babama Söylemediklerim', Michel Kichka'nın on yıllar boyunca üzerinde kafa yorduğu, babasını üzme endişesiyle başlamaya bir türlü cesaret edemediği, bitirdikten sonra da müthiş bir rahatlama hissettiği büyük bir hesaplaşma.

Belli ki, bastırılamayan bir hesap sorma güdüsüyle kaleme alınmış. Ama kimden? Babasından mı, yoksa babasına ve ailesine onca cefayı çektirenlerden mi?

Kichka, ince ve yetkin mizahıyla Holokost'u gerçekleştirenleri tiye almayı başarıyor; "Ne yaptınız ettiniz ama bizi yok edemedeniz, işte kanıtı: Sizi mizahımızla un ufak ediyoruz!" - İzel Rozental

20 Eylül'de Kichka kitaplarını imzalıyor...

GÖZLEM T: 0212 231 92 82 • www.gozlemkitap.com • kitabevi@salom.com.tr

İKİNCİ KUŞAK

BABAMA SÖYLEMEDİKLERİM

MICHEL KICHKA

Erdoğan MİTRANİ

AZ BİLİNEN DÜNYA SİNEMALARI -6

ROMANYA SİNEMASI

Romanya'nın İkinci Dünya Savaşı'na kadar oldukça üretken ve hareketli bir sinema hayatı olmuşsa da, savaşın ardından çoğu Demir Perde ülkesinde olduğu gibi bu ülkede de sinema öncelikle bir propaganda aracı olarak görüldü. Son yıllarda olağanüstü kabiliyetli bir genç yönetmen kuşağı, hem uluslararası eleştirmenlerin seçkilerinde hem de en prestijli festivallerde boy göstermeye ve önemli ödüller kazanmaya başladı.

Avrupa'nın en geniş yüz ölçümüne sahip ülkeleri arasında 12. sırada gelen Romanya, 238.391 km²'lik bir alana yayılmıştır. Geniş Slav coğrafyasının ortasında kalan Rumenler, yıllar boyu farklı ülkelerin ve halkların boyunduruğunda yaşamış ve çeşitli baskılara maruz kalmışlardır. Bölge antik çağlarda gümüş ve altın açısından çok zengin olduğu için Roma İmparatorluğunun en önemli sömürgelerinden biri olmuş, çok sayıda Romalı bölgeye yerleşmiş ve Latince çok yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeple bölgenin tamamında Slav dillerinin yaygın olmasına karşın, sadece Moldova ve Romanya'da halen Latin kökenli Rumence dili konuşulmaktadır. Her iki ülke Francophonie ve Latin Birliğine de üyedir.

Roma hegemonyasından günümüze pek çok istila görmüş olan Romanya'da ilk devletler 14. yüzyılda kurulmuş, 15. ve 16. yüzyıllarda Osmanlı egemenliğine girilmiş, bu egemenlik de 19. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir.

I. Dünya Savaşı'nda Almanya'ya yenilen Romanya'nın şansı, Almanya İtilaf Devletlerine yenilince tekrar değişir ve Versailles Barış Antlaşması'nda Bukovina ve Transilvanya Romanya'ya verilir. 1940 yılında Sovyetler Birliği Romanya'ya bir ultimatom vererek Besarabya ve Kuzey Bukovina'yı geri ister. Romanya bu toprakları SSCB'ye verir ama geri alabilmek amacıyla II. Dünya Savaşı'na Almanya tarafında girer. Savaş sırasında çok sayıda Romanya Yahudisi öldürülür; Kızıl Ordu 1944 yılında Romanya'yı işgal eder ve 1947 yılında komünist Romanya Halk Cumhuriyeti kurulur.

Nicolae Ceauşescu

1988'de Sovyetler Birliği'nde uygulamaya konan açıklık / glasnost ve yeniden yapılanma / perestroyka politikaları sayesinde birlik ülkelerinin çoğu demokrasiye yumuşak geçiş yapabilmişse de bu geçiş Romanya'da çok kanlı olaylara sebep olacaktır.

Kendi topraklarında petrolü bulunan az sayıda ülkeden biri olan, Sovyetlerin refah seviyesi en yüksek ülkelerinden Romanya'yı 1965'ten itibaren yöneten *Nicolae Ceauşescu*'nun iktisadi ve kalkınma politikalarını ülkenin doğal kaynaklarını aşırı zorlayarak uygulatması kıtlığa ve yoksulluğun artışına neden olur ve dış borçlar çok yüksek boyutlara ulaşır. Bu borçların kapatılması için yapılan kemer sıkma politikaları, gıda maddelerinin karneye bağlanması, evlerin 14 dereceden fazla ısıtılmasının yasaklanması, ülkenin tarım ve sanayi ürünlerinin büyük bölümünün 1982'den itibaren ihraç edilmeye başlanması, Parlamento Sarayı gibi debdebeli ve gereksiz inşaat projeleri ve 13.000 köyden 6.000'inin boşaltılıp yıkılması ve burada yaşayanların yeni kurulan apartmanlara yerleştirilmesi gibi kararlarla hoşnutsuzluk doruğa çıkar.

Kasım 1989'da Romanya Komünist Partisi'nin 14. Kongresiinde *Ceauşescu* yeniden parti genel sekreterliğine seçilir ve parti ile hükümet üzerindeki sıkı denetimini sürdürmek için katı politikalar izlemeye başlar. Bu, bardağı taşıran son damla olur ve başlayan ayaklanmalar, *Ceauşescu*'nun duruma egemen görünmesine rağmen kısa sürede Bükreş'e sıçrar. 21-22 Aralık gecesi yer yer ordu birliklerinin de desteklediği isyancılarla *Ceauşescu*'nun emrindeki gizli polis gücü *Securitate* arasında şiddetli sokak çatışmaları başlar. 22 Aralık'ta hareket bütün ülkeye yayılır; ordu birlikleri de tamamen ayaklanmacıların safına geçer. Aynı gün *Ceauşescu* ve karısı *Elena* bir helikoptere binerek Bükreş'ten kaçarlar ama çok geçmeden yakalanırlar. İkili, 25 Aralık 1989'da, kitle katliamı, yolsuzluk, görevi kötüye kullanma, vatana ihanet ve kamu malını zimmetlerine geçirme suçlarından idama mahkûm edilir ve aynı gün kurşuna dizilir.

Hemen ardından çok partili yaşama geçilse de olayların durulması yıllarca sürecek ve *Ceauşescu*'nun eski yandaşı *Ion Iliescu*, 2004 sonlarına kadar ülke yönetimini elinde tutacaktır.

Romanya'nın yakın tarihine bu kadar fazla yoğunlaşmamızın nedeni, konunun modern Rumen sinemasındaki yerinin çok önemli olmasında.

Bir zamanlar Doğu Avrupa'daki en büyük sinemalara ev sahipliği yapan Romanya'da ilk film gösterimleri 1900'den önce başlamış ve İkinci Dünya Savaşı'na kadar oldukça üretken ve hareketli bir sinema hayatı olmuşsa da, İkinci Dünya Savaşının ardından çoğu Demir Perde ülkesinde olduğu gibi bu ülkede de sinema öncelikle bir propaganda aracı olarak görülmeye başlar.

Sanatın "S"sinden haberi olmayan bürokratların elinde kuramsallaşamayan ve özgün bir sinema dili geliştiremeyen Romanya'nın, yeni yüzyılın başlarında sadece Avrupa'nın değil, dünyanın en heyecan verici ve çarpıcı sinema merkezlerinden biri olarak ortaya çıkacağı on yıl önce söylenmiş olsaydı bu sav en azından "zorlama" olarak nitelendirilirdi. Ancak son yıllarda olağanüstü kabiliyetli bir genç yönetmen kuşağı, hem uluslararası eleştirmenlerin seçkilerinde hem de en prestijli festivallerde boy göstermeye ve önemli ödüller kazanmaya başlamıştır. En saygın kültür kurumlarına saldırmayı bile göze alan bu gençler, son yılların en gözüpek ve yenilikçi ulusal sinemalarından birini oluşturmaktadırlar.

Rumen Sineması **uyanışta**

Occident

Yeni yüzyılla beraber Rumen Sineması yepyeni bir güçle su yüzüne çıkar. 2001 ve 2002'de *Cristi Puiu* ilk filmi *Cristian Mungiu Occident* ile Cannes'da 'Yönetmenlerin 15 Günü'nde yarışır, 2005'de *Puiu*'nun ikinci filmi *Moartea domnului Lazarescu / Bay Lazarescu'nun Ölümü*, "*Un certain regard*" ödülünü, 2006'da *Corneliu Porumboiu*'nun *A fost sau n-a fost? / 12.08 Bükreş'in Doğusu*, ilk veya ikinci filmlere verilen "*Camera d'Or*" ödülünü kazanır. 2007'de *Cristian Nemescu*'nun *California Dreaming*' filmi bir kez daha "*Un Certain Regard*" ödülünü kazanırken *Cristian Mungiu*, *4 luni, 3 saptamani şi 2 zile / 4Ay, 3 Hafta ve 2 Gün* ile FIPRESCI ve Altın Palmiye ödüllerini alır ve Palmiye'yi ilk kez ülkesine kazandıran Rumen yönetmen olur.

Genç Rumen yönetmenler katıldıkları bütün uluslararası festivallerde başarılarını halen devam ettiriyorlar.

Ama, onların ayrıntılı incelemesine girmeden önce, bu kuşağın önünü açan, aynı zamanda hem özgün, hem vahşi, hem de umut dolu olabilen yakıcı sinema diliyle *Lucian Pintilie'den* (d.1933) söz etmek gerekir.

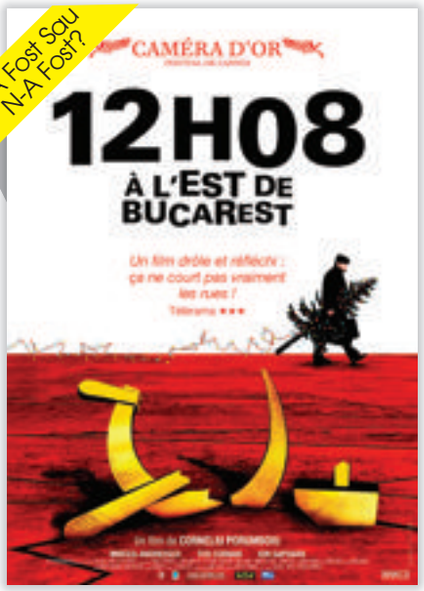

California Dreaming

Moartea Domnului Lazarescu

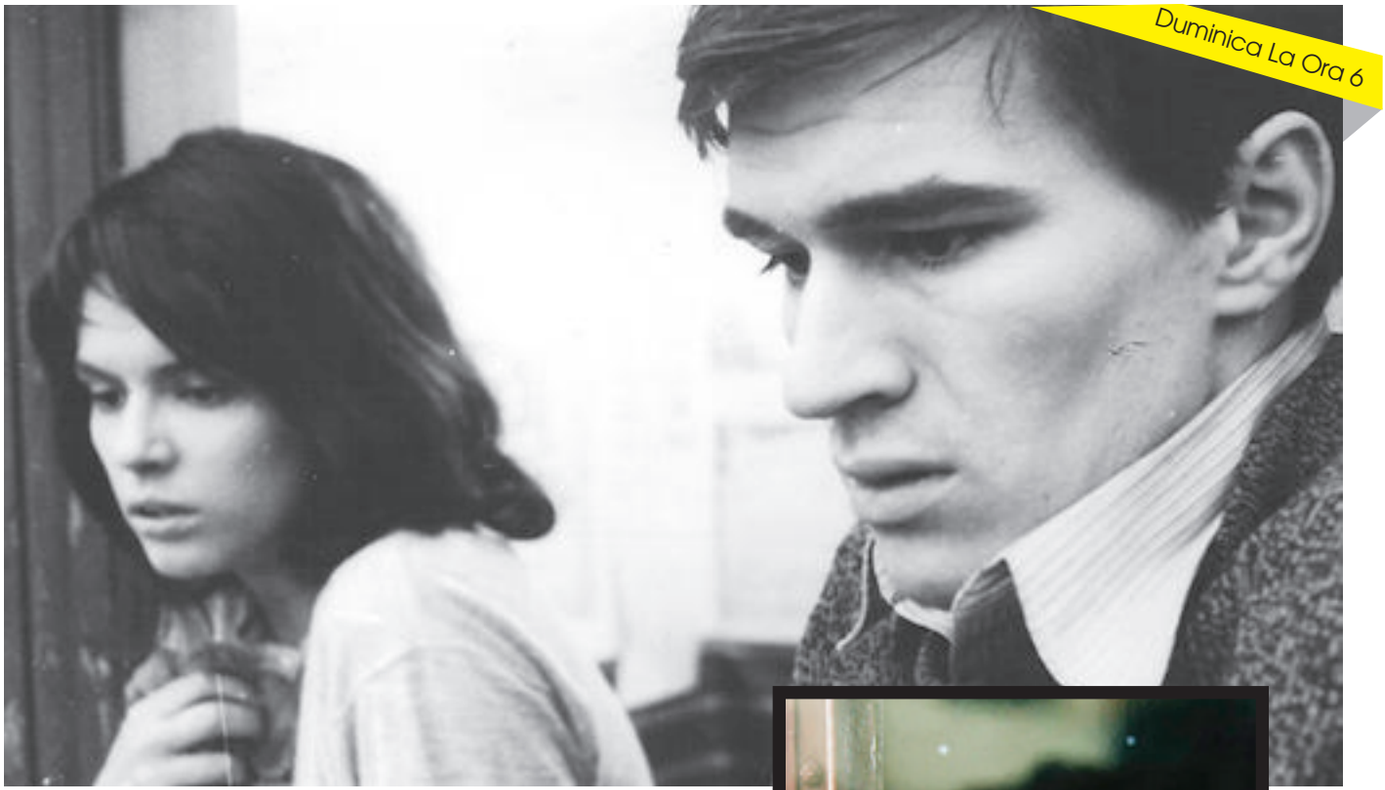

Lucian **Pintilie**

Bükreş'in ünlü tiyatro yönetmenlerinden *Pintilie*, ilk filmi *Duminica la ora 6 / Pazar Saat Altıda'yı* 1965'de çeker. Herhangi bir baskı rejiminde geçiyor olabilen imkânsız bir zamandaki imkânsız bir aşkın öyküsü, Rumen Sansürünün keyfini öyle bir kaçırır ki, yönetmen ikinci filmi *Reconstituirea / Yeniden Canlandırma* filmini çekebilmek için 4 yıl beklemek zorunda kalır. Mezuniyet eğlencesinde sarhoş olup bir barmeni döven iki genci mahkûm etmek yerine, alkolün zararları üzerine çekilecek bir filmde, gençlerin yaptıklarını yeniden canlandırmalarına karar veren bir hakimin sözkonusu filmi yönetmesinin öyküsü, gösterime girer girmez yasaklanır. 1970'de kaçak olarak getirildiği Cannes'da büyük övgüler alan bu başyapıt, günümüz sinema yazarları tarafından tüm zamanların en iyi Romanya filmi seçilmiştir.

Pintilie için artık sürgün yılları başlamıştır. *Anton Çehov*'un *Palata No. 6* adlı kısa öyküsünden uyarladığı *Paviljon VI / VI no.lu Koğuş'u* (1973) Yugoslavya'da çeker.

Ion Luca Caragiale'nin aynı adlı oyunundan esinlenerek, fakat yazarın klasik ve doğrusal öyküsünü *Caragiale*'nin başka kısa öykülerini de kullanarak zikzaklar çizen bir senaryoya dönüştürdüğü *De ce trag clopotele, Mitica?/ Çanlar Kimin İçin Çalıyor, Mitica?* için tekrar Romanya'ya dönecek, ancak küçük burjuvazi ortamında geçen film "güçlü, gerici ve yıkıcı potansyeli" sebebiyle yasaklanınca, ülkesini terk edip Fransa'ya yerleşecektir.

Pintilie, *Ceauşescu*'nun ölümünden sonra döndüğü Romanya'da yaşam ve anlamsızlıkları üzerine çarpıcı filmler yapmaya devam ediyor.

20 yılı aşkın bir sürgün döneminden sonra evine dönen *Pintilie*, ilk olarak, çok yakın geçmişe ait absürd-gerçekçi bir kara komedi çeker: *Balanta / Meşe Ağacı* (1992). *Ion Baiesu*'nun romanından kendi uyarlamış olduğu *Meşe Ağacı*, Romanya'nın belirsiz geleceği üzerine bir meseldir.

Un Eté Inoubliable

Dupa Amiaza Unui Tortionar

Terminus Paradis

Niki Ardelean, Colonel In Rezerva

1994'de bu kez, *Petru Dumitriu*'nun romanından uyarladığı, 1920'li yıllarda iç karartıcı bir hudut garnizonunda ve iki düzgün ve namuslu insanın nasıl bir duruma düşeceğinin anlatıldığı *Un Eté İnoubliable / Unutulmaz bir Yaz* gelir. Öykü ironik bir şekilde, o günleri yaşamının en güzel yazı olarak anımsayan çiftin küçük yaştaki oğlunun gözünden anlatılır.

Dönemin Devlet Başkanı *Ion Iliescu*'nun1990'da barışçıl protestoculara saldırdıkları için teşekkür ettiği "madenci olayları" fonunda geçen *Prea tarziu / Çok Geç* (1996) filminden sonra *Pintilie*, post-komünist Romanya'nın ve yeni "kapitalist" zihniyetin ayrıntlı bir analizi olan *Terminus Paradis / Son Durak Cennet'i* (1998) çeker.

2001'de *Pintile*, Romanya'nın karanlık geçmişine bir yolculuğa çıkar ve *Dupa amiaza unui tortionar / Bir İşkencecinin Öğleden Sonrası* ile objektifini komünist yönetimin ilk yıllarında işlenmiş olan siyasal suçlara yöneltir. Bu suçlar on yıllarca söz konusu bile edilmemiş, kurbanların çoğu da ölmüştür. Vicdanının sesini dinleyerek konuşmaya istekli olan sadece işkencecinin kendisi kalmıştır. Ancak etrafındakiler onu dinlemeye pek hevesli değildirler; özellikle yeni rejimin yeni zenginleri olan eski işverenleri onu susturmaya çalışmaktadır...

Pintile'nin kötücül ve saldırgan bir mizah duygusuyla Romanya gerçekliklerinin analizini yaptığı belki de en iyi filmi *Niki Ardelean, colonel in rezerva / Niki Ardelean, Emekli Albay* (2003), komünist yönetimden demokrasiye geçiş sürecinde hem toplumsal konumu hem de maddi durumu altüst olan ve artık uyum sağlayacak ya da sıfırdan başlayacak gücü kalmamış olan yaşlıların isyanını anlatır.

(Şimdilik) son filmi *Tertium non datur / Üçüncü bir Olasılık Yok* (2006) ile II. Dünya Savaşı yıllarına dönen *Pintilie*, o yılların ahlakî belirsizliklerini, siyah ya da beyaz kararlar vermenin imkânsızlığını 39 dakikalık bir başyapıta sığdırır. Savaşın sonlarına doğru, henüz müttefik olan Alman ve Rumen subayları arasında geçen ve birşeyin aynı anda hem doğru, hem yanlış olma ihtimallerinin tartışıldığı konuşma, Alman subayın toplama kampında bir Yahudi'den satın almış olduğu çok değerli iki posta pulu ile ilgilidir. Alman, pulları çok ucuza kapattığı için yanlış hereket ettiğini söyleyerek kendisini eleştiren Rumenlere aslında doğru bir iş yaptığını, vermiş olduğu para ile Yahudinin kamptan kaçarak Vaadedilmiş Topraklara doğru yola çıkmış olduğunu ve böylece adamın hayatını kurtarmış olduğunu söyler. Adamın Romanya'dan kaçmasına izin veren, ancak bunun için ona olağanüstü fahiş bir bedel ödeten Rumenlerin de durumu aynı değil midir?..

Radu **Mihaileanu**

Rumen Yeni Dalgası'na odaklanmadan önce, 1958'de Bükreş'de doğan, ancak tüm filmlerini Fransa'da çeken bir sinemacıdan, *Radu Mihaileanu*'dan da söz etmek gerekiyor.

Radu, Yiddiş konuşulan Yahudi bir ailede *Mordechaï Buchman*'ın oğlu olarak doğdu. Komünist bir gazeteci olan babası, Nazi çalışma kamplarından döndüğünde adını olabildiğince Rumen tınılı *Ion Mihaileanu* olarak değiştirmiş. Yeni adı altında yazmış olduğu ve 1940'ların faşist yönetimi ile mücadele eden iki yeniyetmenin öyküsü olan senaryoyu Lucian Pintilie, *Duminica la ora 6 / Pazar Saat 6'da* adıyla filme aldı. 1980'de *Ceaucescu* yönetimindeki Romanya'yı terketti. İsrail üzerinden geldiği Paris'te IDHEC'den mezun oldu, *Marco Ferreri*, *Fernando Trueba*, *Nicole Garcia* ve *Edouard Niermans* gibi önemli yönetmenlerin asistanlığını yaptı.

Hapisten kurtulmak ve gerek yaşamını gerek mesleğini sürdürmek için dikta rejimi ile işbirliği yapan rejim muhalifi bir yazarın öyküsü üzerinden, toplumsal tarihin dişlilerine takılan bir adamın acılarını anlattığı ilk filmi *Trahir / İhanet Etmek* (1993), Montreal Film Festivalinde *"Grand Prix des Amériques"* ödülüne lâyık görüldüğünde ödülü "bu onların da öyküsü olabilirdi" diyerek ailesine ithaf etti.

İkinci filmi, bir Orta Avrupa Yahudi topluluğunun toplama kampına gönderilmemek için kendi sürgünlerini düzenlemelerinin destansı öyküsü, *Train de Vie / Yaşam Treni* (1998) Venedik'te FIPRESCI, Sundance'de Halk Jürisi Ödülü ve İtalya'da En İyi Yabancı Film David di Donatello ödüllerini kazanır. Çılgın bir güldürü olarak gelişen ancak köyün delisi Schlomo'nun bir toplama kampında kameraya öyküyü tamamen kendi kafasında kurguladığını söylemesiyle biten hikâyesi için *Mihaileanu*, filminin hem ölenler ve kalanlar için bir saygı duruşu, hem de Güney Amerika'nın ücra bir köşesinde nefes almaya devam eden eski Nazilere karşı bir direnme hareketi olduğunu söyler ve Nazilerin tüm çabalarına

Train De Vie

Vis Et Deviens

rağmen sistemetik soykırımın başarısız olduğunun, bedensel ve ruhsal ölümün gerçekleşemediğinin ve asıl hayatta kalanın taşkın Yahudi Mizahı ile Yahudi Kültürünün olduğunun altını çizer.

Aynen *Trahir*'de olduğu gibi *Mihaileanu*, üçüncü filmi *Va, Vis et Deviens / Bir Şans Daha*'da (2005) toplumsal bir kaderi bireysel br yolculuğa çevirecektir. Yahudi sanıldığı için hayatı kurtulan fakat köklerinden de koparılan Etiopya'lı bir çocuğun, kökenlerini ve kimliğini arayışının destansı öyküsü, genç adamın bir parçası haline gelmiş olduğu İsrail Devleti'nin öyküsüne karışır. *Mihaileanu*, bir çocuğun gözünden ve onun olgunlaşma yolculuğu süresince İsrail'in kültür çeşitliliği, kimlik sorunlarını ve siyasal kasılmalarını mercek altına alır.

Henüz 50'li yaşlarının başlarında olan *Mihaileanu*'nun, ileriki yıllarda ilk filmlerine layık pek çok iş yapacağını ümit ediyoruz ama ne yazıktır ki, dördüncü filmi *Le Concert / Konser* (2009) bu beklentileri boşa çıkarıyor. Yahudi müzisyenlerini işten çıkarmamış olduğu için gözden düşen eski bir orkestra şefinin sahte bir Bolshoi Orkestrası'nı Paris'de konsere götürmesinin öyküsü, klişelerin peşpeşe dizildiği ve bunlardan Yahudilerin, komünistlerin, çingenelerin ve de özellikle de Paris'e iner inmez barbar bir votka tüketicisi sürüsüne dönüşen Rusların bol bol payını aldığı bir film. Büyük ticari başarısına rağmen, bu sığ ve derinliksiz "Çaykovski'li Yeşilçam Öyküsü", sanırım ki yönetmenin yaptığı ve yapacağı en kötü iş olarak kalacak.

2011'de Cannes'da görücüye çıkan son filmi *La Source des femmes / Kadınların Kaynağı*'nda Ortadoğu'nun ücra köylerindeki erkek-egemen toplumlarda, erkeklerin kadınların cehaletinden faydalanarak onlara hükmetmesini eleştiren *Mihaileanu*, *Aristophanes*'in *Lysistrata*'sından ödünç aldığı konusuyla keyifli bir öykü anlatıyor.

Le Concert

Romanya Sinemasına giriş olarak düşündüğüm bu ilk bölüm aslında tahminlerimden daha uzun boyutlara ulaştı. Ancak az sayıda sinemacıdan söz etmiş olsak bile, Rumen Yeni Dalgasının yalın, gerçekçi, nerdeyse minimalist estetiği ve bir bölümü Ceauşescu döneminin sonlarına, bir bölümü de son 20 yılda Romanya'nın serbest pazar kapitalizmine ve yeni oturtulmaya başlayan demokrasiye geçiş dönemine ait gözde temaları hakkında epey bilgi sahibi olduk.
Önümüzdeki sayıda genç yönetmenlerin sinemasıyla haşır neşir olmak üzere ... ■

AS MAÇA

Henüz çocukken birbirlerine bağlanan, farklı kişiliklere sahip olan dört erkek arkadaşın, zamanla hayatın zorluklarına karşı omuz omuza dimdik ayakta durup, hayattan ve birbirlerinden asla vazgeçmediklerini anlatan bir dostluk öyküsüdür...

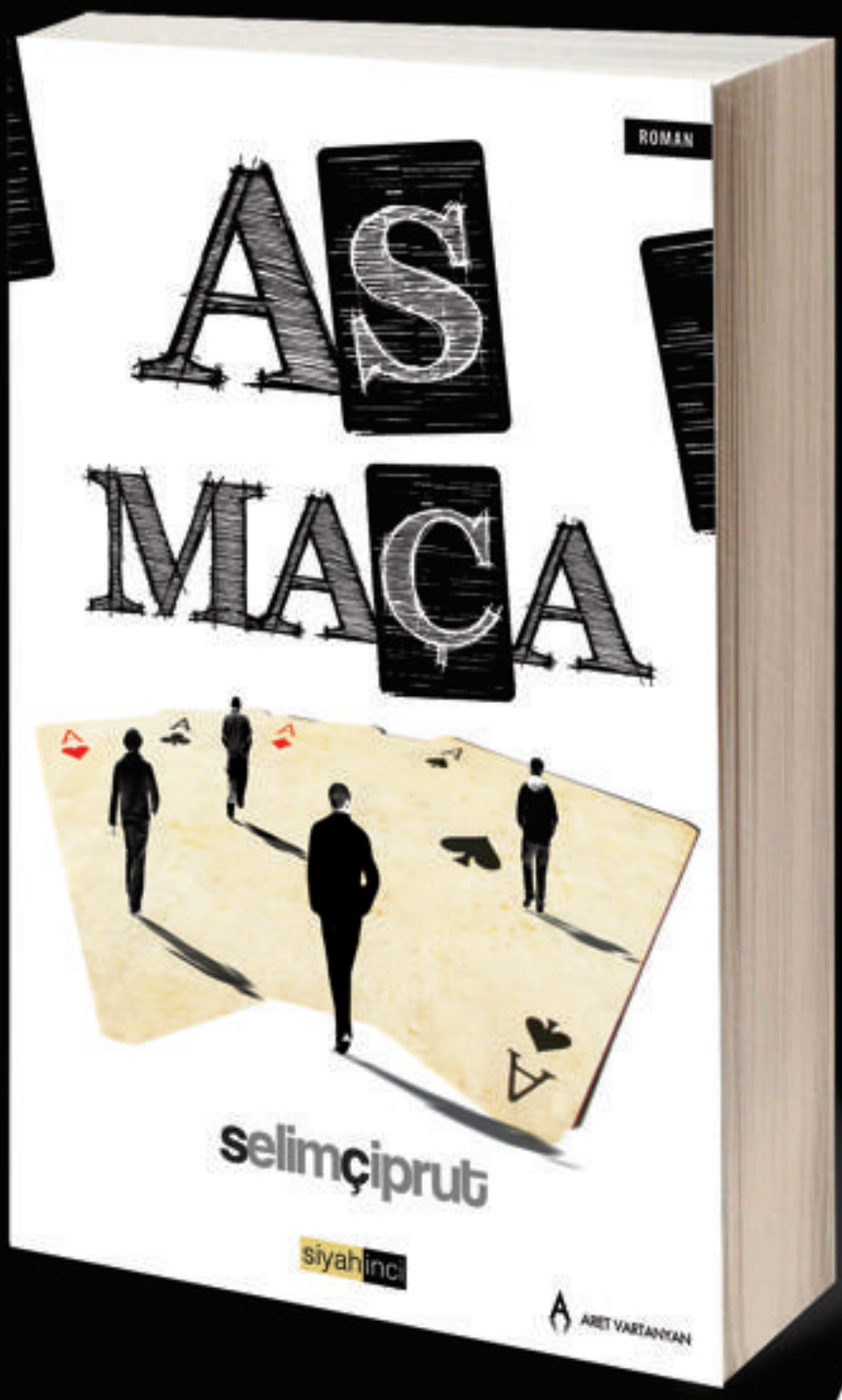

siyahinci

ARET VARTANYAN

Dr. Moris YAŞA*

KOLESTROL NE KADAR MASUM?

Kolesterolun yarattığı kalp ve damar hastalıkları insanlığın bir numaralı düşmanıdır. Siz siz olun kullanmakta olduğunuz kolesterol ilacınızı asla kesmeyin!

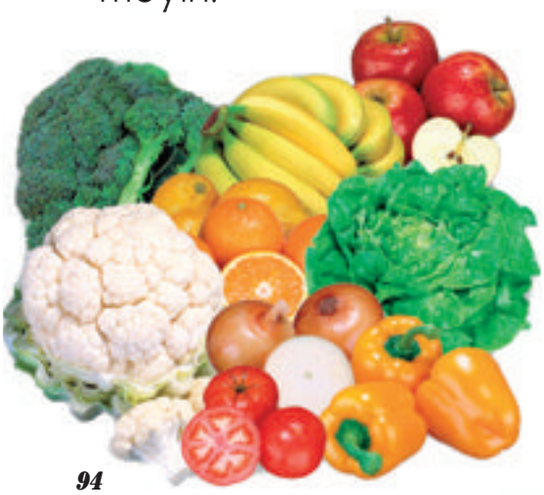

Son dönemde statin grubu kolesterol ilaçları ile ilgili yazılı ve görsel medyada yoğun bir bilgi kirliliği ve anlamsız tartışmalar sergilendi. Bilindiği gibi kolesterol kaynağını sterol adı verilen kimyasaldan alır ve vücudun başta cinsiyet hormonları olmak üzere pek çok hayati maddenin yapımında rol oynayan bir zincirin nihai halkasını oluşturur… Ancak kan damarlarının çeperinde birikerek aterom plağı adı verilen aterosklerozun (halk arasında bilinen şekliyle damar sertliği) da nüvesini oluşturur. Bugüne kadar kolesterol yüksekliğini tedavi eden bir yöntem bulunamamıştır. Statin grubu olarak adlandırılan ilaçlar bu zincir reaksyonu nihai ürün olan kolesterol oluşmadan kırmakta ve ortaya çıkan ara ürünler karaciğer tarafından metabolize edilmektedir. Bu bilgiler ışığında kullanmakta oldukları statin grubu ilaçları kesenlerin kolesterol seviyelerinin ilaç kullanmadan önceki yüksek seviyelere geri döneceğini anlamak için kâhin olmaya gerek yoktur. Statin grubu ilaçlarla ilgili olumsuzlukları ortaya atanlar uzmanlık alanları ne olursa olsun insanlık suçu işlemektedirler. Statin grubu ilaçların elbette iyi bilinen karaciğer, sindirim sistemi ve iskelet sistemiyle ilgili yan etkileri mevcuttur ve her geçen gün yenileri bulunan statinlerle bu yan etkiler de azaltılmaya çalışılmaktadır. Ancak son tahlilde statinlerin sağladığı faydanın yan etkileriyle kıyaslanmayacak kadar önemli olduğu yadsınamaz.

KOMPLO TEORİLERİ

Son dönemlerde medyada sıkça boy gösteren ve her fırsatta statin grubu ilaç üreticileriyle ilgili komplo teorileri üretenler ne ilginçtir ki, kendi yayınlarında kolesterolün ne kadar faydalı olduğunu, fazlalığının kalp kriziyle uzak yakın ilgisi bulunmadığını ve kalp krizi geçirenlerin yarısının kolesterol düzeyinin normal çıktığını iddia ediyorlar.

Aynı yayınlarda kolesterolü düşürmek için kendi hocalarını referans göstererek dut, keçiboynuzu, fındık, fıstık, üzüm çekirdeği, ceviz, yumurta ve balık yağı gibi doğal gıdaları önermektedirler. Madem kolesterol fazlalığı diye birşey sözkonusu değil biz niye ilaç yerine doğal yöntemlerle kolesterolü düşürmeye çalışıyoruz. Bu ne yaman çelişkidir. Aslında ifade edilmeye çalışılan kolesterolün tek başına bütün ateroskleroz prosesinden sorumlu olmadığı ve damar cidarı (endotel) hasarı mevcudiyetinde tehlike arz ettiğidir. Yukarıda sıralanan doğal besinler de bu hasarın göstergesi olan CRP (akut faz reaktanı C-reaktif protein) düzeyini düşürmeye yöneliktir, tıpkı statin grubu ilaçlar gibi. Ancak teoride mümkün olanlar her zaman pratikte gerçekleşmiyor ne yazık ki. Bu toprakların insanlarında genetik olarak Hiperlipidemi Tip 2b (saf LDL-kolesterol) yüksekliğine bir yatkınlık söz konusu. Ben kendi klinik deneyimlerimde batı kökenli hastalarımın pekçoğunda uygun diyet + doğal gıdalar + Omega 3 ve/veya Soya Lecithin gibi besin katkısı maddelerle kolesterolün normal seviyelere kolayca gerilediğine şahit oldum. Ne yazık ki yerli hastalarımda kolesterolü statin grubu ilaç kullanmadan kontrol etmek mümkün olmadı.

KALBİN DÜŞMANI

Bir diğer ilginç iddia ise kalp krizi geçirenlerin damar içi incelendiğinde aterom plağı kompozisyonunun %50 kalsiyum, %47 makrofajlar (antiinflamatuar unsurlar) ve sadece %3 oranında kolesterol içerdiğinin gösterilmesidir. Bu mantıkla asıl düşürülmesi gerekenin kolesterol değil kalsiyum olması gerekir gibi absürd bir sonuç ortaya çıkıyor. Oysa bilimsel olarak elde edilen bilgiler ışığında cidarı hasarlı damarda kolesterolün bir nüve oluşturduğu, bu nüve etrafında diğer antiinflamatuar partiküllerin birkmeye başladığı ve damarı giderek daraltarak kan akışını engelleyen bir süreçten bahsediliyor, yoksa birikenlerin kompozisyonundan değil.
Bunu anlamamakta ısrar eden ve dünyada çok geniş bir tıp camiasını komplocu, ilaç sanayinin kuklası sayan zihniyete şu örnekle yanıt vermek istiyorum.

Bu güne kadar kolesterol yüksekliğini tedavi edecek bir yöntem bulunamadı.

Kurşunlanarak ölen birinin ölüm sebebi elbette kan kaybı olacaktır. Ancak ölümle sonlanan bu olayı başlatanın kurşunla yaralanma olduğunu inkâr etmeye benziyor, kolesterolün rolünü yadsımak. Üstelik bunu yazan kalemlerin kendilerinden başka herkesi zekâ fukarası sayan ve açıkça hakaret etmekten çekinmeyen küstah tavırları da cabası. Tekrar ve tekrar söylüyorum; siz, siz olun kullanmakta olduğunuz kolesterol ilacınızı asla kesmeyin! Omega 3'ün rolüne gelince: Kolesterol tek başına bulunmayan mutlaka bir taşıyıcıya gereksinim duyan bir moleküldür. Bu nedenle taşıyıcısı ile birlikte değerlendirilir. Bu oluşuma partikül adı verilir ve zaman içinde bu partiküllerde yaşlanmaya bağlı eksilmeler meydana gelir, eksilen partikül küçülür ve vücutta işlevsiz bir kolesterol yükü oluşur. Omega 3 işte bu yükü ortadan kaldırarak kolesterolün düşmesini sağlar.

YAŞLANMA YAVAŞLATICI KATKI MADDELERİ

Steroidlerin (kortizon, cinsiyet hormonları vb.) gereksinimi yaşamsaldır ve kolesterol kaynaklıdır, ancak steroid üretimi için kolesterol moleküllerinin hücre içine girmeleri şarttır. Kan dolaşımındaki partiküllerde bulunan kolesterol molekülleri ile hücre içi steroid üretimi arasında hiçbir bağlantı yoktur. Bu nedenledir ki yaşlandıkça kanda artan kolesterole karşılık kolesterolden sentezlenen bütün biyokimyasallar; androjenler (erkeklik hormonları), östrojenler (kadınlık hormonları), D vitamini, kortizon ve diğer mineralokortikoidler azalmaktadır. Co-enzyme Q10 son yıllarda giderek popüleritesi artan "yaşlanmayı yavaşlatıcı" katkı maddelerinin başında gelmektedir. İşlevini mitokondri seviyesinde gören ve enerji üreten jeneratörümüz mitokondrilerin, aerob bir organizma olan insanın temel yaşamsal gereksinimi oksijenden üstelik hücre seviyesinde yararlanmasını sağlayan bu enzimin kolesterol sentezi sırasında ortaya çıkıyor olması da oldukça ilginçtir. Yaşlanmayla Co-enzyme Q10 üretiminin azalması hücre içi kolesterol miktarının azalmasına bağlıdır.Özetle hücre içi kolesterol miktarı yeterli değilse steroidler ve Co-enzyme Q10 asla yeterli miktarda üretilemez. "Kolesterolün ilaçla aşırı düşürülmesi üretim için kolesterol gereksinen hormonların yetersizliğine yol açar" söyleminin asılsız olduğunu da açıklayabildim sanırım.

2004 yılında Peru'lu bir hastamdan dinlediklerimi paylaşmadan geçemiyeceğim Bu hasta işi gereği dünyanın dört bir yanında seyahat eden ve tesadüfen iş için bulunduğu Cleveland'da kalp krizi geçirerek koroner by-pass operasyonu geçiren 50'li yaşlarının başında bir erkek. Ameliyat sonrası kendisine 80 mg. Atorvastatin (Lipitor, Ator) başlandığını görünce dehşet içinde doktoruna "Benim bu yaşıma kadar kolesterolüm hiçbir zaman yüksek ölçülmedi, niçin ilaç veriyorsunuz? Üstelik doz da çok yüksek değil mi?" diye sorduğunda aldığı yanıt gerçekten niçin medya maymunlarının oyununa gelip statinleri kesmememiz gerektiğini net bir şekilde özetliyor: "Benim, senin kan kolesterol düzeyini bilmeye ihtiyacım yok, çünkü damarlarının durumunu gözlerimle gördüm." ■

İç Hastalıkları Uzmanı
Espoir Bilimsel Zayıflama
www.espoir.com.tr

National Book Critics Ödülü ve Rodda Book Ödülü

Utancın, yurdundan koparılışın, itilmişliğin, yalnızlığın ve kendini var etmenin öyküsü...

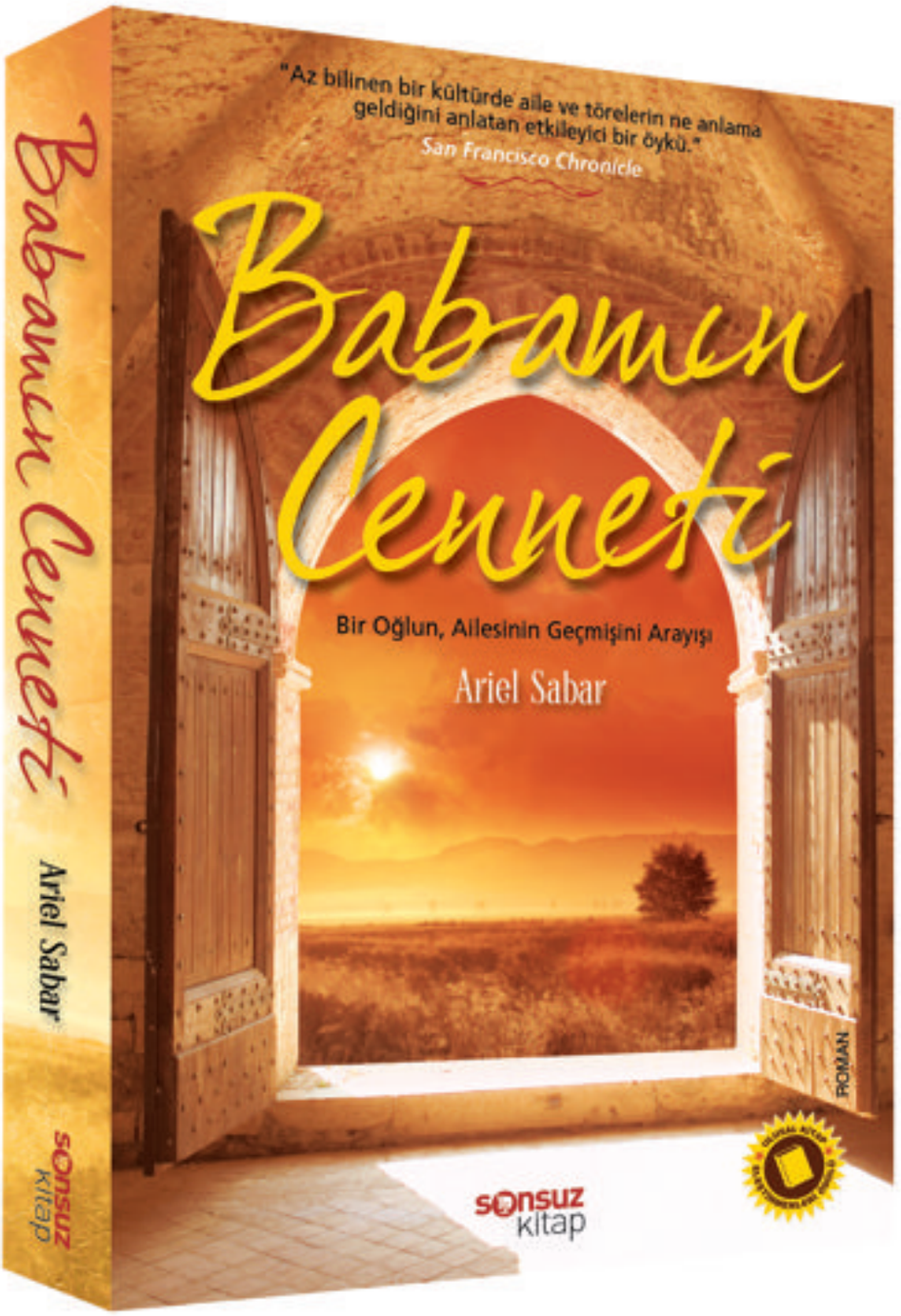

"Ailenin ve geleneklerin değerini yansıtan güçlü bir roman..."
San Francisco Chronicle

"Vakur ve ses getiren bir öykü..."
The New York Times Book Review

"Bir ailenin geçmişini ve Irak'ın çok farklı bir yanını ortaya çıkardığı için okurlar ona ancak minnettar olabilirler..."
Publishers Weekly

www.twitter.com/yakamozkitap
www.facebook.com/yakamozkitap
sonsuz kitap
www.yakamoz.com.tr
Sonsuz Kitap, Yakamoz Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Viket PENSO

www.trendtastic-ny.com

TEKNOLOJİ MODANIN HİZMETİNDE

Akıllı telefonlar ve tabletler artık günlük hayatımızın vazgeçilmezi oldular. Müzik dinlemekten, kitap okumaya, alışverişe kadar herşeyi bu minik aletlerle yapıyoruz. Günün koşuşturmasında gazete haberlerine moda karıştırmak isteyenlere, Android, iPhone, iPad ve iPodlar için en iyi uygulamaları bir araya getirdim.

STYLEBOOK

Stylebook uygulamasını, gardırobunuzun sanal hali olarak düşünebilirsiniz. Dolabınızdaki kıyafetleri bir kere yükledikten sonra uygulamanın 90 farklı özelliğinden faydalanabilirsiniz. Kıyafetlerinizi dergilerdeki gibi kombinleyebilir ne giyeceğinizi önceden planlayabilir, profesyonellerden ilham alabilirsiniz. En güzeli de dolabınızın en arkasında kalıp her zaman giymeyi unuttuğunuz bluzunuz artık her an göz önünde olacağı için dolabınızı çok daha faydalı bir şekilde kullanabilirsiniz.

VERA WANG ON WEDDINGS

Düğün hazırlığında olan gelin adayları bu uygulama tam size göre. Ünlülerin gelinlikçisi Vera Wang bu kez de kendi düğününüzü planlamanıza yardımcı oluyor. Düğün pastalarından, çiçeklere, gerçek düğün resimlerinden farklı gelinlik stillerine kadar sizi bu özel gününüze hazırlayacak herşeyi bu uygulamada bulabilirsiniz.

GO TRY IT ON

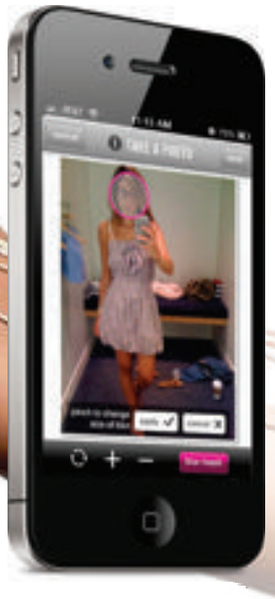

Tek başımıza alışverişe çıktığımız günlerde tüm kadınların başına mutlaka gelmiştir: Kabine girip o çok da emin olduğumuz pantolonu giydiğimiz anda en çok ihtiyacımız ikinci bir fikirdir. Go Try It On uygulaması sayesinde bu fikir arkadaşlarınızdan veya dünyanın diğer ucundaki yabancılardan gelebilir. Kararsız kaldığınız an resminizi çekip, sayfaya yükleyin bakalım nasıl yorumlar alacaksınız.

CHICFEED

Renkli moda dergileri yerine, sokak modasından ilham alan moda severlere tavsiyem, Chicfeed. Sokak modası bloglarından: The Sartorialist, Face Hunter, Jak And Jill Blog, Cherry Blossom Girl, LookBook ve Altamira'yı tek bir uygulamada takip edebilirsiniz, Chicfeed'i aynı zamanda www.chicfeed.com adresinde de takip edebilirsiniz.

STYLE.COM

Style.com'un mobil uygulaması sayesinde moda dünyasının en iyileri her an cebinizde veya portföy çantanızın içinde olabilir. Dünyanın moda merkezleri New York, Paris, Milano ve Londra'daki tüm hazır giyim, erkek ve couture defilelerinden fotoğraflar, videolar, en son partilerden görüntüler ve daha fazlasını bu uygulamada bulabilirsiniz. Style.com, bugüne kadar bir buçuk milyon kereden fazla indirildi.

THE CUT ON THE RUNWAY

New York Magazine tarafından yaratılan bu uygulamada moda dünyasıyla ilgili aradığınız herşey parmaklarınızın ucunda. New York, Londra, Paris, ve Milano'daki tüm hazır giyim, erkek, haute couture, gelinlik defilelerine ulaşabilir, defile arkası, ön sıra veya parti görüntülerini bulabilir, beğendiklerinize not verebilir, tasarımcılar, modeller ve ünlüler hakkında son dakika haberlerine buradan ulaşabilirsiniz.

OPI

Bu yaz sezonun yıldızı renkli ojeler oldu. Pembeler, turkuazlar, turuncular herkes kendi tarzını en iyi yansıtan rengi seçti. OPI'nin bu uygulamasını oje meraklıları çok beğenecek. Uygulamada önce size en yakın ten rengini ve tırnak uzunluğunu seçiyorsunuz daha sonra da OPI'nin 200'den farklı renginden kendinize en çok yakışanı deniyorsunuz.

NET-A-PORTER

İnternette, lks giyim denince akla gelen ilk isim olan Net-A-Porter, iPhone/iPod/iPad ve Android uygulamalarıyla da kendinden bahsettiriyor. Her hafta pazartesi ve çarşamba günü yenilenen sayfa, zamana karşı yarışan moda meraklılarına en son moda haberleri, trendler hakkında bilgi vermenin yani sıra, Balmain, Marc Jacobs, Chloe, Christian Louboutin, Jimmy Choo, Stella McCartney…..vs gibi birçok tasarımcının en son koleksiyonlarından alışveriş fırsatı sunuyor.

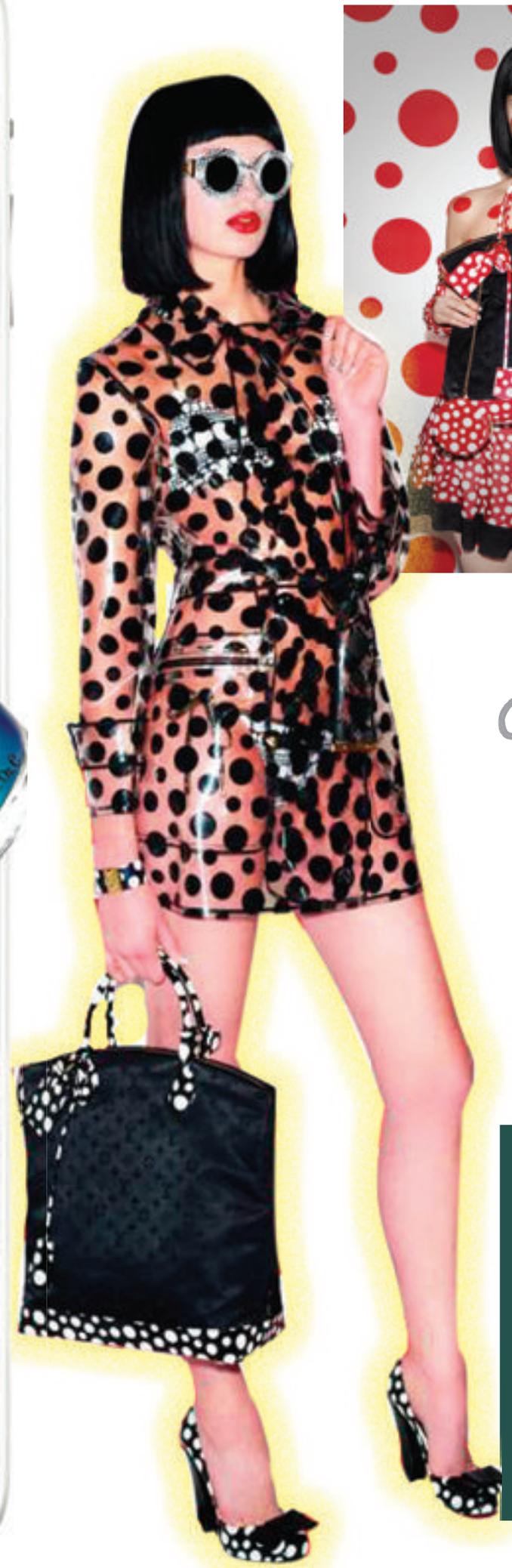

Louis Vuitton & Yayoi Kusama işbirliği

Bu aralar her hangi bir Louis Vuitton mağazasından geçerken puantiyeler görürseniz şaşırmayın. Marc Jacobs'un 2001 yılında Stephen Sprouse ve 2003 yılında Murakami işbirliğinden sonra sanatçılara verdiği desteği puantilyeleriyle ünlü Japon tasarımcı Yayoi Kusama ile devam ettiriyor. Kusama'nın puantiyeleri trench coat'dan mücevhere, çantadan ayakkabıya kadar oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahip. Yayoi'nin ilk koleksiyonu Temmuz ayında Louis Vuitton mağazalarında yerini aldıktan sonra sanatçının, markanın ünlü monogram desenini yorumladığı ikinci koleksiyonu ise Ekim ayında mağazalarda olacak.

SAINT LAURENT PARIS

Yves Saint Laurent'in dört yıl önce aramızdan ayrılmasıyla moda evinin başına kreatif direktör olarak gelen Hedi Slimane'ın ilk işi markanın ismini Saint Laurent Paris olarak değiştirmek oldu. Christian Dior'un sadece Dior, Coco Chanel moda evinin de sadece Chanel olarak anıldığı günümüzde 1960 yılında kurulan moda evi de daha genç ve modern bir döneme giriyor.

HÜSEYİN ÇAĞLAYAN

KOLEKSİYONU

Mavi Jeans ilk tasarımcı işbirliğini Hüseyin Çağlayan ile gerçekleştireceğini açıkladı. Daha önce J Brand için de koleksiyon hazırlayan Çağlayan'ın 15 parçadan oluşan kapsül koleksiyonu Kasım ayında ABD'de, 2013 ilkbaharıyla birlikte de uluslararası pazarlarda satışa sunulacak. Hüseyin Çağlayan'ın Mavi koleksiyonun fiyatları 160-200 Dolar aralığı olarak belirlendi.

Kate: The Kate Moss Book

Kate Moss'un 20 yıllık modellik hayatını anlatan 'Kate: The Kate Moss Book' 6 Kasım'da satışa sunulacak. Rizzoli Yayınevi'nden çıkacak olan kitapta, modelin Hedi Slimane, Terry Richardson, Karl Lagerfeld ve Mario Testino tarafından çekilen fotoğrafları yer alıyor. Dünyanın en ünlü süpermodelinin kitabı çıkar da, o kitabın tek bir kapağı olması söz konusu olabilir mi? Elbette hayır. Kate Moss'un uzun zamandır beklenen kitabı 'Kate', sekiz farklı fotoğrafçının çektiği sekiz farklı kapakla çıkıyor. Kişisel bir retrospektif diyebileceğimiz kitapta Moss'un sıradan bir kızken dünyanın en çok tanınan ikonik yüzlerinden biri haline gelmesinin hikayesi yer alıyor.

EN İYİ GİYİNENLER LİSTESİ AÇIKLANDI

ABD'nin ünlü magazin dergisi Vanity Fair'in her yıl yayımladığı dünyanın en şık isimleri listesinde bu yıl Cambridge Düşesi Kate birinci sırayı aldı. Düşes 73 yıldır yayımlanan listede 3. kez yer buldu.

En İyi Giyinen Kadınlar Listesi'nde yer alan diğer isimler oyuncu Jessica Chastain, oyuncu ve manken Lea Seydoux, şarkıcı Alicia Keys, oyuncu Fan Bingbing, stilist Michelle Harper, oyuncu Diane Kruger, moda tasarımcıları Ulyana Sergeenko ve Stella McCartney, Danimarka Prensesi Mary, Katar Emiri'nin eşi Moza Bint Nasır olurken, fotoğrafçı Bill Cunningham, şarkıcı Jay-Z, futbolcu Tom Brady, gazeteci Morley Safer ile Yönetmen Richard Grant de En İyi Giyinen Erkekler listesinin öne çıkan isimleri arasında bulunuyor. Aktör Colin Firth ile eşi Livia ise En İyi Giyinen Çift seçildi.

Anna Piaggi hayatını kaybetti

İtalyan Vogue moda editörü ve stil ikonu Anna Piaggi, Milano'daki evinde 81 yaşında hayata veda etti

Sıra dışı giyim anlayışıyla Karl Lagerfeld'den Manolo Blahnik'e birçok modacıya ilham veren, her daim tek gözünü kapayan mavi saçları ve renkli dudaklarıyla gerçek bir stil ikonu olan Piaggi'nin ardından moda dünyası yasa büründü. Anna Piaggi; Adrianna, La Repubblica ve Panorama gibi dergilere katkıda bulunmuş, 1981 – 1983 yıllarında Vanity'nin yayın yönetmenliğini yapmıştı. 1970'li yılların başından beri ise düzenli olarak Vogue İtalya için yazıyordu.

Piaggi'nin öyle kendine has, öyle gösterişli bir duruşu vardı ki 2006 yılında Londra'daki Victoria & Albert Müzesi gardırobundaki "binlerce" kıyafetin bir kısmını sergilemişti.

Riva ŞALHON

Sessiz kalabalıkların hayranlık duyduğu

İlhan İrem

İlhan İrem yerleşik değerleri reddederek kendi yolunu ve kendi izleyicisini yaratmış bir ozan. Sanat hayatının 39. yılında, 24 albüm, 7 Altın Plak, sayısız ödüller, resim sergileri, hakkında yazılan kitaplar ve araştırmalarla müzik tarihinin en büyük efsanelerinden biri olarak kabul ediliyor.

Albüm çalışmalarını sürdürdüğü halde, 20 yıldır uyguladığı bir kararla radyo ve televizyon programlarına katılmayan, popüler kültür ortamlarında görünmeyen sanatçı, sıradışı anlatımları ile sessiz kalabalıkları derinden etkilemekte.

Düşsel bir atmosferde gerçekleşen İlhan İrem Konserleri, yoğun duygu paylaşımlarının yaşandığı aşk ayinlerine dönüşüyor. İlhan İrem, ölümsüz klasikleri ve son dönem çalışmaları ile izleyicilerine unutulmaz bir gece yaşatacak.

22 Eylül Cumartesi/ Kuruçeşme Arena

Bir dünya devi daha

Leonard Cohen

Efsanevi müzisyen, söz yazarı, şair Leonard Cohen, 2012 Old Ideas Dünya Turnesi kapsamında sadece bir konser için İstanbul'a geliyor.

Leonard Cohen, 2012 Dünya Turnesi kapsamında vereceği konserlerinde "Dance Me To The End Of Love", "Ain't No Cure for Love", "Bird on a Wire", "Chelsea Hotel #2", "Suzanne", "Hallelujah" "So Long, Marianne", "I'm Your Man", "First We Take Manhattan" gibi unutulmaz şarkılarına da yer verecek. Sanatçının İstanbul konserinde klasikleşmiş şarkılarına hazır olun…

19 Eylül Çarşamba / Ülker Sports Arena

Türk Pop'unun söz cambazı

Nil Karaibrahimgil

"Ben Buraya Çıplak Geldim" albümüyle, yine müziğin ayrık otu olduğunu gösteren Nil Karaibrahimgil, sahne şovunda albümünde bahsettiği he-man bat-man pac-man ve mad-men'le, Kazablanka'ya kadar gidip gelecek, gölgeleriyle savaşacak, son klibindeki dansları ve dünyada ilk kez bir albüm çıkmadan şarkıları duyuran kendi buluşu 'mini klip'ler de o gece Turkcell Kuruçeşme Arena sahnesinde olacak. Ayrıca internet konserinde olduğu gibi o gece, seyircilerden aldığı bir cümleyi besteleyecek. Hepimiz o gece konsere, 'içimizde bir umut bir umut' gideceğiz.

9 Eylül Pazar / Kuruçeşme Arena

İstanbul'da bir ilk

Stevie Wonder

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın, 40. yaşında İstanbul'da ağırlayacağı isimlere bir dev daha ekleniyor! Müzikseverlerin yıllardır dört gözle beklediği, popüler müziğin büyük ismi Stevie Wonder İstanbul'daki ilk konserini verecek

1996 Yaz Olimpiyatları Kapanış Seremonisi, Super Bowl XXXII, ABD Başkanı Barack Obama için düzenlenen göreve başlama töreni gibi büyük etkinliklerde devamlı olarak performans sergileyen Stevie Wonder, 2007'de -on yıllık bir aradan sonra- Amerika turnesine çıktı. 2010'da yayımladığı Love Harmony & Eternity adlı özel albümüyle Japonya'nın uluslararası listelerine bir numaradan girdi, Seul'daki Olympic Park Arena'da verdiği konserin biletlerinin yarım saat gibi kısa bir sürede tükenmesiyle kırılması güç bir rekora imza attı.

Adını müzik tarihine parlak harflerle yazdıran dünyaca ünlü Amerikalı besteci, şarkıcı, virtüöz ve yapımcı Stevie Wonder, kariyerine bir "harika çocuk" olarak başladı. 1976'da yayımlanan 'Songs in the Key of Life' albümü Billboard listelerine bir numaradan girdi ve 14 hafta boyunca yerini korudu. 1980 tarihli 'Hotter than July' albümünde yer alan 'Happy Birthday' adlı şarkısı Martin Luther King'in doğum gününün ulusal tatil ilan edilmesinde önemli bir rol oynadı.

Kariyeri boyunca 'Music of My Mind', 'Talking Book', 'Fulfillingness', 'First Finale' ve 'Innervisions' gibi klasikleşmiş albümlere imza atan Wonder, 'For Once in My Life', 'You Are the Sunshine of My Life', 'Superstition', 'Sir Duke', 'Happy Birthday', 'I just Called To Say I Love You', 'Isn't She Lovely?' gibi onlarca unutulmaz şarkının da yaratıcısı.

14 Eylül Cuma / santralistanbul

Schubert, Beethoven ve Bottesini ezgileri

Berlin Filarmoni

İstanbul Kültür Sanat Vakfı, 40. yılında, dünyanın en saygın orkestralarından Berlin Filarmoni Orkestrasını İstanbul'da ağırlıyor. Orkestranın daimi şefi Sir Simon Rattle yönetiminde gerçekleştirilecek konserin solistleri, dünya çapında adlarından övgüyle söz edilen çellist Efe Baltacıgil ile kontrbas sanatçısı Fora Baltacıgil olacak. 1882 yılında kurulan orkestranın müzik yönetmenliğini 2002 yılından bu yana Sir Simon Rattle yürütüyor. Aynı görev daha önceleri Wilhelm Furtwangler, Herbert von Karajan ve Claudio Abbado gibi 20. yüzyıla damgasını vurmuş şefler tarafından yürütülmüştü. Sir Simon Rattle yönetimindeki Berlin Filarmoni Orkestrası, İstanbul'daki konserinde Schubert'in "Bitmemiş Senfoni"si, Efe ve Fora Baltacıgil'in solist olacağı Bottesini'nin "Viyolonsel ve Kontrbas için Düzenlenmiş Grand Duo Concertant" adlı eseri ile Beethoven'in "La Majör 7. Senfoni"sini seslendirecek.

27 Eylül Perşembe/ Haliç Kongre Merkezi

Red Hot Chili Peppers

Rock-Punk-Funk müziğin dünyadaki en güçlü grubu nihayet Türkiye'de! Müzikseverleri unutulmaz bir performans bekliyor.

Yedi Grammy ödüllü ve multi-platinum sahibi Red Hot Chili Peppers tarihteki en başarılı rock gruplarının arasında gösteriliyor. Bugüne kadar 60 milyonun üzerinde albüm satışına imza atan grup, en iyi rock albümü, en iyi rock sanatçısı, en iyi rock performansı gibi birçok dalda Grammy ödülü kazandı.

Radyolarda en çok çalınan parçalar sıralamasında üst sıralarda yer alan grubun parçaları, arka arkaya toplam 81 hafta 1 numara kalmayı başardı.

Son yıllarda en çok aranılan gruplar arasında da ilk sıralarda yer alması da bunun kanıtı! Rock, punk ve funk üçlemesinden oluşturdukları eşsiz sound ile kategorilerinden sıyrılmayı başaran grup, bu sound'un yanı sıra sahnede sergiledikleri sürpriz performanslar ve etkileyici sahne kostümleriyle de farklarını ortaya koymayı başarıyorlar.

1983 yılından beri Californication, Otherside, Scar Tissue, Under the Bridge gibi dünyada yankı uyandıran hitlerin sahibi olan Red Hot Chili Peppers'ın unutulmayacak İstanbul performansını kaçırmayın!

8 Eylül Cumartesi/santralistanbul

'Thick As A Brick' 1972'den beri ilk kez canlı çalınacak!

Jethro Tull, İngiltere'nin dünya müziğine en büyük armağanlarından biridir. Jethro Tull'ın dünya müziğine en büyük armağanlarından biri de şüphesiz ki 'Thick As A Brick'tir. Jethro Tull'ın 1972 yılında yayınladığı 44 dakikalık tek bir şarkıdan oluşan 'Thick As A Brick' albümü dünya progressive rock tarihinin en önemli albümlerinden biri sayılmakta. 'Thick As A Brick' sözlerini Gerald Bostock, nam-ı diğer "küçük Milton" (Ian Anderson'ın kendisi), adındaki hayali bir çocuğun büyümenin zorluklarına ilişkin yazdığı şiirden almaktadır. Ian Anderson'ın hayalinde canlandırdığı Gerald Bostock 40 yıl sonra yeniden ortaya çıktı ve bu yıl 'Thick As A Brick Pt.2 – What Happened to Gerald Bostock' yayınlandı. 1972'den beri Jethro Tull konserlerinde içinde kısa bölümler çalınan' Thick As A Brick' 40 yıldan beri ilk kez canlı çalınacak!

10 Eylül Pazartesi/ Küçükçiftlik Park

TITANIC
RESORTS & HOTELS
MUTLULUK.
ANTALYA
Titanic Beach Resort Hotel Lara
2013 Titanic Golf Resort Hotel Belek
ISTANBUL
Titanic Business Hotel Europe
Titanic Business Hotel Asia
Titanic Port Hotel Bakırköy
Titanic City Hotel Taksim
Titanic Comfort Hotel Şişli
Anadolu Titanic Comfort Hotel
BERLIN
Titanic Comfort Hotel Mitte
2013 Titanic City Hotel Mitte
2013 Titanic City Hotel Gendarmenmarkt
TITANIC-HOTELS.COM

Yeni BMW 640d
Gran Coupé

BMW İletişim Merkezi
0850 2521010
www.bmw.com.tr

Sheer
Driving Pleasure

TUTULMA SIRASI SİZDE.

Tabiat, en güzel armağanlarını nadiren sunar. BMW tarihinin ilk 4 kapılı Coupé'si, 6 silindirli BMW Twinpower Turbo motoruyla sizi doğaüstü bir deneyime davet ediyor. BMW mühendisliğinin nefes kesici eseri Yeni BMW 6 Serisi Gran Coupé, iç tasarımındaki kusursuz zarafeti ve 0-100 km'ye sadece 4.6 saniyede ulaşan üstün performansıyla sizi bekliyor.

YENİ BMW 6 SERİSİ GRAN COUPÉ.

BMW EfficientDynamics
2993 cc | 313 bg | 146 gr/km CO_2

Borusan Otomotiv
İnce zevkler, yüksek standartlar.